

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

3^E JAARGANG

WOENSDAG 20 NOVEMBER 1918

No. 151

ROTTERDAMSCH BANKVEREENIGING

Rotterdam 's-Gravenhage
 Boompjes Mauritskade
 Delfshaven Bezuidenhout
 Feijenoord Kneuterdijk
 Glashaven Naaldwijk
 Schiedam Rijswijk
 Vlaardingen Scheveningen

Amsterdam

Rokin

Zaandam

KAPITAAL EN RESERVEN

f 66.000.000,—

NATIONALE BANKVEREENIGING

Hoofddirectie en Centrale
Administratie te Utrecht

Alkmaar, Almelo, Alphen a. d. R., Amersfoort, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Barneveld, Bodegraven, Borculo, Boskoop, Den Burg (Texel), Coevorden, Culemborg, Delft, Deventer, Doetinchem, Dokkum, Dordrecht, Drachten, Ede, Emmen, Franeker, Geldermalsen, Goes, Gorinchem, Gouda, Groenlo, Groningen, Haarlem, Harlingen, Heerenvveen, Den Helder, Hengelo (O.), Hoogeveen, Hoogezand, Hulst, Katwijk, Leeuwarden, Leiden, Lochem, Meppel, Middelburg, Nijmegen, Oostburg, Purmerend, Schagen, Schoonhoven, Sliedrecht, Sneek, Stads kanaal, Terneuzen, Tholen, Tiel, Uithoorn, Utrecht, Veendam, Veenendaal, Vlissingen, Wildervank, Woerden, IJmuiden, Zeist, Zierikzee, Zutphen, Zwijndrecht.

KAPITAAL EN RESERVEN

f 7.200.000,—

De aandacht wordt gevestigd op de afgifte van Binnenlandsche Credietbrieven, waardoor in ruim 80 plaatsen in Nederland gelden franco kunnen worden opgenomen.

ZUID-NEDERLANDSCHE HANDELSBANK

Kapitaal f 3.000.000,—

EINDHOVEN - TILBURG - 's-HERTOGENBOSCH
BRED A - MAASTRICHT - SITTARD - VENLO

Belast zich met
de behandeling van alle bankzaken
SAFE DEPOSIT

N.V. Furness' Scheepvaart- en Agentuur Maatschappij

ROTTERDAM—AMSTERDAM

Telegram-Adres: „FURNESS”
 Telefoon Nos. ROTTERDAM 7744/47
 „ „ AMSTERDAM N° 5866, N 1267

Reeders, Cargadoors, Expeditieuren, Kolenhandelaren, Stuwadoors, Assuradeurs etc.

Speciale afdeling voor het bevrachten van scheepsloadingen per stoomende en zeilende ruimte.

AAN- EN VERKOOP VAN SCHEPEN

GEREGELDE LIJNEN VAN EN NAAR:

BALTIMORE (Holl. Amer. Lijn) elke 10/14 dagen
 *CARDIFF (en Birmingham District) wekelijks
 *MIDDLESBROUGH elken Zaterdag
 *STOCKTON ON TEES elken Zaterdag
 *SUNDERLAND elken Zaterdag
 *ALEXANDRIE elke 2/3 weken
 CANADA (via Londen) elke 10 dagen
 AUSTRALIE (via Londen) elke 14 dagen
 *ZUID-AMERIKA (via Antwerpen) elke 2/3 weken
 *MAROKKO (via Antwerpen) elke 14 dagen
 CUBA (via Liverpool) elke 10 dagen

Doorvrachten naar en van alle deelen der wereld.
 Levering van Engelsche Stoomkolen en Gaskolen.

* Diensten tijdens den oorlog gestaakt.

Nationale

Levensverzekering-Bank

OPGERICHT 1863

TE

ROTTERDAM

Stoomvaart-Maatschappij NEDERLAND

AMSTERDAM.

Stoomvaart-Maatschappij ROTTERDAMSCH LLOYD

ROTTERDAM.

TIJDELIJKE MAILDIENST

JAVA—SAN FRANCISCO vice versa
 via
 Singapore, Hongkong, Manilla, Nagasaki
 en Honolulu.

VRACHTBOOTDIENST

van Java naar San Francisco vice versa, in
 vereeniging met de Java-China-Japan Lijn.

JAVA—NEW YORK LIJN.

Geregelde vrachtbootdienst van New York
 naar Nederlandsch-Indië vice versa, via
 het Panama-Kanaal, in samenwerking
 met andere Maatschappijen.

JAVA—BENGALEN LIJN.

Geregelde dienst van Nederlandsch-Indië
 naar Rangoon en Calcutta vice versa.

De N.V. Hypothecaire Credietbank

Anna Paulownastraat 113

's-GRAVENHAGE

verstrekt credieten onder hypothecair verband. Geeft uit 5 % voor hoofdsom en rente verzekerde schuldbrieven in coupures van f 1000,—, f 500,— en f 100,—.

De Directie,

Mr. J. J. BERGSM A.
C. PLOKHOOF.

F. & W. VAN DAM

Makelaars in Assurantiën

Wijnhaven 63 - Rotterdam

belasten zich met het
 plaatsen van
 alle Assurantiën,
 onverschillig van welken aard, geene uitgezonderd.

HOLLANDSCHE BANK VOOR ZUID-AMERIKA

AMSTERDAM BUENOS AIRES RIO DE JANEIRO SANTOS

KAPITAAL f 14.000.000,—

RESERVE f 2.100.000,—

ALLE BANKZAKEN OP ZUID-AMERIKA

VERLEENT BEMIDDELING TOT HET AANKNOOPEN VAN HANDELSRELATIES IN
ARGENTINIË EN BRAZILIË

DE GRONINGER BANK

Groningen, Winschoten, Stadskanaal, Wildervank,
Veendam, Sappemeer, Delfzijl, Emmen, Hooge-
veen en Ter Apel (Firma TIMMERMAN & SASSEN)

Kapitaal f 6.000.000,— Geplaatst en gestort f 4.440.000,—

Reserves f 430.501,04

VERRICHT ALLE BANKZAKEN

Belast zich met het incasseeren van wissels op binnen-
en buitenland

ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20—22 AMSTERDAM

KAPITAAL EN RESERVEN f 5.500.000,—

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE à 4 PCT.

GELDEN OP DEZEN TERMIJN GESTORT ZIJN NA AFLOOP VAN HET
JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.

NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STILZWIJGEND VOOR
GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.

DE RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER HALF JAAR
OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.

GEBROEDERS SCHEUER

Assurateurs en Assurantiebezorgers

Expeditours en Cargadoors

AMSTERDAM EN ROTTERDAM

Verzekering van Koopmansgoederen tegen
transport, molest, brand en diefstal tegen
concurrerende premiën.

Nederlandsche Gist- en Spiritusfabriek

DELFT

ARTIKELÉN:

Gist

Brandspiritus

Zuivere spiritus

Foezelolie

Amyl-alcohol

Aether Sulfuricus

Narcose æther

Kurken en

Gedroogde Spoeling

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

Wester-Suikerraffinaderij

AMSTERDAM

GROOTSTE RAFFINADERIJ
IN NEDERLAND

Levert de mooiste Suiker,
omdat haar zuiveringsver-
mogen het grootst is.

Produceert behalve alle soorten Melis-
suiker en Basterds:

Cristallen, groote en kleine, Klontjes
(Cubes), Theeklontjes, Crushed (brokken)
Tabletten, Brooden, Poedersuiker, fijne
Suikers voor Vruchtengebruik, enz. enz.

Pletterij, voorheen L. I. Enthoven & Cie - Delft

Wissels, Veerwissels, Goederenwagens, Draaischijven,
Bruggen, Kappen en Gebouwen, Tanks, Aanlegsteigers.

ZWAAR EN LICHT SMEEDWERK EN PERSWERK.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

BATAVIA

's-GRAVENHAGE

AMPENAN, BANDOENG, CHERIBON, HONGKONG, INDRAMAJOE,
MEDAN, MENADO, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG,
SINGAPORE, SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, WELTEVREDEN.

Kapitaal f 35.000.000,—

Reserven f 17.400.000,—

HELDRING & PIERSON

BANKIERS

's-Gravenhage, Korte Vijverberg, hoek Doelenstraat.

KLUISINRICHTING.

Bewaarplaats voor Koffers met waardevollen inhoud en

EIGEN BRANDKASTEN.

Verzekering tegen alle gevaren aan bewaargeving verbonden.

VEREENIGDE CHEMISCHE FABRIEKEN

Telefoon: 2053, 2072 en 2073

Hoofdkantoor: Haringvliet No. 100

Telegram-Adres: „RODUMA”

ROTTERDAM

KUNSTMESTSTOFFEN

Fabrieken te: KRALINGSHEVEER, ZWIJNDRECHT en GRONINGEN

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Cultuur-Maatschappij „De Lampongs”,

TE ROTTERDAM

Commissarissen:

P. L. A. VAN DER LEEUW, te Rotterdam.

Dr. P. VAN ROMBURGH, te Utrecht.

B. RUYS, te Dedemsvaart.

E. TWEER, te Amsterdam.

GERARD VOORHOEVE, te Rotterdam.

Directie:

J. A. RUYS en L. TE WECHEL.

UITGIFTE van

f 600.000,— 7 pCt. Cum. pref. winstd. Aandeelen,

verdeeld in 750 Aandeelen à f 800,— nom. elk, tot den koers van 100 pCt.

De ondergeteekenden berichten, dat zij INSCHRIJVINGEN op bovengenoemde uitgifte, op voorwaarden als vervat in het prospectus dato 9 November j.l., zullen aannemen tot

DINSDAG 26 NOVEMBER A.S.

des namiddags 4 uur. In afwijking van het prospectus is de datum van storting bepaald op 2 December a.s.

20 November 1918.

MARX & Co's BANK { Rotterdam.
's-Gravenhage.
KERKHOVEN & Co., Amsterdam.

KONINKLIJKE STEARINE KAARSENFABRIEK GOUDA

GOUDA

GOUDA KAARSEN — NACHT-, THEE- EN SCHEMERLICHT
STEARINE — KAARSENPIJT — OLEINE
CHEMISCH ZUIVERE EN ALLE ANDERE SOORTEN GLYCERINE

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ

GESTORT KAPITAAL f 70.000.000,— STATUTAIRE RESERVE f 12.760.286,—

Hoofdkantoor: AMSTERDAM - Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in NEDERLANDSCH-INDIE:

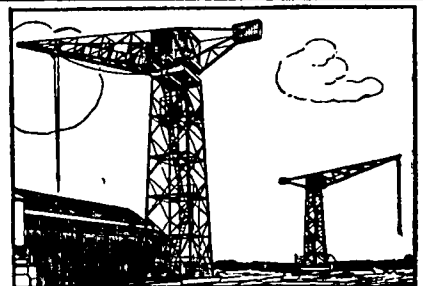
BATAVIA, SOERABAIA, SAMARANG, MEDAN en andere voornamelijk plaatsen.

Vestigingen in de STRAITS-SETTLEMENTS, BRITSCHE-INDIE en CHINA:

SINGAPORE, PENANG, RANGOON, HONGKONG en SHANGHAI.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten,
Incasseeringen en Financieringen, Schriftelijke of Telegrafische Credieten,
Reiscredietbrieven, Deposito's, Rekeningen-Courant,
Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

Nederlandsche Staalindustrie
Rotterdam
Uzerbouw - Lijsten - Kranen

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.

Kapitaal en Reserves f 11.500.000,—.

Twintig Kantoren.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, AALSMEER, BEVERWIJK, BLOEMENDAAL, EDAM, HILLEGOM,
HOOFDDORP, LEIDEN, LISSE, PURMEREND, IJMUIDEN, ZANDVOORT.

Volgestort Kapitaal f 4.050.000,—

Reserve f 850.000,—

R. MEES & ZONEN

ANNO 1720

BANKIERS

ROTTERDAM — DELFT — SCHIEDAM — VLAARDINGEN

Behandeling van alle Bankzaken

ASSURANTIE-MAKELAARS

ROTTERDAM — AMSTERDAM

Bezorging van alle Assurantiën

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

3^E JAARGANG

WOENSDAG 20 NOVEMBER 1918

No. 151

INHOUD

	Blz.
DE BELASTINGPLANNEN door <i>Mr. Dr. Ant. van Gijn</i>	1026
De Nieuwe Leening door <i>Mr. G. W. J. Bruins</i>	1028
De Arbeidersrechten bij de komende Vredesonderhandelingen door <i>Mr. J. C. Schreuder</i>	1029
Ontwerp Effectenbeurswet 1919.....	1031
Ontginning en Nederzetting	1033
Het Resultaat der in Augustus 1918 gehouden Veertelling	1035
De Rijksmiddelen.....	1036
AAANTEKENINGEN:	
De Scheepsverbinding van Suriname met New York..	1036
De Industrie in Britsch-Indië	1037
De Postchèque-dienst in Frankrijk	1038
INGEZONDEN STUKKEN:	
Onze Staatsleeningen door <i>Mr. Dr. Ant. van Gijn</i> ..	1038
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	1039
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.....	1039
MAANDCIJFERS:	
Ontvangsten van Spoor- en Tramwegmaatschappijen..	1040
Productie der Kolenmijnen	1041
Overzicht der Rijksmiddelen	1041
Giro-omzet bij de Nederlandsche Bank	1041
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	1042—1048
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT**VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN**Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.***WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN**Secretaris-Redacteur: *G. E. Huffnagel.*

Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*
Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*
Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut.*
Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 12,—. Buitenland en Koloniën f 14,— per jaar. Losse nummers 30 cents.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

18 NOVEMBER 1918.

De verruiming van de geldmarkt is de afgelopen week plotseling onderbroken. Opgeschrikt door een rede van Mr. Troelstra te Rotterdam, waaruit bleek, dat de sociaal-democraten het voornemen hadden te trachten ook hier te lande een revolutie te maken en de gelijktijdige revolutionaire woelingen te Amsterdam, onthielden geldgevers zich ten eenenmale, zoodat Dinsdag geen prolongatienoteering kon tot stand komen. Een sterke onttrekking van deposito's bij de banken was er mede het gevolg van, zoodat ook de volgende dagen de geldmarkt nog zeer gespannen bleef. Nadat de vrees voor revolutie door de krachtige houding van de regering en het sterke verzet van alle andere partijen weder spoedig geweken was, werd de innerlijke toestand van de markt weder spoedig beter.

In de noteering van de prolongatierente kwam dit echter nog niet tot uitdrukking. In tijden van crisis komt iederen keer weer opnieuw uit, dat de wijze, waarop die noteering tot stand komt, de oorzaak is, dat de geldmarkt zonder noodzaak nog meer beperkt wordt, dan zij reeds is. Ook nu weder was b.v. Vrijdag de markt veel ruimer dan een noteering van 6 pCt. zou doen vermoeden. Er was voor prima geldnemers geld à 5 pCt. beschikbaar. Doordat echter een enkele minder goede geldnemer voor een kleinen post 6 pCt. betaalde en bleef bieden, kon een lagere noteering niet plaats vinden en ook den volgenden dag kon om dezelfde reden niet lager genoteerd worden.

In particulier disconto ging weinig om. Enkele kleine posten lang papier vonden tot 4¼ pCt. plaatsing. Voor kort papier was in het begin der week nogal eenige vraag; het kon aanvankelijk à 3¼ pCt., later à 3 pCt. plaatsing vinden.

* * *

De onttrekkingen bij de Nederlandsche Bank waren de afgelopen week natuurlijk buitengewoon groot. De veranderingen in den weekstaat zijn dan ook zeer belangrijk. De binnenlandsche wissels vermeerderden met circa 50 miljoen, waarvan slechts 7 miljoen schatkistpapier. De beleeningen vermeerderden zelfs met 60 miljoen. Hocwel er dus groote bedragen noodig waren, vermeerderden de rekening-courant-saldi van anderen nog met 18 miljoen, een bewijs, dat de geldmarkt toch nog niet, zooals de prolongatienoteering zou doen vermoeden, geheel van middelen ontbloot was. De bankbiljettenomloop werd ruim 91 miljoen grooter.

* * *

De Minister van Financiën stelt weder de maandelijksche inschrijving open op schatkistpapier. Aangeboden worden driemaands-promessen en zesmaandsbiljetten tot een totaal bedrag van 60 miljoen gulden.

* * *

Ook op de wisselmarkt had de binnenlandsche politieke toestand een slechten invloed. De vaste stemming van de ententewissels werd plotseling onderbroken en de koersen voor Berlijn en Weenen, die toch reeds flauw waren, gingen er nog sterker door terug. Voor de ententewissels herstelden de koersen zich reeds direct den volgenden dag en hoewel ook Berlijn en Weenen iets konden opkomen, bleef de stemming voor deze wissels toch beduidend slechter en was eerst Vrijdag het verlies weder ingehaald.

De neutrale wissels bleven de geheele week tamelijk onveranderd.

DE BELASTINGPLANNEN.

In de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van hoofdstuk I der Staatsbegroting is de Minister van Financiën, Mr. De Vries, met het financiële plan voor den dag gekomen, dat in de Troonrede en in de Millioenennota ontbrak ¹⁾, doordat het nieuwe kabinet destijds nog slechts 7 dagen aan het roer was. Geheel verontschuldigd was de minister destijds door die korte spanne tijds niet; immers men mag wel verwachten, dat wie in deze tijden het ambt van Minister van Financiën aanvaardt, d.w.z. op zich neemt de financiën in orde te brengen — en te houden — die door Mr. Treub in jammerlijken staat waren achtergelaten, zulks doet met nog iets meer dan het beminlijk optimisme, dat er wel iets op gevonden zal worden.

Intusschen, hetzij vóór dat de verantwoordelijkheid aanvaard werd, dan wel na dien ontworpen, er is nu toch zoo iets als een financieel programma. Wat de Minister eigenlijk heeft willen leveren, een programma voor het herstel van het evenwicht der financiën, dan wel alleen een opgave, hoe hij zich de dekking van het tekort van 1919 denkt, is niet geheel duidelijk; sommige posten doen het eerste denken, andere wederom het laatste.

De Minister komt tot de slotsom, dat hij voor 1919 *f* 70 miljoen aan middelen meer moet hebben dan reeds gevoteerd zijn. Bij het reeds in de Millioenennota becijferde tekort van *f* 33,5 miljoen komt een bedrag van *f* 6,7 miljoen, doordat de Minister al dadelijk gezwicht is voor den aandrang om de verhooging der ambtenarentractementen dadelijk ten volle toe te passen; voorts *f* 21 miljoen voor art. 192 der Grondwet (onderwijsregeling) en sociale verzekering (dit cijfer zal wel voor een deel van 1919 gerekend zijn en blijvend hooger moeten worden gesteld) en eindelijk *f* 8 miljoen ²⁾ welke noodig zijn om het leeningfonds in staat te stellen rente en aflossing (met een 36-jarige annuïteit) van *f* 265 miljoen der nieuwe leening ad *f* 350 miljoen te dragen. Die *f* 70 miljoen vormen, naar 's ministers uiting, wat noodig is ter bestrijding der meest dringende uitgaven.

Gevonden zal het bedrag voor $\frac{1}{7}$ deel worden door:

a. verhooging van de inkomsten- en vermogensbelastingen met <i>f</i> 35 miljoen per jaar, waarvan echter 1919 slechts twee derden zal kunnen genieten ad	<i>f</i> 24.000.000
b. de effectenbelasting voor $\frac{3}{4}$ jaar geraamd op	„ 2.300.000
c. wijziging van de personeele belasting en herschattingen (van woninghuren en meubilair?)	„ 2.500.000
d. de voorgestelde plaatskaartenbelasting	„ 2.000.000
e. verdubbeling van het kwitantiezegel	„ 1.500.000
f. verhooging van den gedistilleerdaccijns	„ 1.750.000
g. liquidatie van het Suikerfonds ..	„ 16.500.000
h. terwijl eindelijk aan de Verdedigingsbelastingen, welke in ietwat matiger vorm zullen worden gecontinueerd, ten behoeve van het leeningfonds zal worden ontleend	„ 8.000.000
Te zamen	<i>f</i> 58.550.000

Gelijk men ziet, vogels van diverse pluimage in meer dan een opzicht. Vooreerst wat betreft den tijd, gedurende welken er op mag gerekend worden. De *f* 16,5 miljoen van het Suikerfonds kunnen maar éénmaal gebezigd worden. Het is een potje, dat van

¹⁾ Men zie pag. 1008 van het voorafgaand nummer. — Red.]

²⁾ De Minister zegt in de Toelichting van het Leeningontwerp, dat een versterking met *f* 15 à 16 miljoen noodig is. Hier is dus vermoedelijk alleen aan 1919, niet aan volgende jaren gedacht. Er moet dus voor 1920 vlgg. nog *f* 7 miljoen gevonden worden.

1910—1914 tot *f* 16,5 miljoen opliep uit hetgeen de alcoholaccijns meer dan 22 miljoen per jaar opbracht en dat bestemd was om te zijner tijd het nadeel te dekken, dat de schatkist tijdelijk kon verwachten, als tot verlaging van den suikeraccijns werd overgegaan. Door de ambtsvoorgangers van Mr. De Vries is het fonds nog gespaard om eventueel voor zijn bestemming te worden besteed. De bewering, indertijd geuit, dat het fonds reeds was opgebruikt, was onjuist, het moge niet als een afzonderlijk fonds zijn belegd, de schatkist zoude toch (als er overigens evenveel belasting was geheven en was geleend) thans *f* 16,5 miljoen minder rijk zijn, ware het fonds niet tot die som opgelopen, of wel vóór een andere bestemming gebruikt.

Voorts kan er, als de Verdedigingsbelastingen voor vier jaar worden gecontinueerd — zij het met een tarief, dat slechts *f* 35 miljoen opbrengt, tegen ongeveer *f* 50 miljoen volgens de geldende wetten — ook maar vier jaren daaruit *f* 8 miljoen worden geput voor het leeningfonds. Aan den anderen kant echter zal er in de volgende jaren, als de verhooging van inkomsten- en vermogensbelastingen en der effectenbelasting tot stand komt, uit dien hoofde *f* 12,3 miljoen meer dan in 1919 genoten kunnen worden. Voor 1920—'22 beloven de plannen dus *f* 54.550.000, voor de jaren daarna *f* 46.550.000.

Men ziet: als blijvende dekking heeft het program slechts gedeeltelijke waarde. En voor 1919? De Minister zal wel niet de illusie hebben, dat al de desbetreffende ontwerpen, deels vóór 1 Januari, deels vóór 1 Mei a.s. in het Staatsblad zullen komen. Indien dus 1919 niet met een groot tekort wil sluiten, dan zullen de middelen heel wat meer moeten meevallen dan de *f* 11,5 miljoen, waarop de Minister reeds rekent om tot een sluitenden dienst te komen.

De Minister teekent aan het slot van zijn becijfering aan, dat hetgeen verder noodig zal zijn, uit indirecte belastingen zal moeten komen, al schijnt ook de wijziging van de grondbelasting daarbij nog dienst te zullen moeten doen.

Opgemerkt dient nog te worden, dat er van de *f* 35 miljoen, welke de Verdedigingsbelastingen voorloopig wederom vier jaar zullen hebben op te brengen, *f* 27 miljoen per jaar (totaal *f* 108 miljoen) beschikbaar blijven om crisis-uitgaven te dekken. Blijft ook de oorlogswinstbelasting nog eenigen tijd gehandhaafd dan, mag verwacht worden, dat met die beide belastingen de crisisuitgaven, welke nog gedurende een tijd onvermijdelijk blijven, voor een niet onbelangrijk deel zullen kunnen worden gedekt: immers, indien de vreemde mogendheden, die voor interneeringskosten belangrijke sommen schuldig zijn, deze spoedig voldoen, is ook uit dien hoofde een belangrijk bedrag te wachten, dat in mindering van de liquidatiekosten van de crisis komt.

Bezie men de plannen in detail, dan blijkt, dat de Minister een zeer groot deel van het voor crisis- en gewonen dienst benodigde uit belastingen op het inkomen en het vermogen wil vinden, t.w. *f* 70 miljoen van de *f* 81.350.000, welke thans genoemd worden of van de *f* 97 miljoen, wanneer wij ook de grondbelasting en de tabaksbelasting (ofschoon in het geheel niet genoemd) bij het plan mederekenen.

Ongetwijfeld zal zulks velen bekoren, zij het niet het meest 's Ministers naaste vrienden. „Wie het meest heeft en krijgt, kan het meeste missen” is zeker een goede, maar daarom nog geen alleenzaligmakende leer. Dat de Minister voor de dekking van den gewonen dienst op de Inkomstenbelasting terstond het oog heeft geslagen is zeker verdedigbaar. Maar hetzelfde zoude ik niet willen zeggen van het continueeren — in hoofdzaak — van de Verdedigingsbelastingen, naast een verhooging van de inkomstenbelasting en vermogensbelasting met ongeveer 80 pCt.

Het wordt tijd, dat wij ons omtrent de crisisuitgaven, voor zoover die door leening zijn gedekt, een juist

beeld gaan vormen. Het inzicht, omtrent hetgeen er eigenlijk is geschied, wordt voor zeer velen verduisterd door de rol, welke het geld daarbij, als ruilmiddel, maar nog meer als waardemeter, speelt.

Ook kent men vaak aan het (in casu negatieve) Staatsvermogen een geheimzinnige rol toe naast het volksvermogen, in plaats van te begrijpen, dat het Staatsvermogen actief of passief niets is dan een deel van het volksvermogen, t.w. een pro indiviso door alle volksgenooten gezamenlijk bezeten vermogen of op hen gezamenlijk drukkende schuld. Als de Staat geld uitgeeft en de daarvoor verkregen goederen of diensten verbruikt, dan geven de volksgenooten te zamen uit, verbruiken te zamen. Regelmatig is, dat zij daarvoor de goederen en diensten (zij het dan in den vorm van geld, waarvoor ze te koop en zijn) jaarlijks bijeenbrengen. Maar de Staat kan zich ook in bijzondere gevallen helpen door het geld te leenen. Feitelijk leenen dan de gezamenlijke volksgenooten bij eenigen van hen (of bij vreemden). En nu doet zich het feit voor, dat de enkelingen, die het geld voorschieten, de vordering wel als een bezit boeken, maar de groote hoop, die gezamenlijk (rechtens door bemiddeling van den Staat) de gelden opnemen, die schuld niet in hun boeken zetten, wat zij ook niet kunnen, wijl zij hun aandeel niet weten. Daardoor schijnt het volksvermogen niet afgenomen, maar het is zulks wel degelijk, want goederen (waaronder ook vorderingen op het buitenland) verdwenen en werden vervangen door schuld-brieven van alle ingezetenen te zamen aan enkelen hunner.

Houdt men dit voor oogen, dan ziet men ook in, dat het afdoen van de schuld op zich zelf in het volksvermogen geen verandering brengt. Als morgen door zeer hoge belastingen de volksgenooten hun schuld afdoen aan de betrekkelijk weinigen, die de gelden voor de crisisuitgaven voorschieten, dan brengt zulks in het volksvermogen geen verschil; het verlies, dat dit leed, door de buitengewone verteringen van alle volksgenooten te zamen, vereenigd in den Staat, wordt er niet door ingehaald. Geen enkele afbetaling van schuld maakt het volksvermogen grooter. Wil men het verlies herstellen, dan moet er op de overconsumptie volgen een tijdperk van extra-besparing, meer besparing dan er in normale tijden plaats had. Dat te bevorderen moet het hoofddoel der financieele politiek betreffende de crisis zijn. Of het milliard schuld van alle volksgenooten aan enkelen blijft bestaan of niet, is van secundair belang. Neemt men thans een milliard van de belastingschuldigen (zij het dan van allen of een deel van hen) om de schuld aan de geldschietters van den Staat te betalen, dan is de Staat — en zijn daarmee alle belastingschuldigen — var 50 millioen jaarlijksche rente bevrijd, maar de belastingschuldigen, die het milliard opbrengen, zijn ook van een kapitaal van een milliard af en zij missen jaarlijks f 50 millioen of meer, welke dat kapitaal aan rente gaf. Als verdeelingsprobleem is dit zeer interessant wellicht, doch niet als middel tot herstel. Heeft men kans, dat het milliard, dat te veel verteerd werd, spoediger weer bijeen wordt gespaard, als de Staat de schuld nog langen tijd laat bestaan, omdat dan de volksgenooten beter zelf kunnen sparen, dan is deze weg om tot herstel van het volksvermogen te komen beter dan de andere.

Hoe moeten de belastingen geregeld worden — hetzij dan die, welke noodig zijn voor de rente van het geleende, d.i. te veel verteerde, of van de aflossing tevens — om besparing te bevorderen? Men bevordert besparen door de productie te verhoogen en door de vertering tegen te gaan. Men bevordert de productie zeker niet door onmatige heffing van het inkomen. Wie zich afvraagt, of hij zich zekere moeite zal geven, zekere risico zal loopen, gaat na, wat hij daarvoor genieten kan. Kan iemand zijn inkomen met f 2000 verhoogen, doch moet hij van dit laatste toevoegsel aan zijn bestaande inkomen, dat reeds belangrijk is,

b.v. 30 pCt. betalen, dan doet hij de moeite en loopt hij de risico feitelijk voor f 1400; de kans, dat hij zich de moeite getroost, wordt veel geringer. Hooge vermogensbelastingen werken, zij het in veel mindere mate, in gelijke richting.

En verteringen beperken, die niet noodig zijn, ook dit doet men slechts op gebrekkige wijze door heffing van overmatige belastingen van het inkomen. Men bedenke, dat noodig is, dat er méér gespaard wordt dan vóór de crisis; slechts een belastingbedrag, dat wordt betaald uit inkomen, *dat anders zoude zijn verteerd*, geeft een werkelijke extra-kapitaalsvorming, als het dient tot aflossing van Staatsschuld. Er is gezegd: „belasting (tot afdoening van schuld), die uit het vermogen, niet uit het inkomen, wordt betaald, helpt niets,” maar belasting, die uit het deel van het inkomen wordt betaald, dat anders zoude zijn bespaard, helpt óók niets tot kapitaalvorming; slechts wat betaald wordt uit extra-besparing, uit wat anders zoude zijn verteerd, doet uit dit oogpunt nut. Natuurlijk wordt er door hooge inkomstenbelastingen wel gedwongen tot minder verteren; velen moeten hun belastingbedrag wel op die wijze vinden, wijl ze nimmer opleggen. Maar hiermede belet men in vele gevallen verteringen, die *niet overbodig zijn*. Wil men de overbodige verteringen treffen, vooral die welke af te keuren zijn, doch ook die, welke niet af te keuren zijn, maar ook niet bijdragen tot het algemeen welzijn, dan moet men zulks direct doen door hooge verteringsbelastingen. Hiervoor komt in aanmerking zeer sterke verhooging van de personeele belasting, doch gepaard met een zeer grooten aftrek voor elken persoon, waaruit het gezin bestaat boven twee (wil men één) personen. Wie zich in deze tijden van groote schaarschte van woonruimte een groote overdaad ter zake veroorlooft, wie zijn woning op kostbare wijze inricht, wie groote tuinen aanhoudt, veel menschen laat werken in zijn persoonlijke dienst, dien late men in de allereerste plaats sterk bijdragen voor het herstel van het volksvermogen. Wat de Minister ter zake zal voorstellen kan niet anders dan hoogst onvoldoende zijn, gelet op het bedrag, dat hij daaruit verwacht. Voorts komen in aanmerking zeer hooge invoerrechten en accijnzen van weeldeartikelen als schadelijke of dure dranken, bont, zijde, kostbare auto's, rijtuigen, enz. Op dit gebied vinden wij slechts een kleine verhooging van den gedistilleerdaccijns onder 's ministers plannen, alsmede de plaatskaartenbelasting, welker goede werking twijfelachtig is.

Men zal wellicht zeggen, de opbrengst van zulke verteringsbelastingen zal niet groot zijn; inderdaad zijn hieruit geen zeer talrijke millioenen te halen, al zal de ongunstige wijziging, welke er in de verdeeling van het volksvermogen kwam door den oorlog, zulks nog wel doen meevallen. Maar men bedenke, dat wat tot bezuiniging, tot óverleggen leidt, in volgende jaren de vermogens- en inkomstenbelastingen en ook andere belastingen productiever maakt.

Men zegge ook niet, dat door de weelde de middenstand bloeit. Zulks is het geval met een zeer klein deel van dien stand en, als dit deel verstandig is, dan verzet het bijtijds de bakens, door zich op productie van, of handel in, meer noodige zaken toe te leggen; tijd daarvoor zal er zijn en het is toch rationeel, dat de verarming voor alles worde ingehaald door het achterwege laten van het onnoodige, van dat, wat maar al te vaak genot geeft, alleen omdat een ander het *niet* heeft.

Door P. Mombert in Duitschland is het denkbeeld geopperd de verteringen rechtstreeks te treffen. Hij wil heffen een hooge Verbrauchseinkommensteuer of Aufwandsteuer, d.w.z. een belasting van wat iemand meer verteert dan Mk. 1000 per hoofd van zijn gezin. Moeilijk uit te voeren zal zulke een heffing wel zijn, maar de fiscus is in de laatste jaren veel verder gekomen op het gebied van uitvinden, wat de werkelijke inkomens der particulieren zijn. Mits niet te veel

worde vastgehouden aan het Nederlandsche denkbeeld, dat men het iemand toch vooral niet te moeilijk moet maken belastingen te ontduiken, zal er ook wel een weg te vinden zijn om de verteringen vast te stellen en het denkbeeld van Mombert verdient daarom een ernstig onderzoek. Zooals de zaken staan, zal men in den aanvang tamelijk ver moeten gaan met hetgeen men als onnoodige uitgaven beschouwt. Zulks is zeer veel beter dan door overmatige inkomstenbelastingen bij velen het noodige onmogelijk te maken en bij anderen de kapitaalvorming tegen te gaan.

Men houde toch bij voortdoring in het oog, dat sterke kapitaalvorming tot herstel — en meer dan dat — van de geleden schade, in hooge mate in het belang van de arbeiders is, zeker van niet minder belang dan uiterst matige belasting van hen, die slechts het noodige hebben. Het is gemakkelijk te zeggen: wij willen korten arbeidsduur, hooge loonen en voorziening in alle buitengewone omstandigheden als ziekte, invaliditeit en ouderdom invoeren, maar dit alles is economisch niets gemakkelijker geworden door de gebeurtenissen in Duitschland en hier, welke tot die welwillende uitingen aanleiding gaven, wèl veel moeilijker door de vier crisisjaren. Wil men die beloften werkelijkheid doen worden, dan is er maar één weg: sterke kapitaalvorming en achterwege laten van dat wat allen, maar vooral de vermogenden, er van terughoudt zich tot het uiterste in te spannen om hun vermogen voor hen zelf, doch ook voor de gemeenschap, productief te maken.

Het is te hopen, dat de Kamer Minister De Vries weet te overtuigen, dat hij het zich wel wat gemakkelijker maakt, door verlenging van de Verdedigingsbelastingen naast sterke verhooging van de Inkomsten- en Vermogensbelastingen voor te stellen.

ANT. VAN GIJN.

DE NIEUWE LEENING.

De leening van f 350 miljoen, welke thans weldra in de Tweede Kamer in openbare behandeling zal komen, heeft, ook in deze kolommen, tot veel en velerlei beschouwingen geleid.

Met nadruk, met meer nadruk zelfs dan bij vorige leeningen, is wederom tegen de stok-bij-de-deur politiek bezwaar gemaakt, iets wat na de ervaringen door de houders van de vroegere op gelijke wijze uitgegeven crisisleeningen in den loop van dit jaar opgedaan, niet geheel onbegrijpelijk is. Aan velen, die zich gedwongen houder gevoelen, is een niet onbelangrijk verlies toegebracht; de nadeelen aan het stelsel verbonden zijn hierdoor te sterker naar voren gekomen.

Inderdaad is het een ruw, frisch middel, een middel, dat bovendien — het is in deze kolommen reeds meer dan eens betoogd — lijdt aan de principiele fout, dat het bij de keuze der deuren, waarbij de stok komt te staan, zich uitsluitend laat en moet laten leiden door de vraag, of de deur toegang geeft tot een behuizing van voldoende ruimte. Of deze behuizing tevens tot blijvende woonplaats strekken zal, is een vraag, die bij dergelijk stelsel principieel niet gesteld kan worden. Zelfs wordt — en voor het welslagen van het middel terecht — de plicht tot deelneming doorgetrokken, ook daar, waar in beginsel vaststaat — zoo de naamlooze vennootschap — dat meestentijds van een blijvend bezit geen sprake zal zijn, vooral niet nu een nieuw tijdperk van bedrijvigheid voor de deur staat. Een dergelijke wijze van plaatsing wreekt zich in den koers achterna. Reeds toen bij de eerste crisisleeningen van het middel gebruik werd gemaakt, is het opgemerkt: een dergelijke politiek wordt bij voorkeur niet gevolgd door dengene, die weet, dat hij binnenkort weder een beroep op den belegger moet doen. Van deze zijde bezien, is ook de laatste conversie aan ernstige bedenking onderhevig.

Dit alles is op zichzelf juist. De zaak heeft echter ook nog een anderen kant, die bij een betoog, dat zich

tot het opsommen dezer bezwaren beperkt, uit het oog wordt verloren.

De leening, welke thans wordt voorgesteld, belooft niet minder dan f 350 miljoen, het hoogste bedrag — de f 500 miljoenleening bevatte slechts 252,5 miljoen nieuw geld — tot dusver in één termijn door de Regeering gevraagd, een bedrag, dat, het zielental in aanmerking genomen, de cijfers der groote leeningen van meer dan een oorlogvoerende mogendheid begint te naderen. Niet ten onrechte herinnert Mr. Van Gijn elders in dit nummer aan de ervaringen in 1911 opgedaan. De crisisleeningen zonder zekeren, zij het kunstmatigen, steun uit te geven, ware een waagstuk geweest, dat vroegere Ministers van Financiën terecht niet hebben aangedurfd en dat ook ditmaal terecht verworpen wordt.

Deze steun is hier te lande gevonden in 'de stok-bij-de-deur' politiek. Ons land staat hiermede alleen. Elders, in de oorlogvoerende landen en alléngs ook in enkele neutrale landen, waaronder wederom Zweden vooraan staat, heeft men hetzelfde langs anderen weg trachten te bereiken en wel door den stroom van nieuw kapitaal op zoodanige wijs te kanaliseeren, dat alles of vrijwel alles naar de schatkist moet vloeien. Al zeer spoedig toch zijn in de oorlogvoerende landen alle emissies van andere publiekrechtelijke lichamen en van particulieren aan toestemming van overheidswege gebonden, een toestemming, die b.v. in Engeland slechts met veel moeite te verkrijgen was. In Zweden is in overweging, dit om te zetten in een voorloopig te handhaven rantsoeneringsstelsel, in de Vereenigde Staten is men eenigen tijd geleden aan de zovergegaan bankcredieten boven \$ 100.000 aan de toestemming van den Fed. Reserve Board te onderwerpen! Ook op den belegger van geld op korten termijn, is op verschillende wijzen druk of dwang uitgeoefend. Het minst ingrijpend nog was het stelsel, hetwelk het eerst in Frankrijk in toepassing is gebracht en daarna o.a. in Engeland op systematische wijze is uitgebouwd en waarbij door Bons de la Défense Nationale, door National War Bonds en War Savings Certificates, door een flinke deposito-rente bij de Engelsche Bank en wat dies meer zij, iederen bezitter van beschikbare gelden een beleggingswijs van zijne gading werd geboden.

Dat onze vroegere Regeering geen van deze laatste middelen in toepassing heeft gebracht, doch gebleven is bij haar oude gewoonten van schatkistwissels en schatkistpromessen, welke het publiek niet bereiken en slechts bij verschillende groote geldgevers of bij de hiermede extra bezwaarde Nederlandsche Bank plaatsing plegen te vinden, moet haar als een grief worden aangerekend.

Een gelukkig verschijnsel daarentegen is het geweest, dat de Regeering zich van het bovengeschetst ingrijpen in het particulier emissiebedrijf heeft kunnen onthouden. Immers, al valt niet te ontkennen, dat in beginsel dit middel juist en fijner is dan de stok-bij-de-deur politiek en dan ook niet leidt tot de gevolgen, die aan deze politiek terecht voor de voeten worden geworpen, het grijpt daartegenover veel dieper in en stelt een deel van ons economisch leven onder een dwang, dien wij ons gelukkig mogen prijzen, dat, dank zij mede het zeer groote opnemingsvermogen van het belegend deel van het Nederlandsche volk in den oorlog, hier te lande niet nodig is geweest.

Zij, die thans tegen de stok-bij-de-deur politiek bezwaar maken, mogen dit alles niet uit het oog verliezen. Ook in financieele kringen, die in den laatsten tijd wel eens van minder enthousiasme voor de leening blijk geven, mag overwogen worden, dat, wanneer zoodanig direct overheidsingrijpen in het emissiebedrijf hun in dezen tijd is bespaard gebleven, omgekeerd op hen de plicht rust den credietvragenden staat al hun steun te geven.

Dit alles geldt voor het geval inderdaad tot de leening in den voorgestelden vorm besloten wordt.

Nadat het voorloopig verslag verscheen, heeft ons land een periode doorgemaakt, die niet spoedig zal worden vergeten. Deze periode heeft er echter tevens toe geleid, dat verschillende groote vraagstukken van economisch en financieel beleid spoediger dan anders wellicht het geval zou zijn geweest, naar voren zijn gekomen. Onder deze vraagstukken staat op financieel gebied het denkbeeld van de heffing ineens op den voorgrond. Van verschillende zijden is het denkbeeld aanbevolen en ook de Regeering heeft nog dezer dagen verklaard het in overweging te hebben genomen.

Het behoeft wel geen betoog, dat dit alles met deze leening in nauw verband staat. Immers mocht het voornemen bestaan, inderdaad voor een niet onbelangrijk deel der crisisuitgaven dezen dekkingsvorm, die hier thans niet nader zal worden besproken, te kiezen, dan zou er alles voor zijn, thans niet een leening op langen termijn te sluiten, doch een binnen enkele jaren aflosbare leening aan te gaan. De 13 dezer verschenen Memorie van Antwoord, die de beslissing over het beginsel eener heffing ineens verdaagt naar de eindafrekening der crisisuitgaven, legt niet een zoo nauw verband. Zij stelt het denkbeeld van het uitgeven van „notes” op korten termijn ter zijde o.a. met een beroep op het feit, dat de noodzakelijkheid om op den vervaldag, mogelijkerwijs onder ongunstige omstandigheden, in de geleende sommen te moeten voorzien tot moeilijkheden kan leiden. Bij een heffing ineens vervalt dit bezwaar. Waar de heffing ineens gebaseerd zou moeten worden op de vermogenstoestanden van eenigen tijd, liefst niet al te direct, na den oorlog, zou een leenen op b.v. 5 jaar aanbeveling verdienen.

Dergelijke notes, tegen 5 pCt. uitgegeven zouden, zooals de omstandigheden thans zijn, vermoedelijk enkele percenten hooger kunnen worden uitgegeven dan voor de leening mogelijk zal zijn. Ernstig zou evenwel overwogen moeten worden of in dit geval niet een rentevoet van 4½ pCt. de voorkeur zou verdienen. Daarmede toch zou de druk, dien de 5 pCt. leening onvermijdelijk op de bestaande 4½ pCt. leeningen zal uitoefenen, geheel vermeden kunnen worden. Men doet goed dezen druk niet te gering te achten.

B.

DE ARBEIDERSEISCHEN BIJ DE KOMENDE VREDESONDERHANDELINGEN.

Veelal zien de arbeidersorganisaties, die aan werkgevers eischen stellen tot verbetering van de arbeidsvoorwaarden, zich tegengeworpen, dat de concurrentie de inwilliging niet toelaat. Wil men dan de gewenschte verbeteringen voor alle ondernemingen te gelijk bij de wet invoeren, dan heet de buitenlandsche mededinging zich daartegen te verzetten. Nu is het bekend, dat de vrees, als zou verbetering der arbeidsvoorwaarden het bedrijf door verhooging der lasten schaden, bij de invoering van elke arbeidswetgeving is geuit en wel haast even dikwijls in de praktijk onbegroot is gebleken, maar het zal zeker kunnen voorkomen, dat zij gerechtigd is. Soms zal de wet, om slechts een voorbeeld te noemen, kostbare inrichtingen voor de bescherming van de gezondheid der arbeiders in een fabriek voorschrijven, zonder dat een door die uitgaven veroorzaakte grotere productiviteit de nadeelen voor den ondernemer opheft. Indien in zoo'n geval de buitenlandsche mededinging opvoering der prijzen onmogelijk maakt, is het verzet der producenten te verklaren en dan ook te billijken, indien de uitheemsche industrie niet gelijke lasten zich door haren wetgever heeft zien opleggen. Is dit laatste echter wel het geval en heeft de inheemsche nijverheid zich alleen op de wereldmarkt kunnen handhaven door de geringe uitgaven, die zij deed in het belang van het welzijn van hare werkkrachten, dan zal het verweer der binnenlandsche industrieën ter zijde gelegd moeten worden: hun bedrijf mag niet blijven bestaan ten koste van de gezondheid der arbeiders, het heeft blijk-

baar geen genoegzame levensvatbaarheid en is geëoemd ten onder te gaan.

Moelijker is echter de zaak in het eerst door ons gestelde geval, dat n.l. de buitenlandsche nijverheid niet aan even kostbare wettelijke eischen behoeft te voldoen als de binnenlandsche en deze laatste daardoor de concurrentie niet zal kunnen volhouden. Nu zou een doordrijven der hoogere eischen aan een gezonde inheemsche industrie het leven kosten, waardoor ook de arbeiders grootelijks geschaad zouden worden. Het is duidelijk wat hier alleen helpen kan: ook in het buitenland moeten den ondernemers dezelfde eischen gesteld worden als in het binnenland. Het evenwicht is dan weer hersteld en de concurrentie kan op gezonde basis worden voortgezet.

Eenheid in de sociale wetgeving der verschillende staten moet nagestreefd worden en zij is slechts te bereiken door het afsluiten van tractaten, waarbij de contracteerende landen zich verbinden de in het tractaat genoemde bepalingen in hunne wetgeving op te nemen. Der Zwitsersche regeering komt de eerste omstreeks het einde der tachtiger jaren de eerste pogingen te hebben aangewend om tot het afsluiten van dergelijke tractaten te geraken door het bijeenroepen van congressen over deze kwestie. De Deutsche regeering nam het initiatief der Zwitsersche over en te Berlijn kwam in 1890 het eerste internationale congres tot dit doel bijeen. Men sprak over vrouwenkinderarbeid, over Zondagsrust en nachtarbeid, maar kwam tot geen bepaald resultaat, daar geen der op het congres vertegenwoordigde landen zich tot iets bond.

Een belangrijke stap in de goede richting werd gedaan te Parijs in 1900 bij de oprichting van de Internationale Vereeniging voor wettelijke bescherming van arbeiders, welke een secretariaat heeft in Bazel. Het doel der vereeniging is het verkrijgen van eenheid in de arbeidswetgeving der verschillende landen. Zij heeft een half-officieel karakter, daar vertegenwoordigers der voornaamste industrie-staten haar congressen bijwonen; in vele landen heeft zij dochterorganisaties, in Nederland geldt als zoodanig de Nederlandsche Vereeniging tot wettelijke bescherming der arbeiders. Haar grootste succes kon de Internationale Vereeniging boeken in 1906, toen door haar toedoen twee tractaten tot stand kwamen, het eene bevattend een verbod van het gebruik van witten phosphor bij de fabricatie van lucifers en het andere dat van nachtarbeid voor vrouwen. In September 1913 bewerkte zij nog het ontwerpen van twee nieuwe tractaten betreffend den industrieelen nachtarbeid van jongens onder 16 jaar en een maximum-arbeidsdag van 10 uur voor vrouwen. De oorlog heeft de bekrachtiging dezer overeenkomsten verhinderd en sinds 1914 heeft de Internationale Vereeniging, zooals begrijpelijk is, geen verdere resultaten op dit gebied kunnen bereiken.

Werd dus de ontwikkeling der internationale arbeidswetgeving door den oorlog onderbroken, reeds lang heeft men zich voorbereid zoo spoedig mogelijk het werk te hervatten en voor het sluiten der daartoe noodige tractaten bieden de komende vredesonderhandelingen de meest gunstige gelegenheid. Thans ging het initiatief en de leiding geheel uit van de vakbeweging: het Internationaal Vakverbond vond hier een grootsche taak. De voorbereiding had tweëlei doel. Ten eerste wilde men de eischen formuleeren, die de vakbeweging aan de vredestractaten zou stellen ten opzichte der internationale arbeidswetgeving en dan zou men het vredescongres krachtadig moeten beïnvloeden om de gestelde eischen ingewilligd te zien. Ten aanzien van dit laatste deed de heer Gompers, de voorzitter van de Amerikaansche vakcentrale: de American Federation of Labour, een origineel plan aan de hand: in de plaats, waar de vredesonderhandelingen zullen gevoerd worden en te gelijk met deze, zal een congres van afgevaardigden

der vakcentrales van alle landen worden gehouden. De taak van het congres zal zijn het beïnvloeden der vredesonderhandelingen door het kenbaar maken der arbeiders-eischen. Wat van dit plan verwezenlijkt zal worden, is nog niet met zekerheid te zeggen. Zijn toekomst was kort na de geboorte niet rooskleurig, het internationale vakbewegingscongres te Leeds, waarover wij hieronder nog zullen spreken, besloot het plan niet te steunen, maar in de laatste weken worden zijne kansen beduidend beter. Het Internationaal Vakverbond noodigde, eind October 11., door zijn tijdelijk secretariaat te Amsterdam, telegrafisch de vakcentrales der verschillende landen uit gedelegeerden aan te wijzen voor het arbeiders-vredescongres en dagelijks bevatten de dagbladen berichten, dat op de betrokken regeeringen pressie wordt uitgeoefend, de samenkomst der afgevaardigden mogelijk te maken. Mocht dit congres inderdaad gehouden worden, dan zouden daardoor zeker ook de eischen der vakbeweging aanzienlijk meer gewicht in de schaal leggen.

Over deze eischen bestaat gelukkig een groote mate van eensgezindheid. In Juli 1916 riep de Fransche vakcentrale, de Confédération Générale du Travail, te Leeds een congres bijeen van de afgevaardigden van de vakbeweging in de met Frankrijk verbonden landen om het plan-Gompers te bespreken. Naast den negatieven arbeid, dien het congres ten opzichte van dit plan verrichtte, stond waardevolle positieve: het formuleerde voor de eerste maal uitgewerkt de eischen, die de arbeiders bij de vredesonderhandelingen zouden stellen. Zij betreffen het recht van vereeniging en dat van vrije vestiging, de sociale verzekering, den arbeidsduur, de hygiëne en de arbeidersbescherming en de erkenning van de Internationale Vereeniging voor de wettelijke bescherming der arbeiders als het orgaan voor de doorvoering en bevordering der voor te schrijven maatregelen. Het congres ging bij het vaststellen van dit program zoo practisch mogelijk te werk en nam alleen die eischen op, welke doorvoerbaarheid reeds in de practijk was gebleken. Wij kunnen op de verschillende punten van het program niet verder ingaan, maar willen slechts vermelden, dat als maximum-arbeidsduur de tienurige wordt aangenomen, in bedrijven, die schadelijk zijn voor de gezondheid, de achturige, dat alle bedrijfsarbeid voor kinderen onder de 14 jaar is verboden, evenals de nachtarbeid voor vrouwen en voor kinderen tot 18 jaar en dat een wekelijksche rustdag van 36 uur allen arbeiders wordt verzekerd, den vrouwelijken tevens de vrije Zaterdagmiddag.

Het congres te Leeds heeft aan de vakcentrales van alle landen, ook de vijandelijke, de door hem geformuleerde eischen meegedeeld, met het verzoek bij de regeering het slagen van zijn pogingen te bevorderen; en zijn werk is dan ook algemeen als de grondslag voor allen verderen arbeid beschouwd. Een conferentie van Scandinavische vakvereenigingsleden droeg in October 1916 den voorzitter van het Internationaal Vakverbond, Legien, op het Leedsche programma te onderzoeken en het eventueel om te werken; het zou vervolgens op een algemeene conferentie van vertegenwoordigers der vakbeweging van alle landen worden behandeld. Legien stelde een nieuw programma samen, dat slechts in ondergeschikte punten van dat van Leeds afweek (zoo wordt de geleidelijke invoering van den achturigen arbeidsdag als eisch gesteld) en dit program werd nu na een voorbereidende conferentie te Stockholm op het congres van het Internationaal Vakverbond te Bern in Juni 1917 aangenomen. Op dit congres waren de Ententelanden niet vertegenwoordigd: de Engelsche vakbeweging had geweigerd afgevaardigden te zenden en aan die van de Fransche en Italiaansche waren door hunne regeering geen passen verleend. Men zou dus de beteekenis van het besluit van het Berner Congres kunnen verkleinen door er op te wijzen, dat een groot gedeelte der internationale arbeiders niet door hunne gedelegeerden

aan de beraadslagingen heeft deelgenomen en het genomen besluit ook voor hen niet bindend is. Nu het Berner program echter van het Leedsche niet essentieel verschilt en dit laatste juist tot stand kwam op een congres van de landen, die te Bern niet vertegenwoordigd waren, kunnen we toch concluderen, dat de internationale arbeidersgemeenschap tot overeenstemming is gekomen ten opzichte der bij de vredesonderhandelingen te stellen eischen. Voor de doorvoering dezer eischen zal dit van niet geringe beteekenis blijken.

De vredestractaten worden gesloten door de regeeringen der oorlogvoerende landen en er is dus, ondanks alle beïnvloeding van het vredescongres door dat der arbeiders, dat, zooals wij zagen, tegelijk met het eerste zou worden gehouden, nog geen zekerheid verkregen, dat de gewenschte bepalingen in de vredesverdragen worden opgenomen, zoolang de regeeringen niet voor hare opneming zijn gewonnen. Het laat zich aanzien, dat dit geene groote moeilijkheden zal ondervinden. Reeds voor de revolutie in Duitschland was de regeering daar den arbeidersplannen welgezind en dit is begrijpelijk. Duitschland heeft door den oorlog zijn buitenlandsche markten geheel verloren en na den vrede zal de industrie zich voor de zware taak gesteld zien haar oude positie zoo mogelijk te herwinnen. Nu is echter in Duitschland de sociale wetgeving op velerlei gebied verder gevorderd dan overal elders; zij legt groote lasten op de nijverheid. Alleen de sociale verzekering, door Bismarck ingevoerd ter bestrijding der sociaal-democratie, vraagt jaarlijks ongeveer een milliard mark. Uit alle kringen in Duitschland gingen dan ook stemmen op, dat de buitenlandsche industrieel na den oorlog gelijke lasten zou dragen en de houding der regeering in dezen moge blijken uit de volgende passage in de rede van den vorigen Rijkskanselier, Max van Baden, gehouden in den Rijksdag op 5 October 11.:

„De Deutsche regeering zal bij de vredesonderhandelingen bewerken, dat in de verdragen voorschriften over arbeidersbescherming en arbeidersverzekering worden opgenomen, die de contracteerende regeeringen verplichten in hare landen binnen een bepaalden termijn een minimum van gelijksoortige of gelijkwaardige inrichtingen voor de verzekering van het leven en de gezondheid van den arbeider, als wel voor zijne verzorging bij ziekte, ongeval en invaliditeit te scheppen. Ik reken bij de voorbereiding op den zaakkundigen raad van de arbeidersorganisaties en ondernemers.”

De regeering, die deze verklaring aflegde, is verdwenen, maar wij kunnen als zeker aannemen, dat de nieuwe niet afwijzend zal staan tegenover eischen, die uit haar eigen kringen zijn voortgekomen.

Het is moeilijk iets bepaalds te zeggen over de gezindheid van de regeeringen in de andere landen. Zowel de oorlogvoerende als de neutrale komen hier in aanmerking, want wil men de gestelde eischen inderdaad internationaal doorvoeren, dan zullen de neutrale landen moeten toetreden tot de tractaten, voor zoover deze internationale arbeidswetgeving bevatten. Eenig optimisme ten opzichte van de houding, die de regeeringen op het vredescongres in dezen zullen aannemen, lijkt echter wel gewettigd. De oorlogvoerende, zoowel als de neutrale landen hebben zeer veel te danken aan hunne arbeidersbevolking, zonder wier trouwe medewerking de oorlogvoering of de mobilisatie niet zoolang had kunnen worden volgehouden en mochten zij al den plicht der dankbaarheid te gemakkelijk vergeten, de revolutionnaire gebeurtenissen in een groot deel van Europa zullen voor de regeeringen een waarschuwing zijn de zoo billijke eischen der arbeiders niet te weerstaan.

Moge dan de oorlog ons gebracht hebben, dat de internationale concurrentie niet meer kan geschieden ten koste van het welzijn der arbeiders.

J. C. SCHREUDER.

ONTWERP EFFECTENBEURSWET 1919.

Het bij Koninklijke boodschap van 7 November 1918 bij de Tweede Kamer ingediende ontwerp eener Effectenbeurswet bedoelt te regelen een onderwerp, dat tot dusverre in ons land aan de bemoeienis van den wetgever niet is onderworpen geweest, tenzij men de zeer algemeene bepalingen van de artikelen 59 tot en met 61 van het wetboek van Koophandel als zoodanig wil beschouwen. De inmenging in beurszaken van de zijde van het plaatselijk bestuur, welke men in die artikelen mogelijk gemaakt ziet, is echter van zóó oppervlakkigen aard en van de geboden gelegenheid tot inmenging is tot dusverre in zóó beperkte mate gebruik gemaakt, dat men feitelijk bij het beurswezen kan spreken van eene algeheele onafhankelijkheid van overheidsbemoeiing.

Van die vrijheid is door de effectenhandelaren gebruik gemaakt door het oprichten van vereenigingen, welke in lokalen, waartoe niet-leden geen toegang hebben, effectenhandel drijven, al dan niet op gezag van het plaatselijk bestuur. De toch zeker belangrijkste effectenbeurs van ons land, die te Amsterdam, is zoodoende in wettelijken zin niet eens eene „beurs”, wijl zij niet op plaatselijk gezag wordt gehouden.

Van vele zijden is in de laatste jaren, aan den wereldoorlog voorafgaande, aangedrongen op wettelijke regeling van het onderwerp, dat met het oog op het geheele effecten- en credietverkeer en het nationale vermogen in het algemeen, van zoo uitermate groot belang is. Dat de voldoening aan dien aandrang tot eene eenvoudige en gemakkelijke oplossing leidt, kan zeker niet worden gezegd. Tracht men bepalingen te scheppen, welke een eind maken aan de vele mogelijke misbruiken in beurszaken, dan zoude men in de uitwerking op welhaast onoverkomelijke moeilijkheden stuiten en verkrijgt men bovendien een zóó ingewikkeld stel bepalingen, dat daardoor eene gezonde ontwikkeling van het beursbedrijf absoluut onmogelijk wordt gemaakt. De wetgever behoort zich vooral te onthouden van alle zoodanige regelingen, welke die gezonde ontwikkeling nadeelig zouden kunnen beïnvloeden. En bereikt hij, dat die gezonde ontwikkeling geheel mogelijk blijft, dan, vrees ik, zal de regeling niet dat nut stichten, hetwelk men er van verwacht. De voorgestelde regeling tracht den middenweg te bewandelen, dit wil ik aannemen, doch dan dient gezegd, dat zij, zooals zij daar voor ons ligt, zoo goed als geen enkel misbruik kan onmogelijk maken, waartegenover zij verschillende voor de effectenhandelaren hinderlijke artikelen bevat.

Het ontwerp vangt aan met eene definitie van wat deze wet onder een effectenbeurs verstaat en wel die samenkomsten van effectenhandelaren (alzo niet de gebouwen of lokalen, waar zoodanige samenkomsten worden gehouden), welke als effectenbeurzen door den Minister van Financiën zijn erkend. Zoodanige beurzen kunnen worden gehouden door eene rechtspersoonlijkheid hebbende vereeniging of door eene Gemeente. Voortaan zal dus het plaatselijk bestuur niet meer de autoriteit zijn, die tot het houden eener beurs vergunning geeft, maar de Minister van Financiën. En deze kan zijne erkenning onthouden, als hij vermeent, dat het algemeen belang de totstandkoming niet vordert.

Ziedaar al dadelijk de effectenbeurs op een voetstuk geplaatst. Zij wordt door den ontwerper beschouwd als eene instelling van publiek belang. En terecht; maar dan schijnt het wat zonderling om te blijven toelaten, dat zij wordt gehouden door particuliere vereenigingen, die ter verkrijging van de gevorderde erkenning, alleen behoeven over te leggen hare statuten, waarin door den ontwerper niet gespecificeerde algemeene vereischen zijn vervat, waaraan een candidaat-lid behoort te voldoen, alvorens hij tot het lidmaatschap der vereeniging kan worden toegelaten. De Minister heeft de discretionnaire macht om de aangevraagde erkenning te weigeren, als hem die

statuten niet bevallen, maar het zou onjuist zijn om te verwachten, dat er ooit eene weigering zou kunnen voortvloeien uit gebleken mogelijkheid tot het plegen van onbehoorlijke handelingen door de leden tegenover elkander en bij hunne cliënten, dus tegenover het publiek. Daartoe geeft wel geen enkel statuut of reglement, wat den tekst betreft, aanleiding. Het is dus te vreezen, dat de ministriele erkenning eene louter formeele handeling zal worden en dat alleen om redenen, buiten de statuten en reglementen liggende, er erkenning in de practijk zal geweigrd worden. Maar dan is de erkenning ook van een gelijk algemeen nut als de Koninklijke goedkeuring op statuten van naamlooze vennootschappen, i.c. van geen nut hoegenaamd en is zulk een plaats op een voetstuk — tenminste op deze wijze — niet bijzonder aanbevelenswaard.

De door den Minister erkende Beurs heeft een Beursbestuur en een Beursraad.

Hoe het Beursbestuur tot stand komt, zegt het ontwerp niet, waar het eene Beurs eener vereeniging geldt, zoodat moet worden verondersteld, dat de statuten der vereeniging daarin zullen hebben te voorzien. Ten opzichte eener Gemeentelijke Beurs is bepaald, dat eene Gemeentelijke verordening regelt, op welke wijze het Beursbestuur wordt samengesteld. Het Beursbestuur stelt de reglementen vast, waaraan het doen van zaken ter Beurze zal zijn onderworpen; het geeft voorschriften voor de opening en sluiting der bijeenkomsten, voor de opname van fondsen in de prijscourant, voor het opmaken der noteering, enz.; het is voorts belast met de uitvoering van die reglementen en voorschriften.

Al deze zeer gewichtige reglementen en voorschriften komen tot stand zonder eenige directe medewerking of medezeggenschap der leden-beursbezoekers. Alleen mogen zij van voorloopig vastgestelde regelingen kennis nemen en hunne bezwaren te kennen geven. Het Beursbestuur is echter volkomen bevoegd, die bezwaren ter zijde te leggen. In het algemeen kan men zich dit begrijpen, waar het Gemeentelijke Beursen geldt, doch bij vereenigingen schijnt de bepaling vreemd en zij zal dan ook wel hevige protest uitlokken. Het ontwerp motiveert dit voorbijgaan der leden met de stelling, dat ledenvergaderingen van groote vereenigingen zelden een juist beeld geven van de werkelijke stemming onder de leden en wenscht daarom er tegen te waken, dat eene minderheid der leden regelingen zoude vaststellen, welke strijdig zijn met de opvattingen van de meerderheid. En dan mag niet worden voorbijgezien, dat waarschijnlijk nog een tweede gedachte bij de samenstelling der betreffende bepaling heeft voorgezet, namelijk de idee, dat het algemeen belang niet steeds gediend is van reglementen en voorschriften, door leden eener vereeniging samengesteld, welke leden uiteraard het recht hebben in de eerste plaats op hunne eigen belangen te letten. Van het Beursbestuur wordt verwacht, dat het die meerderheid beter vertegenwoordigt, terwijl het wordt geacht uit personen te bestaan, welke niet uitsluitend op de belangen der leden letten.

Doch de ontwerper meende zelfs aan het Beursbestuur niet zonder contróle die groote regelingsbevoegdheid te kunnen geven en droeg deze contróle op aan den Beursraad, een lichaam van ten minste 4 en ten hoogste 6 leden, met een voorzitter, waarvan de meerderheid leden van de effectenbeurs moeten zijn, allen door de Kroon te benoemen. Die contróle wordt bij Algemeenen Maatregel van Bestuur, dus bij Koninklijk Besluit, geregeld. Uitdrukkelijk wordt gezegd, dat in dat Koninklijk Besluit aan den Beursraad de bevoegdheid kan worden gegeven om door het Beursbestuur gemaakte reglementen te doen intrekken en wijzigen, ja zelfs om de uitvaardiging van geheel nieuwe bepalingen te vorderen, terwijl, als de quasi-bevelen van den Beursraad niet door het Beurs-

bestuur worden opgevolgd, de Minister zelf beslist, wat er gebeuren zal.

Hier zien wij dus eene sterke contrôle door een lichaam, dat zich duidelijk aankondigt als een Regeeringslichaam. Dat de leden grootendeels zelf leden van de beurs zijn en dat alle leden worden benoemd, nadat het Beursbestuur eene aanbeveling van ten minste twee personen heeft ingezonden, doet natuurlijk niet tot dit strikt ambtelijke karakter van den Beursraad af, waar de aanbeveling eene de Kroon niet bindende is en de Minister het recht heeft om erkenning der Beurs te weigeren, als de vereischten om lid der vereeniging te worden zóó eng zijn, dat daardoor eene categorie van personen, welke door den Minister geschikt voor het ambt van lid van den Beursraad wordt geacht, zou worden uitgesloten van dat lidmaatschap.

Intusschen vraag ik mij af, of, nu die controleerende werkzaamheid van den Beursraad zoo uitgebreid is, dat zij zelfs omvat het aan het Beursbestuur voorschrijven van niet verrichte handelingen, het nog noodig is de ledenvergadering der effectenvereeniging zoo ten eenenmale onmondig te verklaren, dat zij zelfs geen invloed mag uitoefenen op de door haar bestuur onder voorgedij van den Beursraad samen te stellen regelingen. Een zoo klaarblijkelijk wantrouwen en in de leden eener vereeniging en in haar bestuur zou er toe behooren te leiden om het houden van effectenbeurzen door vereenigingen geheel te verbieden en er uitsluitend gemeentelijke instellingen van te maken.

Deze leden hebben, naar het mij voorkomt, ook nog om een andere reden aanleiding om niet onverdeeld gunstig over het ontwerp te oordeelen. Het verdient bijzondere opmerking, dat het ontwerp wil dat elke, die aan de statutair vast te stellen algemeene vereischten voor het lidmaatschap voldoet, als lid moet worden toegelaten. Het behoeft waarlijk geen betoog, dat er zich dikwijls gevallen kunnen voordoen, waarin het niet wenschelijk is een bepaald persoon als lid der Beurs aan te nemen, ook al voldoet hij aan zekere natuurlijk ruim te stellen vereischten, en dat, waar het verkeer ter beurze tusschen de leden onderling zeker persoonlijk vertrouwen gebiedend medebrengt, het tot allerlei moeilijkheden aanleiding zal geven, als de mogelijkheid van deballoteeren om andere redenen dan het niet voldoen aan algemeene vereischten wordt uitgeschakeld. Het treft mij bijzonder, dat waar de geheele opzet van het ontwerp is om den beurshandel meer vertrouwenwekkend te doen zijn dan tot dusverre, een der krachtigste remmen tegen een verlag van het gemiddelde moreele peil der beursleden buiten werking wordt gesteld. Men zou juist hebben verwacht een sterker aanhalen dier rem in den vorm van veel voorstellers, hooge borgtochten, gering cijfer van deballoteerende leden, enzovoort. In dit opzicht acht ik het ontwerp redelijkerwijze niet voor ongewijzigde invoering vatbaar, want de algemeene vereischten voor lidmaatschap zullen nooit zoo in bijzonderheden kunnen afdalen, dat aan dit bezwaar zal zijn tegemoetgekomen.

Nevens de controleerende werkzaamheid van den Beursraad staat zijne rechtsprekende bevoegdheid in hooger beroep van afwijzingen van aanvragen om lid te worden van de beurs of van de vereeniging, welke haar houdt, van vervallenverklaringen van het lidmaatschap (waarom niet ook van eventuele schorsingen?) en van afwijzing van aanvragen om opname van een fonds in de prijscourant. Nu zegt wel de memorie van toelichting op het ontwerp, dat de Beursraad eene groote vrijheid van oordeel heeft, maar zij voegt er in één adem bij, dat de Regeering door aandrang bij dien Raad middellijk invloed op de ter beurze geldende regelingen kan oefenen; en dit is ook zoo, de beurzen worden geheel gesteld onder Regeeringscontrôle. Ik keur dit principe niet af, maar dan ware een rondborstiger voor den dag komen met die Regeeringscontrôle royaler geweest. Nu schijnt het nog, alsof de bestaande toestand met zekere beperkingen gehandhaafd blijft.

Zooeven heb ik gezegd, geen tegenstander te zijn van Regeeringscontrôle, doch deze behoort niet al te belemmerend te werken. Als te zeer belemmerend beschouw ik de bepaling, dat de beurs alleen voor één dag tegelijk en dan niet voor twee achtereenvolgende dagen, telkens bij opvolgende besluiten, gesloten kan worden, het besluit dat zal moeten worden genomen door het Beursbestuur, goedgekeurd door den Beursraad. Het wil mij voorkomen, dat waar geen dagelijksche voeling met de geld- en effectenmarkt bij den Minister kan worden verondersteld en deze wel bestaat bij het Beursbestuur en, zij het in mindere mate, bij den Beursraad, deze beter aangewezen zijn om in tijden van crisis sluiting der beurs te decreteren, gedurende een door hen te bepalen termijn, waar bij den Minister dan de bevoegdheid behoort toegekend te worden heropening te gelasten. Wij kunnen aannemen en desnoods kan voorgeschreven, dat deze daarvan niet zonder raadpleging van Beursbestuur en Beursraad zal gebruik maken.

De overige bepalingen van het ontwerp regelen bijzaken, doch al vormen deze slechts de uitwerking van het voorafgaande, op zichzelf zijn zij nog belangrijk genoeg.

Eene der belangrijkste is zeker wel de regeling van het instituut der commissie voor geschillen. Tot dusverre ontbreekt aan de uitspraken van zulke commissie de sanctie, dat zij ook kunnen worden geëxecuteerd als arbitrale vonnissen. Dit zal nu veranderen. De uitspraken worden, als zij overigens voldoen aan zekere artikelen van het wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, met arbitrale uitspraken gelijk gesteld en er staat appèl van open bij den Rechter. Of zoodanig appèl steeds tot bevredigende uitspraken in hooger beroep zal leiden, waag ik te betwijfelen, waar de commissie van geschillen meer dan de Rechter zich laat leiden door usances — trouwens daarvan veel meer verstand heeft dan de appèlrechter — en ik niet anders weet, dan dat die uitspraken algemeen zeer worden op prijs gesteld als billijk en juist, hetgeen in handelskringen nu juist niet altijd van rechterlijke uitspraken kan gezegd worden.

Een tweede belangrijke bijzaak is de regeling van het recht tot het openbaar maken van de prijscourant en van het karakter dier prijscourant. Prijscouranten van effecten mogen alleen dan worden uitgegeven, als zij betrekking hebben op noteeringen van erkende effectenbeurzen. Men vraagt zich af of nu de bekende publicaties van de kantoren, die zich bezig houden met den handel in incurante en niet-genoteerde fondsen verder gestaakt moeten worden. Ook nog om een andere reden is dit artikel (artikel 18) niet gelukkig. De prijscouranten van erkende effectenbeurzen kunnen worden gebezigd in alle gevallen, waarin door een wet of wettelijk voorschrift voor de waardebepaling of voor koersen van effecten naar prijscouranten of noteeringen wordt verwezen. Waar er in Nederland vermoedelijk wel meer dan ééne beurs zal worden gehouden, welke op basis der Beurswet 1919 tot de erkende behooren zal, zal het voor iemand, die woont op eene plaats waar geen beurs wordt gehouden, ondoenlijk zijn zich naar dit artikel naar behooren te gedragen bij gebrek aan wetenschap naar welke beursnoteering hij zich zal hebben te richten.

Dan volgen eenige strafbepalingen en overgangsbepalingen, welke voor deze korte inleiding zonder belang zijn, waarmede het ontwerp wordt besloten.

Bij de inleiding der verschillende bepalingen, welke het ontwerp bevat, heb ik verscheidene malen gelegenheid gehad tot opmerkingen, die van mijne niet-instemming deden blijken. Als geheel beschouwd, lijkt mij het ontwerp weinig bevredigend. Het is wellicht de bedoeling slechts geringe banden te leggen aan de vrijheid van den effectenhandel en de memorie van toelichting betuigt zulks herhaaldelijk, maar in de hand van een eenigszins autoritair minister blijft er van die vrijheid bitter weinig over.

Het ligt buiten het kader dezer aankondiging om mij te wagen aan het doen van aanbevelingen tot vermindering van de bezwaren, welke zonder twijfel uit den kring van den effectenhandel zullen worden geuit, maar het wil mij voorkomen, dat eene veel grootere effectieve vrijheid had kunnen zijn gelaten aan dien handel, met als preventief en repressief middel tegen al te groote ongebondenheid het ontnemen van enkele of meer der rechten en bevoegdheden van de door het ontwerp gereguleerde samenkomsten en als ultimum remedium het paardenmiddel van vervallenverklaring van de ministriele erkenning, hetwelk in het voorliggende ontwerp in artikel 17 is geregeld en daarin is gesteld als straf op het niet naleven der Beurswet, afwijking van de statuten, grove verwaarloozing van de naleving der statuten of van de voor de effectenbeurs van kracht geworden reglementen, welke straf wordt toegepast door den burgerlijken Rechter op vordering van het Openbaar Ministerie. In het voorliggende ontwerp is deze straf wel uitermate zwaar; vooral waar zij reeds kan worden toegepast op eenvoudige afwijkingen der statuten en zelfs bij eene niet naleving der Beurswet, éénmaal gepleegd. Maar goed geregeld en als zwaarste straf tegen handelingen, welke klaarblijkelijk tegen het algemeen belang indruischen en tegen herhaalde moedwillige schending van verbods- en niet-nakoming van gebodsbepalingen, die dan in zoo gering mogelijk aantal dienen te worden uitgevaardigd, zoude deze straf voldoende zijn om den effectenhandel in het goede spoor te houden, en, daarvan afgeweken, te brengen.

v. H.

ONTGINNING EN NEDERZETTING.

Vanwege de Nederlandsche Heidemaatschappij ontvangen wij de volgende bijdrage: ¹⁾

Wel beschouwd, bezit ons volk in zijn woeste gronden een kostelijken schat, want deze stellen hem in de gelegenheid tot expansie binnen de grenzen. De oplossing van het vraagstuk der nederzetting van jonge landbouwers vereischt daardoor minder hoofdbreken dan in een land, waar nagenoeg de geheele bodem reeds in cultuur en bewoond is. In het laatste geval is men aangewezen op vermindering der bestaande bedrijfsoppervlakte en intensivering of op emigratie, daar in het algemeen naar verhouding weinig landbouwers van beroep veranderen. Onder invloed van het tijdperk van welvaart, dat de land- en tuinbouw reeds vóór den oorlog doormaakte, bestond er een sterke neiging tot uitbreiding van het bedrijf door aankoop of huur, in 't bijzonder in de vruchtbare streken en het gevolg was een surplus aan landbouwers, vooral van jonge. Van de reeds gevestigde zagen velen zich door de stijging der pachtprizen genoopt in andere streken uit te zien naar land. Vooral sedert 1905 is de trek begonnen van boeren van betere grondsoorten naar die, welke van nature minder vruchtbaar zijn; zoo trokken uit Zeeland en Groningen velen naar Texel, waardoor op dit eiland in korten tijd de oppervlakte productief land uitgebreid en het verwaarloosde land verbeterd werd. Talrijke nieuwe boerderijen ontstonden. De komst der vreemde landbouwers bracht een grondige wijziging in de bebouwing van den grond. Vlas, suikerbieten en vooral tarwe worden thans aanzienlijk meer verbouwd. Van lieverlede breidde de nederzetting zich van Zeeland, Holland, Friesland en Groningen naar andere gewesten uit. Behalve Texel kwamen de Betuwe, N.-Brabant, Limburg, de Achterhoek van Gelderland, Twente, het noordelijke en oostelijke gedeelte van Drente, Westervolde, het Westerkwartier van Groningen en de Friesche wadden in aanmerking. Deze trek viel samen met een snelle uitbreiding van de ontginning in schier alle provinciën, waar woeste grond wordt aangetroffen. De goede uitkomsten van het landbouwbe-

drijf waren zoowel op de zand- en veengronden als op de andere grondsoorten merkbaar:

1e. door de veeteelt en zuivelbereiding in streken met een minder goed ontwikkeld verkeersnet; 2e. door akkerbouw in streken met een goed verkeersnet, vooral met scheepvaartgelegenheid, zooals de veenkolonien van Groningen, Drente en Overijssel.

De beteekenis van de ontginning blijkt uit onderstaand overzicht van de periode 1905—1914.

Provinciën	Totaal grootte	Oppervl. woeste grond in H.A.		Afname	
		1905	1914	H.A.	%
Groningen	236256	20194	15915	4234	20,9
Friesland	331558	24955	22150	2805	11,25
Drente	265242	128586	116662	11924	9,3
Overijssel	331981	97234	87531	9703	9,9
Gelderland	493824	102344	88717	13627	13,31
Utrecht	138638	7103	6416	687	9,6
Noord-Holland ..	275635	27695	27039	656	2,7
Zuid-Holland ..	301231	8783	8215	568	6,4
Zeeland	177595	2850	2849	1	0,-
Noord-Brabant ..	486011	119288	104106	15182	12,7
Limburg	220247	34545	27633	6912	20,-
Nederland	3207122	573572	507233	66339	11,7

Een deel van het ontgonnen land is tot bosch aangelegd. In N.- en Z.-Holland nagenoeg alles; in de andere provinciën mag het gemiddeld op $\frac{1}{10}$ worden gesteld. Van pl.m. 66.300 H.A. is dus in dit decennium ongeveer 59.000 H.A. tot bouw- en grasland aangelegd of per jaar rond 6000 H.A. Daar de gemiddelde grootte der zand- en veenboerderijen op niet meer dan 15 H.A. kan worden gesteld (volgens de telling inzake het grondgebruik in 1910 nog kleiner, zie de Verslagen en Mededeelingen van de Directie van den Landbouw 1910), zijn er dus per jaar pl.m. 400 en in 't geheel van 1905—1914 pl.m. 4000 boerderijen ter beschikking gekomen. Inmiddels zijn deze nieuwe gronden niet alle als afzonderlijke bedrijven met gebouwen ingericht. Een groot deel er van is toegevoegd aan bestaande bedrijven, een ander deel is na ontginning als zoogenaamd los of onbehuist land verpacht en verkocht. Er blijkt echter uit, dat door ontginning de gelegenheid tot nederzetting wordt geschapen voor arbeiders, zoowel als voor landbouwers. Aan den eenen kant wordt hierdoor te heftige concurrentie en prijsopdriving in de reeds dicht bewoonde streken getemperd en aan den anderen kant de welvaart van economisch achterlijke gewesten sterk in de hand gewerkt.

Aanvankelijk geschiedde de nederzetting vooral van het zuiden naar het noorden des lands, schoorvoetend, doch van lieverlede werd de vrees voor heimwee en voor andere zeden en gewoonten overwonnen. Toch is op te merken, dat de nederzetting van landbouwers zich in 't algemeen bepaalt tot verplaatsing binnen de provinciale grenzen. Zoo blijven de Friezen in Friesland, de Groningers in Groningen enz. Hollanders en Zeeuwen verhuizen echter in vrij groot aantal naar Drente, Overijssel en Gelderland; Zeeuwsche boeren trekken veel naar Limburg en Brabant. Ook werd door Groningsche en Friesche landbouwers grond op Ameland in gebruik genomen, vooral voor vlas- en tarwebouw.

De bakermat van ontginning en nederzetting vormen de veenkolonien van Groningen, Friesland, Drente en Overijssel. Reeds voor ruim twee eeuwen was de ontginning van den afgeveenden grond, dalgrond genaamd, hier in vollen gang. Aanvankelijk gold het betrekkelijk kleine oppervlakten, in vergelijking met hetgeen na de invoering van het kunstmestgebruik, omstreeks 1880—1890, werd ontgonnen. Groningen was het eerst en vervolgens kwamen Friesland en Drente aan de beurt. Daarna volgde het hoogveengedeelte van Overijssel. In de genoemde gewesten zijn in de eerste plaats Groningers en verder Friezen pioniers geweest. Landbouwers uit andere provinciën

¹⁾ Men zie ook pag. 962 en 979.

vindt men er in gering aantal. Ontgonnen hebben dezen den grond hoogst zelden. Zij kwamen, nadat de grond in cultuur gebracht en met een boerderij was bebouwd, als koper of pachter.

De inheemsche bevolking o.a. te Avereest (Dedemsvaart) en Vroomshoop schrijft de snelle opkomst dier streken vooral toe aan de bekwaamheid en vlijt der Groninger boeren, die er zich in groot aantal hebben gevestigd. Merkwaardig is overigens de geringe invloed, dien deze verdienstelijke menschen in bestuurszaken kunnen doen gelden en waarvan de oorzaak wordt getypeerd door het volgend gezegde van een invloedrijk inheemsch bewoner: „Hoe flink ze ook zijn, tot lid van den gemeenteraad brengen ze 't bijna nooit.”

Tot nu toe hebben de jonge veenkoloniale boeren steeds voldoende emplooi kunnen vinden in deze gewesten, vrij nabij hun geboortestreek, niettegenstaande de meesten vroegtijdig in het huwelijk treden. De betrekkelijk geringe grootte der bedrijven, 12—20 H.A., draagt veel hiertoe bij, evenals de uitbreiding van den tuinbouw, die op deze grondsoort met stijgende uitkomsten wordt gedreven. Zelden trekt een Groninger landbouwer verder weg. Een enkele heeft zich in Zeeland gevestigd of op Texel. Een vrij groot aantal landarbeiders en jonge boeren is naar de veenstreken van Oldenburg geëmigreerd, waar zij met Staats-hulp of Staatsgrond op zeer voordeelige conditiën eigen of vrijboer zijn geworden. De woeste grond wordt, na door den Staat van wegen en goede afwatering voorzien te zijn, 10 jaar lang voor niets afgestaan, terwijl het geld voor ontginning en voor den bouw van boerderijen vroeger tegen 3 pCt., thans à 4 pCt., tot een maximum van circa f 3000 wordt geleend. Daarenboven worden premiën voor ontginning toegekend. Door een tienjarige waarneming heeft schrijver geleerd, dat dit systeem voor den Staat en den ontginner beide zeer nuttig is. Het bevordert een snelle ontginning en de voedselproductie. Na tien jaar wordt een jaarlijksche rente van f 20 à f 30 aan den Staat betaald, die voor het 30-voud kan worden afgekocht.

Uit den staat van afname der woeste gronden blijkt, dat door ontginning de gelegenheid voor nederzetting van jonge landbouwers wordt uitgebreid en de werkgelegenheid voor arbeiders zeer aanzienlijk kan worden verruimd. Tal van nieuwe boerderijen en arbeiderswoningen zijn in den loop der jaren op de ontgonnen heiden en zandgronden verzezen en vervolgens tegen veelal billijken prijs aan de landbouwers en arbeiders verpacht. De pachtprizen loopen uiteen van f 30—f 75 per H.A., al naar de kwaliteit en ligging van den grond. Dat er snel aan de vraag kan worden tegemoet gekomen, blijkt b.v. uit de ontginningen Het Zeyerveld en De Hunneheide, onder Vries bij Assen, waar van 1908—1915 ruim 750 H.A. tot bouw- en grasland met 16 boerderijen en 15 arbeiderswoningen werden ontgonnen. De meerendeels jonge landbouwers komen uit Friesland, Zeeland, Z.- en N.-Holland en Groningen.

Langs de Beilervaart en het Oranjekanaal zijn ná 1900 tientallen nieuwe boerderijen verzezen. Zij zijn alle verkocht of verpacht aan Hollandsche, Zeeuwsche, Friesche en Groninger boeren. En zoo ziet men hier, dank vooral ook door den steun, waarmede de Provincie het verkeerswezen bevordert, allerwegen in plaats van den vroeger niets opbrengenden grond, bouw- en grasland, dat gelegenheid geeft tot nederzetting voor naar een bedrijf hunkerende landbouwers.

Op de zandgronden van Overijssel, vooral in Twenthe, ontplooit zich een soortgelijke bedrijvigheid door den lust tot ontginning zoowel van landbouwers als fabrikanten. De omgeving van Almelo, Delden en Hengelo is bekend door de vestiging van Hollandsche kaasboeren, die er vooral van 1908—1910 heeft plaatsgevonden. De door fabrikanten ontgonnen grond

wordt veelal door henzelfden geëxploiteerd, terwijl de landbouwers de heide ontginnen voor vergrooting van het reeds gevestigde bedrijf.

In Gelderland heerscht de grootste bedrijvigheid in de omgeving van Barneveld, Loenen, Epe, Vaassen, Neede, Winterswijk, Eibergen en Ruurlo. Ook hier vestigen zich verschillende vreemde landbouwers, vooral uit Z.- en N.-Holland.

De nederzetting in Limburg wordt vooral mogelijk gemaakt door de ontginningen in de Peel (Venraay, Horst en Sevenum); voorts langs de grens van Duitschland (Bergen, Well, Arcen) en in de omgeving van Roermond en Weert. De vraag naar boerderijen is hier nagenoeg uitsluitend beperkt tot Zeeuwsche en Hollandsche boeren. Gemeenten met uitgestrekte bezittingen woesten grond, zoowel als particulieren werken aan de ontginning mede.

In Noord-Brabant vestigen zich talrijke landbouwers in de Peel (Gemert, Bakel, Mill, Oploo, Deurne), waar o.a. door de Nederlandsche Heidemaatschappij voor talrijke Nederlandsche kapitalisten sinds 1895 reeds meer dan 6000 H.A. tot bouw- en grasland werd ontgonnen. Verder heerscht in de omgeving van Breda, Tilburg, Bostel, Eindhoven, Helmond, Valkenswaard etc. een opgewekt leven op ontginningsgebied. De levensverzekeringmaatschappij „Utrecht” ontgint het landgoed „de Utrecht” onder Hilvarenbeek, Hooge en Lage Mierde, waarop zij bereids eenige boerderijen stichtte en voor een billijken prijs aan Hollandsche boeren verpachtte, terwijl nog meerdere zullen volgen.

In de naaste toekomst behoeft geen vrees te bestaan, dat onze opkomende landbouwers niet aan boerderijen kunnen worden geholpen, mits zij door hun opleiding aanspraak mogen maken op het recht, hun krachten aan te wenden in het belang van een hoog opgedreven voedselproductie, en een goed bestaan te eischen voor zichzelf. Hoe meer de gelegenheid tot nederzetting met praktische middelen wordt bevorderd, des te minder zullen flinke jonge menschen aanleiding hebben tot emigratie naar het buitenland. Zulks moet tot elken prijs worden voorkomen. En men vergete niet, dat elk nieuw landbouwbedrijf verruiming van werkgelegenheid met zich brengt. Een zeer belangrijke factor dezer binnenlandsche landverhuizing is gelegen in den stimuleerenden invloed op de productie. De vestiging van vreemde landbouwers gaat gepaard met een wisseling van vreemde en inheemsche ideeën, die invloed uitoefenen op de wijziging van verouderde stelsels.

Zoo heeft de vestiging van bijv. Zeeuwsche landbouwers in de Betuwe tot gevolg, dat aan het vraagstuk der drainage en onkruidbestrijding meer aandacht wordt besteed. Het gevolg er van is, dat de productie per vlakke-eenheid aanzienlijk wordt verhoogd en de verkoop- en pachtwaarde der gronden stijgen. De nederzetting heeft nivelleering naar boven tengevolge, die opbouwend werkt. Dikwijls, men kan zeggen meestal, wordt het vreemde element een voorbeeld tot navolging, al werkt deze invloed slechts langzaam. Hollandsche kaasboeren hebben door hun verhuizing naar ontginningen op tal van plaatsen de kaasmakerij ingevoerd tot groot voordeel van de uitkomsten van het zuivelbedrijf ter plaatse. Zeeuwsche en Groninger landbouwers, vooral van de kleigronden gekomen, geven in nieuwe gewesten meestal een uitstekend voorbeeld door hun perfecte methoden van grondbewerking en verpleging der gewassen. Het is aan geen twijfel onderhevig, dat door dien invloed der vreemde elementen de productie van andere bedrijven menigmaal zeer aanzienlijk stijgt en dus het volksbelang er in hooge mate mede diendend is.

Ten slotte moge nog opmerkelijk worden gemaakt op een zeer schitterend voorbeeld van snelle ontginning en nederzetting van vreemde landbouwers, met name te De Krim bij Coevorden (gem. Gramsbergen). Omstreeks 1900 was die streek ter weerszijden van

het kanaal vrijwel onbewoond, door de uitnemende werk- en geestkracht van Groninger ontginners is thans nagenoeg alles in vruchtbare landerijen herschapen. Het kanaal wordt thans aan weerszijden geflankeerd door welvarende boerderijen van Friesche, Groningsche en Geldersche boeren, fabrieken, kerken en scholen en het is duidelijk aan het nieuwe uiterlijk der gebouwen te zien, dat ze kort geleden werden gesticht. In ons land is de Krim een der meest eclatante voorbeelden uit dezen tijd, van wat uit woesten grond door ondernemende en zaakkundige menschen kan worden geschapen. Daarom hulde aan zulk heroisch veldewerk en de hand aan den ploeg!

Er kunnen nog minstens 15.000 jonge boeren aan een goed bestaan worden geholpen in eigen land op thans waardeloos gebied. Om met Vondel te besluiten:

*„D'Akker zal het zweet vergelden,
Ploegh en arbey met gedult,
Zie hoe d'aer de korenvelden
In den zomertijd vergult.”*

Arnhem.

K. D.

HET RESULTAAT DER IN AUGUSTUS 1918 GEHOUDEN VEETELLING.

Een medewerker schrijft:

Dezer dagen is in de Ned. Staatscourant het resultaat gepubliceerd van de in Augustus j.l. gehouden veetelling. Deze telling is uitgegaan van het Rijksbureau voor Vee en Paarden en stond in verband met de registratie van den geheelen veestapel, welke tot doel heeft de klandestiene slachtingen zooveel mogelijk tegen te gaan.

In iedere gemeente is door genoemd bureau een correspondent aangesteld, die als ambtenaar van den dierlijken stand fungeert. Door hem is de telling verricht en worden verder alle veranderingen, als eigendomsovergang, geboorte en sterfte in de registers bijgehouden. Ongetwijfeld kan dan ook worden aangenomen, dat deze telling met de grootste zorg heeft plaats gehad en het resultaat zeer betrouwbaar is. Dit laatste mag men ook afleiden uit eene vergelijking met de uitkomsten van vroegere opnemingen. Er is wel eens beweerd, dat de in 't voorjaar van 1917 en 1918 gehouden tellingen onbetrouwbaar waren te achten, omdat de veehouders, ten einde veel veevoeder te bekomen, er voordeel bij hadden hun veestapel te groot op te geven.

Wat de in Aug. 1918 gehouden telling betreft, was de zaak juist omgekeerd. Ten einde klandestien te kunnen slachten, zullen de veehouders eerder geneigd zijn geweest te weinig dan te veel vee op te geven. Wanneer wij nu zien, dat de uitkomsten der verschillende tellingen geen onverklaarbare afwijkingen vertoonen, dan mag men daaruit besluiten, dat aan de verhalen omtrent de opzettelijk begane onjuistheden, zoowel bij vroegere opnemingen als bij de thans besproken telling, geen al te groote waarde moet worden toegekend. De algemeene indruk, welken men bij de bestudeering der gepubliceerde cijfers krijgt, is zeer bevredigend, voor zoover er uit blijkt, dat onze veestapel er, wat aantal betreft, beter voorstaat dan velen, op grond van de schaarschte van vleesch en zuivel op dit oogenblik en van de verhalen omtrent de plaats gehad hebbende slachtingen, meenen.

Zoodra er weer voldoende krachtvoer beschikbaar komt en de vraag weer normaal wordt, zal er voor onze binnenlandsche voorziening met vleesch en zuivel ruimschoots vee genoeg zijn, ja zal spoedig de export weer kunnen worden hervat. Mogen wij, nu de oorlog als geëindigd is te beschouwen, het een geluk noemen, dat onze veestapel er nog zoo goed voorstaat, voor de komende wintermaanden zal het gebrek aan krachtvoer nijpend blijven. Onder die omstandigheid zal juist door de grootte van den veestapel de productie van vleesch en zuivel worden belemmerd. In vele gevallen toch zal de hoeveelheid voeder slechts voldoende

zijn om onderhoudsvoeder te verstrekken, waar bij een kleineren veestapel een belangrijk deel van het toegediende voeder tot productieve doeleinden kon dienen. Er zal op stal dan ook weinig of niet kunnen worden gemest, zoodat men er zich voor moet hoeden uit de cijfers in zake den rundveestapel de conclusie te trekken, dat er het volgende voorjaar wel ruimschoots rundvleesch zal zijn. De talrijkheid van den veestapel zal hier de vleeschschaarschte juist in de hand werken. Men kan de dieren wel in het leven houden, maar niet mesten.

Ik stel mij voor aan de hand van het verslag eenige cijfers naar voren te brengen en die te vergelijken met het resultaat van vroegere tellingen. Opgemerkt moet echter worden, dat deze vergelijking wordt bemoeilijkt door het ongewone tijdstip der telling en door eene daarbij gevolgde andere indeeling van het vee in rubrieken. Men heeft echter getracht, dit laatste bezwaar zooveel mogelijk te ondervangen. Wat de runderen aangaat, wordt zoodoende het volgende vrij bruikbare vergelijkend overzicht verkregen.

Aantal stuks	Telling Mei/Juni 1910	Telling Mrt./April 1917	Raming Febr./Mrt. 1918	Telling Augustus 1918
Springstieren.....	23.309	29.162	18.664	27.728
Melk- en kalkkoeien	1.068.361	1.234.594	1.098.789	1.108.902
Mestkalveren.....	47.086	15.587	4.053	—
Mestkoeien en -ossen	97.688	50.114	27.563	95.445
Jongvee.....	700.499	972.075	650.415	816.797
Totaal.....	2.026.943	2.301.532	1.799.484	2.048.872

Op grond van deze cijfers zou men geneigd kunnen zijn aan te nemen, dat de raming in Febr./Maart 1918, gebaseerd op eene in een 45-tal gemeenten gehouden telling, weinig vertrouwen verdient, of dat de rundveestapel sedert belangrijk is vooruitgegaan. Noch het een, noch het ander is vermoedelijk het geval. Het verschil zal hoofdzakelijk daaraan zijn te wijten, dat in Febr./Maart het meerendeel der voorjaarskalveren nog niet was geboren. Zooals men ziet, schuilt het grootste deel van het verschil dan ook bij de rubriek jongvee. Sedert het voorjaar 1917 zien wij intusschen een belangrijke vermindering, wat echter niet wegneemt, dat onze rundveestapel in Aug. 1918 toch nog ruim zoo talrijk was als in Mei/Juni 1910.

Ten aanzien van de schapen geeft het verslag het volgende globale overzicht.

Aantal stuks	Telling Mei/Juni 1910	Telling Maart/April 1917	Raming Febr./Maart 1918	Telling Augustus 1918
Lammeren..	443.931	niet geteld	niet geteld	294.111
Schapen....	445.105	520.275	418.463	348.213
Totaal..	889.036	—	—	642.324

Ofschoon deze cijfers wijzen op een voortdurenden achteruitgang van den schapenstapel, die trouwens ook reeds vóór den oorlog gaande was, zoo worde er toch op gewezen, dat het verschil in zake het tijdstip der telling het speciaal met betrekking tot de schapen moeilijk maakt, uit de genoemde cijfers eene betrouwbare conclusie te trekken.

De loop van den varkensstapel was als volgt:

Telling Mei/Juni 1910.....	1.259.844 st.
„ Maart/April 1917.....	1.185.438 „
Raming Febr./Maart 1918.....	272.561 „
Telling Augustus 1918.....	600.133 „

Bleek uit de raming van Febr./Maart 1918, dat onze varkensstapel schrikbarend was achteruitgegaan, men kon toen toch reeds op het moedige verschijnsel wijzen, dat het aantal fokzeugen betrekkelijk groot was. De gevolgen daarvan doen zich gevoelen in het resultaat der telling van Augustus. Sedert het voorjaar 1918 is een groot aantal biggen geboren, terwijl het aantal slachtingen zeer gering was. Zoodoende is het aantal varkens weer gekomen op ruim 600.000. Al is dit slechts ongeveer de helft van de sterkte van vóór den oorlog, toch kan, in aanmerking nemende, dat toen een groot deel van onze varkensvleeschproductie werd uitgevoerd, de verwachting worden uitge-

sproken, dat er na den vrede hier te lande weer spoedig voldoende varkensvleesch voor binnenlandsche behoefte zal kunnen worden voortgebracht.

Voor paarden geeft het verslag de volgende cijfers:

Aantal stuks	Mei/Juni 1910	September 1917	Augustus 1918
Paarden beneden 3 jaar	88.811	101.370	125.804
„ boven 3 jaar..	238.566	136.448	252.490
Totaal	327.377	337.818	378.294

De vooruitgang, die hier valt te constateeren, betreft vooral de jonge paarden. Dit is geen wonder, daar de paardenfokkerij zich in de laatste jaren sterk heeft uitgebreid. Opgemerkt zij, dat de telling van Sept. 1917 slechts globaal is geweest en met het oog daarop niet geheel betrouwbaar wordt geacht.

Ten slotte zijn ook de bokken en geiten geteld. Het aantal daarvan bedroeg 311.011 stuks tegen 224.231 bij de telling van 1910. Wij zien hier dus een belangrijken vooruitgang. Deze bestond ook reeds vóór den oorlog, maar zal door het velerwegen bestaande streven, om in de melkbehoefte van eigen gezin te voorzien, vermoedelijk gedurende de oorlogsjaren zeer zijn bevorderd.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het maandelijksch overzicht met bijlagen van de opbrengst der Rijksmiddelen over de eerste tien maanden van het loopende jaar, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van het vorig jaar.

De oorlogswinst- en verdedigingsbelastingen brachten tot dusver in totaal op een bedrag van f 414.387.854, waarvan f 313.412.619 op rekening komt van eerstgenoemde heffing. Met inbegrip van de opcenten ten behoeve van het Leeningfonds — behalve die op den suikeraccijns, welke geene verzwaaring van belastingdruk medebrachten — is derhalve een totaal van f 508.781.309 ontvangen uit belastingheffing, welke haren grond vindt in de buitengewone omstandigheden.

De overige middelen brachten in de afgelopen maand f 21.467.422 op, tegen f 17.885.140 in October 1917 en vertoonen mitsdien eene stijging van f 3.582.282.

Hierbij dient de invloed der nieuwe belastingheffing in aanmerking te worden genomen. Ingevolge de wet van 28 April 1917 (Staatsblad No. 316) worden op de Inkomstenbelasting voor zooveel de natuurlijke personen betreft en op de Vermogensbelasting over het belastingjaar 1917/18 tien opcenten geheven. Uit dien hoofde werd in October 1918 een som van f 223.515 ontvangen.

Hierbij komt de verhooging der successierechten, welke in October 1917 haren invloed nog weinig deed gevoelen, terwijl de overige nieuwe heffingen ook in October 1917 reeds haren invloed deden gelden.

In de voorlaatste millioenennota werd uit de wijziging der wet op de successiebelasting een meerdere opbrengst over het geheele jaar 1918 verwacht van rond f 7.500.000. Voor één maand zou dit eene stijging beteekenen van ongeveer f 625.000.

In totaal zou derhalve uit nieuwe belastingheffing ten hoogste een bedrag van bijna f 850.000 kunnen worden verklaard.

Afgezien van de nieuwe belastingheffing, zou de opbrengst der middelen dus eene stijging van omstreeks f 2.730.000 vertoonen.

Dit gunstig resultaat is voornamelijk te danken aan het ruimer vloeien van de personeele belasting en de inkomstenbelasting, van den suiker- en van den slachtsaccijns en de registratierechten.

Daartegenover staat een achteruitgang in opbrengst van den accijns op gedistilleerd, van dien op bier en van de vermogensbelasting.

De stijging van de opbrengst van den suikeraccijns hangt samen met het sterk toegenomen verbruik van

suiker, suikerhoudende of met suikerverbruik gepaard gaande spijzen en houdt verband met het tekort aan andere voedingsmiddelen. De sterke stijging in de opbrengst der registratierechten is het gevolg van de belangrijke uitgifte van nieuwe aandelen door de Koninklijke Nederlandsche Petroleum-Maatschappij en vermoedelijk mede van de zeer talrijke overdrachten van onroerend goed en de sterke prijsstijging, zoolvel van gebouwde als van ongebouwde onroerende goederen.

De lage opbrengst der vermogensbelasting wordt voor een zeer groot deel veroorzaakt door de verandering in verband met de totstandkoming der wet tot wijziging van de vermogensbelasting (wet van 27 Juli 1918, Staatsblad No. 504), tengevolge waarvan de aanslagen over 1918/19 voor het meerendeel niet tijdig konden worden vastgesteld, zoodat ook de betaling later geschiedt dan in andere jaren. Dit blijkt wel hieruit, dat, terwijl in October 1917 ruim f 597.000 wegens aanslagen betreffende het loopende belastingjaar werd ontvangen, het overeenkomstig bedrag in October 1918 slechts f 8700 beliep.

Vergelijkt men ten slotte de ontvangsten in de eerste tien maanden van 1918 met die van het overeenkomstige tijdvak van 1913, toen de oorlog zijn invloed nog niet deed gelden, dan vindt men, met toepassing van de gebruikelijke correcties ¹⁾ en met terzijdestelling, voor zoover mogelijk van den invloed der nieuwe belastingheffing ²⁾, de volgende cijfers:

Tijdvak Jan. tot en met October 1918:	f 147.110.048
„ „ „ „ „ „ 1913:	„ 122.978.393
Vershil	f 24.131.655

Deze stijging bedraagt 19,62 pCt. of, per jaar gerekend, 3,92 pCt. Deze percentages dalen tot 15,94 en 3,19, indien de opbrengst der wisselvallige successierechten in de tijdvakken buiten rekening wordt gelaten. Het zoeven bedoelde verschil daalt dan tot f 17.510.128.

De door deze percentages tot uitdrukking gebrachte stijging, acht de Minister van Financiën, op zich zelf beschouwd, gunstig.

AANTEKENINGEN.

De scheepsverbinding van Suriname met New York. — Aan het overzicht van de werkzaamheden van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Paramaribo over het jaar 1917 en het rapport: „De Economische Toestand van Suriname op 31 December 1917” — de vierde publicatie van deze soort — door voornoemde kamer bewerkt in samenwerking met de Kamer van Arbeid, valt een en ander te ontleenen aangaande het in den aanhef dezes genoemde onderwerp. Vooraf gaan echter volledigheidshalve eenige bijzonderheden over de geschiedenis van deze verbinding. Wij weten, dat de „Koninklijke West-Indische Maildienst” hier een nationale vaart verzorgde. Toen de „Navigazione Generale Italiana” zich in Maart 1905 van dit traject terugtrok, riep de Nederlandsche maatschappij een directe verbinding in het leven tusschen Paramaribo en New York; de route werd gemeenlijk via Demerara, Trinidad, La Guayra (en andere havens in Venezuela), Curaçao, Port au Prince (en andere havens op Haiti) genomen. In de jaren, dat de kolonie Suriname zich in het bezit van een bacovencultuur voor export kon

¹⁾ Uitschakeling van hetgeen de Rijksinkomstenbelasting in 1918 meer opracht dan de bedrijfsbelasting in 1913, na aftrek van de mindere opbrengst uit de gewijzigde vermogensbelasting en toevoeging aan de cijfers van 1918 van dat deel van de opbrengst van den suikeraccijns, dat in 1913 aan de algemeene middelen, doch in 1918 aan het Leeningfonds 1914 ten goede kwam.

²⁾ Uit de nieuwe zegel- en registratierechten, de wetten betreffende den bieraccijns, het statistiekrecht en het recht van successie werd voor 1918 een meerdere bate van f 17.150.000 verwacht.

verheugen, waarvan het product in Noord-Amerika zijn afzet vond, kwam de bedrijvigheid der maatschappij in dit water nog tot grooter ontwikkeling. In het begin van 1913 vond dit verkeer echter een ontijdig einde, terwijl teleurstellende resultaten met de veertiendaagsche passagiers- en vrachtlijn van Paramaribo naar New York de K. W. I. M. er toe deed besluiten dezen dienst op 1 Augustus 1914 te staken. Evenwel werd met de „Trinidad Shipping & Trading Cy.”, welke een geregelden dienst tusschen New York en Trinidad onderhield, een overeenkomst gesloten, waardoor aan Suriname het behoud van een verbinding met New York verzekerd bleef.

De oorlog deed in dit werelddeel de omstandigheden weer aanzienlijk wijzigen; de vaart tusschen Noord-Amerika en West-Indië breidde zich voortdurend in betekenis uit, de uitschakeling van Europa veroorzaakte aanmerkelijke verschuivingen in de route van het goederenverkeer der landen aan de Caribische Zee. Van deze vaart kon ook de K. W. I. M. zijn part bekomen, het overgrootste deel der vloot hield zich dan ook op in deze wateren, hetgeen duidelijk uitkomt in de tabel der in beslag genomen schepen, die wij in het nummer van 24 April j.l. publiceerden. Tegenover 15.187 tons d.w., die in beslag genomen werden, was het totaal der ruimte, in Nederland verblijvend, slechts 3.120 tons d.w.

Wij lezen nu in het verslag van de Kamer van Koophandel, dat de „Trinidad Shipping & Trading Company Ltd” een mededeeling deed, dat einde Februari 1918 de vaart op Suriname gestaakt zou worden; de K. W. I. M. zou ter voorziening eenmaal per maand langs de gebruikelijke route van New York een schip naar Paramaribo zenden.

Een goede tijding was het bericht, dat bij de „Philadelphia Shipping Company” overwogen werd Suriname te betrekken in eene door haar te openen regelde stoomvaartlijn. Waar ook de maandelijksche vaarten van de booten der „Compagnie Générale Transatlantique” voorloopig gestaakt zijn, kwam het denkbeeld der P. S. C. te meer gelegen. Weliswaar moest men zich herinneren, dat maatschappijen, die Suriname in haar vaartplan betrokken, Paramaribo telkenmale weder in hare dienstregeling moesten schrappen door gebrek aan voldoende vracht. Personen, die in de kolonie goederen te verschepen hadden, gaven er de voorkeur aan de verzending te doen plaats vinden met de booten van de K. W. I. M. of van de „Trinidad Shipping & Trading Company,” omdat zij, indien zij goederen met andere dan de tot de West-Indian Conference Lines behorende booten ontvingen, de rabatten op alle vrachten, ook die van en naar Europa, zouden verliezen. Echter is deze regeling inmiddels ingetrokken en — aldus het verslag — verviel in hoofdzaak de aanleiding voor de hiervoren vermelde voorkeur. Van de K. W. I. M. en T. S. & T. C. Ltd. werd vernomen, dat krachtens in de V. S. van N.-Amerika bestaande wettelijke voorschriften, vracht-restitutie verboden is, weshalve geen uitkeeringen op vracht van New York naar Paramaribo zouden gegeven worden.

Nog lezen wij in het verslag van de Kamer van Koophandel, dat de agenten der „Royal Mail Steam Packet Company” en van de „Scrutton Steamers” — die bij afwezigheid van een directe vaart Suriname aan een verbinding hielpen met Europa — ter kennis van de Kamer brachten, dat groote moeilijkheden ondervonden werden, voor de in Georgetown door de booten dezer maatschappijen aangevoerde goederen in de koloniale vaartuigen de noodige laadruimte te vinden. Sedert deed de gouverneur voor verbetering zorg dragen. In het verslag „De Economische Toestand van Suriname op 31 December 1917” leest men dan ook, dat de 14-daagsche dienst gewijzigd werd in een dienst om de 8 dagen, door de booten, die op Coronie varen naar Demerara te laten doorgaan. Deze stand van zaken treedt aan het licht in het bedrag der ontvang-

sten van de koloniale vaartuigen, zijnde in 1915, f 156.575; daarentegen in 1916, f 238.595 en in het achter ons liggende jaar f 309.094.

De industrie in Britsch-Indië. — De Commissie, die de opdracht had het vraagstuk van de industriële ontwikkelingsmogelijkheden van Britsch-Indië te bestudeeren, heeft haar taak volbracht en in de Londensche pers verschijnen thans uittreksels uit het door haar uitgebracht rapport. De mededeelingen zijn als volgt samen te vatten.

Allereerst behandelt de commissie de administratieve zijde van het vraagstuk. Dienaangaande verlangt zij de oprichting van een Industrieelen Raad voor geheel Britsch-Indië en daarnevens van afzonderlijke Raden voor de provinciën, zoomede een algemeen industrieel informatiebureau voor het geheele gebied. Het algemeen departement zou onder leiding moeten komen van een lid van den Raad des Onderkonings en uit drie leden moeten bestaan. Dit lichaam zou zich hebben bezig te houden met de leiding der industriële politiek. Als helpers bij de uitvoering van die taak zou de Raad hebben te beschikken over een aantal deskundige medewerkers, die op de hoogte dienden te zijn van de verschillende bestaande of mogelijkerwijs te stichten industrieën, waarvoor Britsch-Indië geschikt is.

Bijzondere aandacht wijdt het verslag aan de verbeterde exploitatie van wouden en aan verbetering van de techniek der visscherij, aangezien men tijdens den oorlog heeft ondervonden hoeveel moeilijkheden er hadden kunnen worden vermeden, wanneer Indië de beschikking had gehad over houtreserves en over voldoende vischvoorraden.

Ook de moderniseering van den landbouw en speciaal het gebruik van machines ter besparing van arbeidskracht, wordt behandeld, terwijl daarnevens aandacht wordt gevraagd voor het brandstoffenprobleem. Ten aanzien hiervan treedt op den voorgrond de noodzaak een intensiever onderzoek in te stellen naar het voorkomen van petroleum en steenkolen, terwijl tevens maatregelen worden voorgesteld tegen het verspillen van brandhout en ter bevordering van de productie en het gebruik van alcohol als brandstof.

Aangaande de arbeidskrachten wordt gezegd, dat betere woningtoestanden en bovenal beter onderwijs noodzakelijk zijn, wanneer men de industrie tot een eenigszins hoog peil wil opvoeren. In verband met het laatste verlangt de Commissie: algemeen onderwijs en bovendien aanvullend onderwijs van technische aard. Hiertoe moeten in de eerste plaats algemeene vakscholen worden gesticht met afzonderlijke leergangen voor verschillende vakken, gevolgd door een goed georganiseerd leerlingwezen in het bedrijf zelf en wel gedurende ten minste vier of vijf jaren. Voor handel en mijnwezen, evenals voor metallurgie en ingenieurswetenschappen moeten, aldus de Commissie, voor het Indische Rijk speciale academies worden gesticht.

De Commissie wijst er verder op, dat voor een krachtige ontwikkeling op industrieel gebied ook een financieele voorziening noodig is en gevoelt neiging, de oprichting voor te stellen van een industriële bank voor het Britsch-Indische Rijk. Zij acht zich echter voor het doen van definitieve voorstellen dienaangaande niet voldoende competent en stelt dus de regeering voor daartoe een commissie te benoemen. Tot tijd en wijle, dat deze speciale commissie haar taak zal hebben volbracht, geeft zij als hulpmiddel in overweging, dat de verschillende in Britsch-Indië werkzame bankinstellingen¹⁾, thans reeds onder regeeringsgarantie, voorschotten zullen verstrekken ten behoeve van kleine bedrijven, die industrieel werkzaam willen zijn, mits de opzet er van door den Industrieraad is goedgekeurd.

Met het hierboven aangegeven plan, waarvan de uitvoering ongeveer zes à zeven jaren zal nemen, zal een

¹⁾ (Zie de aantekening op pag. 351. — Red.).

bedrag van circa driehonderd lakhs roepjen (24 miljoen gulden) gemoeid zijn.

Met dit bedrag zou het, naar het oordeel der Commissie, mogelijk zijn de noodzakelijke voorwaarden te scheppen voor een goede krachtige industriele ontwikkeling van het Britsch-Indische Rijk. J. H. A.

De Postchèquediens in Frankrijk. — Zooals onze lezers bekend zal zijn, is ook in Frankrijk niet lang geleden tot de oprichting van een postchèquediens overgegaan. Wij vinden over de eerste resultaten van deze onderneming enkele cijfers vermeld. Van 1 Juli tot midden September was reeds het aantal rekeningen geopend, dat men voor het geheele eerste halfjaar van den dienst verwacht had, n.l. 6000 rekeningen.

Gedurende het eerste bedrijfskwartaal beliep de omzet 154.171 posten met een geldbedrag van 382.106.830 frs. Op 20 September j.l. bedroeg het tegoed der rekeninghouders 71.012.709 frs.; per rekening geeft dit een gemiddeld tegoed van 10.840 frs. Natuurlijk kan de vergelijking van cijfers eener zoo jonge instelling slechts een zeer onzuiver beeld verschaffen.

Op het eerste gezicht wil het echter toeschijnen, dat de evenzeer jeugdige Nederlandsche zuster geen slecht figuur maakt met haar bedrijfscijfers, die men geregeld in de rubriek „Maandcijfers” van dit weekblad opgenomen vindt. Daarbij maakt het voorts den indruk, dat h.t.l. meer kleine deposito's op de rekeningen voorkomen, hetgeen alsdan zou wijzen op een ruimere inburgering van het nieuwe verrekeningsmiddel.

INGEZONDEN STUKKEN.

ONZE STAATSLEENINGEN.

De becijferingen en beschouwingen, welke ik tegenover die van den heer v. Dusseldorp heb gesteld, hebben zooveel tegenwerpingen en aanmerkingen uitgelokt, dat eenig antwoord niet achterwege kan blijven.

Men zoekt naar en geeft verklaringen van het feit, dat de koers van de Nederlandsche Staatsschuld zooveel lager staat dan pandbrieven van hetzelfde rentetype; men haalt er vooral de psychologie bij, slecht humeur, schrik, tegenzin tegen dwang, enz. Ik veroorloofde mij er op te wijzen, dat men zoo diep niet behoeft te zoeken want, dat de pandbrieven een grooter rendement geven. En nu komt o.a. Mr. Patijn verklaren: dat kunt *gij* berekenen, maar dat kunnen de beleggers niet en de meeste commissionairs ook niet, het is ook trouwens te onzeker in vele gevallen, met name bij hypotheekbanken.

Ik wil den heer Patijn dadelijk toegeven, dat het groote publiek de zaak niet nauwkeurig uitrekenen kan; ik neem gaarne van hem aan, dat de meeste commissionairs dat ook niet kunnen; al is het bedroevend, dat zij, die de menschen leiden bij hunne beleggingen, zoo weinig op de hoogte zijn van het artikel, waarin zij doen en dat velen schijnen te meenen, dat men voor commissionair in effecten niet veel meer behoeft te weten dan, hoe men een provisie-nota becijfert (die aldoor hooger wordt). Het schijnt toch wel van belang zijn klanten opmerkzaam te kunnen maken op b.v. een half procent rendement meer of minder.

Maar ik meen toch, dat Mr. Patijn publiek en commissionair nu weer te laag aanslaat. Waarom worden alle leeningen van dezelfde gemeente en van één rentetype afzonderlijk genoteerd? Toch vermoedelijk, omdat ze niet dezelfde koopwaar zijn. Bij verschillen in de notering tot één percent, wellicht twee, kan het toeval van aanbod en vraag een rol spelen, ik geloof het graag, maar bij verschillen van 10 pCt. in den koers, is het voorzeker wel anders; misschien wel buiten de commissionairs om. Wie een eenigszins grooten post heeft te beleggen voor zichzelf of voor

een reservefonds, of een stichting, is toch zoo dom niet om niet even uit te zien en te cijferen, als is het maar vaag en daardoor een beetje foutief. Bij onzekere aflossingen wordt het moeilijker, maar daaromtrent wordt het toch ook genoeg bekend om invloed te hebben. Als er in één jaar 11 pCt. van een zeker fonds alleen door de Bank uit den omloop wordt genomen, steunt zulks alleen reeds in sterke mate den koers, waarbij ik nog zwijg van hetgeen aangekocht wordt om hypotheeken mede af te betalen.

Van mijne meening, dat de kansen op uitloting, steun van de zijde van den uitgever der leening enz. in sterke mate op den koers influenceeren, word ik niet teruggebracht door de cijfers, die Mr. Patijn omtrent de noteringen boven pari geeft. De 5 pCt. leening van den Staat kon moeilijk belangrijk boven pari komen. Er dreigde van den beginne af tegen begin 1918 een geheele aflossing en iedereen kon begrijpen, dat naar gelang ze hooger boven 100 genoteerd werden, de aandrang tot aflossing door een heffing in eens, of tot conversie, sterker zoude worden. In Mei 1917 en Augustus 1917, data waarvan Mr. Patijn den koers geeft, was de conversie zelfs reeds door Mr. Treub aangekondigd en was dus een koers van 101 zelfs nog hoog te noemen. De 4½ pCt. schuldbrieven van Staat en Hypotheekbank stonden op de bedoelde data practisch gelijk.

Meer bewijst, omtrent het niet cijferen van publiek en commissionairs, de opmerking van den heer Van Dusseldorp omtrent de 4,5 pCt. schuldbrieven van Staat en Hypotheekbanken medio October 1918. Dat hierbij het feit een groote rol speelt, dat de 4,5 pCt. leening het dubbele bedroeg van wat zij had behoeven te zijn en dat zij daardoor, nu een nieuwe leening dreigt, in groote hoeveelheden aan de markt komt, is niet te ontkennen. Haar stand zoude zeker veel beter zijn, indien de leening f 250 miljoen had bedragen en de eenmaal geclasseerde 5 pCt. gebleven waren in de trommels, waarin zij waren. Tegen die conversie is door mij sterk gewaarschuwd in de „Nieuwe Courant” in November 1917. De gevolgen van dezen schadelijken uitwas moet men niet geheel werpen op het systeem van leenen met een stok achter de deur.

De 4½ pCt. Staatsleening heeft tijdelijk een koers, die onevenredig is aan dien der overige Staatsleeningen. Op 15 October was haar rendement, afgezien van de uitlotingskans, bijna 5,2 tegen 4,92 bij de viëren, maar dit komt natuurlijk op den duur weer in natuurlijke verhouding.

Wat nu mijne becijferingen betreft, deze vonden ook bestrijding. Natuurlijk stelt het rendement van een fonds zich niet naar hetgeen in de laatste 2½ à 3 jaar gebeurd is dan voorzoover er kans is, dat zulks nog doorgaat. Daarom nam ik het geval beperkt. Bij de beide hypotheekbanken was de aflossing in 1917 het hoogst en in 1918 nog *toenemende*. Wie wat van die pandbrieven heeft, bemerkt zulks allicht en haast zich allicht als hij uitloot nieuwe te koopen, hetgeen ook den prijs steunt.

Ik teekende zelf in een noot aan, dat met uitloting in één jaar niet goed de werkelijke waarde kan worden berekend. Maar ik voegde er aan toe, dat, als de 4 pCt. pandbrieven Nationale Hypotheekbank aangenomen mochten worden, voortaan altijd 11 pCt. uit te loten, het rendement nog veel hooger was dan 5,3 pCt. Dit laatste bestrijdt de heer Mées, die echter zijn rendementsberekening wel erg eenvoudig — en daardoor minder juist — maakt. Met een annuïteitentafel zal hij kunnen becijferen, dat een 4 pCt. schuldbrief, die in 9 jaren uitloot, à 6 pCt. berekend, een contante waarde heeft van f 918,30 en dus bij een koers van 92 iets minder dan 6 pCt. geeft.

De heer v. D. meent, dat ik voorbij zag, dat 4 pCt. Staatsschuld na 1930 veel sneller gaat aflossen, zoodat zij in 1941 geheel zal zijn afgedaan. Zulks werd niet door mij voorbijgezien; vooreerst echter begint de aflossing eerst in 1936 en dan tot 1943; voorts is

een winst over gemiddeld 22 jaar te maken nu maar 32,5 ct. waard op elken gulden en eindelijk kunnen 266 toekomstige winsten in onze onzekere tijden inderdaad bij de koersberekening veronachtzaamd worden.

Wat ten slotte den stok betreft, dat ik dien „prachtig” vond, is in mijn stuk niet te lezen; ik vond hem — en de cijfers geven daartoe aanleiding — een „prachtig middel van bekendmaken van de leening” aan velen, die b.v. in 1911, toen de bankiers den koers bepaalden en reclame maakten, niet dachten aan het nemen van Nederlandsche Staatsschuld. Zonder den stok en al wat daarom te doen is geweest, ware ook bij uitgifte tegen een veel lageren koers, zelfs tot het bedrag, dat nu preferent en dus zonder tegenzin geteekend werd,¹⁾ vermoedelijk niet ingeschreven. 250, ja 125 miljoen en natuurlijk bovenal 500 miljoen (maar, dat bedrag was nimmer beslist noodig) zijn voor ons land ontzettende bedragen. Men verwijze mij niet naar de Indische leeningen, want deze waren omstreeks de helft van het laagste bedrag der Staatsleeningen en de laatste loodjes wegen ook hier het zwaarst. Natuurlijk verliest de stok als middel om elkeen belang in de zaak te doen stellen aan kracht bij elk volgend gebruik; hiermede is te rekenen.

Dat de koers van de 4 pCt. leening te hoog is geweest, worde den heer Mees grif toegegeven. De omstandigheden leidden er toe. Toen het leeningsontwerp publiek werd, was de koers niet onjuist; er veranderde veel in veertien dagen en toen daarop de Minister van Financiën tot een lageren koers geneigd was (de koers stond in het ontwerp, wat z.i. noodig was, wijl leeningen met den stok belastingen zijn of althans daartoe gemaakt kunnen worden), toen rieden bekwame deskundigen wijziging van den koers beslist af met de woorden: „men moet nooit in een eenmaal uitgegeven prospectus wijzigen”. Of de 4 pCt. leening nu echter een fractie hooger zoude staan, als zij tegen 95 in plaats van 97 ware uitgegeven, is wel zeer twijfelachtig.

Gaarne wordt hier de becijfering gegeven, omtrent de waarde als men éénmaal op 11 pCt. uitloting rekent (waarvan het resultaat in het ingezonden stuk in No. 149 was aangevoerd) en als men 9 jaar achtereen op zulk een uitloting rekent (zie hierboven).

I. Iemand koopt 1 Januari 1918 9 pandbrieven 4 pCt. van f 1000 a 92 pCt. Hij ontvangt in 1918 f 360 rente en aan het einde des jaars loot één pandbrief uit met f 1000, de 8 andere verkoopt hij weer voor 92 pCt., hij begon dan met f 8280 en eindigde met f 8720, maakte dus f 440 of 5,3 pCt. van f 8280.

II. Iemand heeft 9 pandbrieven 4 pCt. van f 1000, die in 9 jaar uitloten, elk jaar één. Hij krijgt aan het einde der 9 jaren telkens f 1000 aflossing, de contante waarde daarvan is, tegen een rente van 6 pCt., f 6801,69. Hij krijgt voorts het eerste jaar f 360 rente, het tweede f 320, het derde f 280, enz., het negende f 40 aan rente; de contante waarde van deze aflopende rente is f 1465,60 (t.w. f 40 × 36,64); te zamen contante waarde van al de te ontvangen rente en aflossing f 8267,30 of f 918,59 p. st. Zoodat hij 92 pCt. gevende voor de stukken, dus iets minder dan 6 pCt. maakt.

De opmerking van Mr. Patijn, dat het bovenstaande niet geldt voor wie maar een of twee pandbrieven heeft, acht ik niet juist. De ondervinding leert, dat lootkansen wel te hoog, zelden te laag worden aangeslagen; bij de loten der staatsloterij b.v. 17 pCt. te hoog.

ANT. VAN GIJN.

[Prof. Van Gijn deelt ons mede hiermede zijnerzijds de discussie te sluiten. — Red.]

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — 's-Gravenhage, November 1918, Mr. G. D. Willinck, De waarde van het goud; J. v. Gelderen, De invloed van den oorlog op de bevolkingsbeweging van Amsterdam. — Nieuwe uit-

¹⁾ Bij de 5 pCt. leening 57 pCt., bij de 4½ pCt. 1916 67 pCt., bij de 4 pCt. leening 18 pCt., bij de 4½ pCt. 1917 50 pCt. van het gevraagde bedrag.

gaven Prof. Dr. C. A. Verrijn Stuart, bespreking van: De Goudquaestie, antwoord aan Prof. Dr. C. A. Verrijn Stuart door Mr. G. Vissering.

De Indische Gids. — Amsterdam, 1 November 1918.

E. L. K. Schmülling, Naar aanleiding van het Lieftrinck-onderzoek; J. C. H. Fischer, Samenwerking bij maatregelen in het belang der volksgezondheid in Ned.-Indië; Prof. Dr. A. H. Berkhout, Een verkeerde maatregel; Mr. A. A. de Vries, Perquisitie van schepen en de Raad van Justitie te Batavia; Dr. H. Muller, Inleiding tot China.

Journal des Economistes. — Parijs, 15 October 1918.

Yves-Guyot, L'industrie de la laine et les autres industries textiles; R. A. Lehfeldt, Contrôle international de la production de l'or; A. Pawlowski, L'industrie chimique française et la guerre; A. Barriol, Le quatrième emprunt français en 4 pCt. de 1918; L. G. La Nouvelle Zélande; M. Bellom, Une erreur dans la taxation du blé.

Prof. Lehfeldt, hoogleeraar te Johannesburg, doet in het bovenstaand artikel het voorstel door de verschillende staten een internationale trust in het leven te doen roepen tot regeling der goudproductie. Zijn redeneering is, dat de jaarlijksche toeneming van den goudvoorraad een van de voornaamste factoren is, die de waarde van het ruilmiddel bepalen. De overheid mag dit dus niet aan het vrije verkeer overlaten, doch moet hier regelend ingrijpen. Hij berekent dat om den geheelen Witwatersrand, ook het nog niet in exploitatie gebracht gedeelte van den far east Rand, in handen te krijgen, een bedrag van 1,9 milliard frs. vereischt zou zijn. Dit vormt 40 % der productie; 80 % acht de schrijver voor een doorvoering zijner denkbeelden voldoende. Wij treden hier niet in discussie. Verwondering zal het echter niet baren, dat iemand als Yves-Guyot, het artikel plaatsend, er aan toevoegt dat hij het denkbeeld „illusoire et dangereux” acht.

The Quarterly Journal of Economics. — Cambridge, Augustus 1918.

W. S. Culbertson, International tariff relations as affected by the war; R. G. Blakey, Sugar prices and distribution under food control; A. Berglund, Price-fixing in the iron and steel industry; W. F. Geophart, Perishable produce under food regulation; H. J. Davenport, The distributive relations of indirect goods; N. S. B. Gras, War time control of industry; I. B. Cross, History of labour in the United States. J. H. Hollander, „International trade under depreciated paper” by: F. W. Taussig, A criticism.

Journal of the Royal Statistical Society. — Londen, Juli 1918.

J. C. Stamp, The effect of trade fluctuations upon profits; K. Yamasaki, Recent economic developments in Japan in their relation to her trade with the United Kingdom; F. Y. Edgeworth, On the value of a mean as calculated from a sample.

Die Bank. — Berlijn, October 1918.

A. Lansburgh, Die Wiederherstellung der Landeswährung; L. Eschwege, Die Ware als Abschreibungsobjekt; Fr. Köhler, Die Erhöhung des Aufsichtsrats-Tantieme.

The Geographical Journal. — Londen, October 1918.

Dr. A. Hamilton Rice, Notes on the Rio Negro (Amazonas); A. R. Hinks, Notes on the construction of a general map of Africa; S. Burrard, Geological interpretations of geodetic results; S. J. Scott Keltie, After-war boundary making.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Vervoer uit de stelling van Amsterdam. De Minister van Oorlog heeft ingetrokken de beschikkingen van 7 November 1917 en 20 Maart

1918, waarbij op grond van de wet van 1 September 1917 (Stbl. No. 578), zooals die is gewijzigd bij de wet van 3 Juni 1918 (Stbl. No. 326), het vervoer van de in die beschikkingen genoemde artikelen uit het gebied van de stelling van Amsterdam naar het overige gedeelte van het Rijk is verboden.

Militaire voorraden voor de burgerbevolking. Het ligt in het voornemen de helft der militaire voorraden ter beschikking van de burgerbevolking te stellen. Daardoor zullen ook tal van lichtlooze gezinnen weder in het bezit van petroleum kunnen worden gesteld. In ruime mate zal afslachting van paarden en schapen ten behoeve van de vleeschvoorziening plaats hebben.

Goederen, gekocht voor uitvoer na den oorlog. Aangezien bij advertenties verschillende goederen te koop worden gevraagd om na den oorlog uit te voeren, vestigt de Minister van Landbouw, enz. er de aandacht op, dat te verwachten is, dat die goederen voor binnenlandsche behoefte noodig zullen kunnen blijken, zoo noodig tot inbezitting zal worden overgegaan, waarbij met eventueel taalde hoge prijzen geen rekening kan worden gehouden.

Broodrantsoen. Met ingang van 5 December zullen de broodkaarten geldig zijn voor een tijdvak van 9 dagen, zoodat het broodrantsoen dan per dag 311 gram zal bedragen.

Regeeringsbloem en -meel. Met ingang van 25 November zal onder regeeringsbloem worden verstaan een mengsel van 5 K.G. gerstebloem, 10 K.G. roggebloem en 85 K.G. bloem, verkregen door uitmaling op 80 pCt. van 30 K.G. buitenlandsche tarwe, 35 K.G. inlandsche tarwe en 35 K.G. inlandsche rogge. Regeeringsmeel wordt dan samengesteld uit 20 pCt.

inlandsche tarwe; 40 pCt. inlandsche rogge; 10 pCt. erwten en/of boonen; 30 pCt. gedroogde aardappelen, of: 20 pCt. inlandsche tarwe; 50 pCt. inlandsche rogge; 30 pCt. gedroogde aardappelen/aardappelpoeder. De inkoopprijs voor de gemeenten zal van af 25 November voor regeeringsmeel bedragen f 36,60 per 100 K.G.

Rijst en peulvruchten. Tengevolge van de beschikbaarstelling van de militaire voorraden is het mogelijk rijst te distribueeren. Het rantsoen is voorloopig vastgesteld op ½ K.G. per hoofd per vier weken. Maximumprijs in den kleinhandel 14 cent per K.G. Het rantsoen peulvruchten wordt verdubbeld en derhalve per hoofd per vier weken gebracht op 1 K.G.

Op 2 December zal worden begonnen met de distributie van peulvruchten van den oogst 1918. Daartoe zijn nieuwe maximumprijzen vastgesteld.

Boter. Het ligt in de bedoeling den voorraad margarine-grondstoffen te sparen en de gevormde reserve van boter, sneller te verbruiken, door aan de margarine voortaan 10 pCt., aan mélange A 35 pCt. en aan mélange B 65 pCt. boter toe te voegen.

Kunstmeststoffen. Door bijzondere omstandigheden bestaat gelegenheid een in Nederland aangekomen partij kalizout 20 pCt. en kainiet tot verdeling te brengen. Toewijzing zal in de eerste plaats slechts kunnen geschieden aan die personen, die in December 1917 bestelkaarten voor het verkrijgen van kalizout 20 pCt. en/of kainiet hebben ingediend; niet meer dan 10 pCt. van de bestelde hoeveelheid kan voorloopig worden toegewezen. De prijs is vastgesteld op f 7,60 voor kalizout 20 pCt. en f 5,30 voor kainiet, alles per 100 K.G., los vladen, vrij boord of wagon Rotterdam of Dordrecht.

Een aanvang zal worden gemaakt met de verdeling

MAANDCIJFERS.

ONTVANGSTEN VAN SPOOR- EN TRAMWEGMAATSCHAPPIJEN AUGUSTUS 1918.

(Ontleend aan de „Ingenieur“.)

Namen der Maatschappijen.	Personenvervoer.	Goederenvervoer.	Totale ontvangsten.	
			Aug. 1918.	Aug. 1917.
Maatsch. tot Exploitatie van Staatsspoorwegen	f 3.014.358,—	f 3.639.230,—	f 6.739.039,—	f 5.471.914,— ¹⁾
Holl. IJzeren Spoorwegmaatschappij	„ 3.186.422,—	„ 1.986.966,—	„ 5.243.030,—	„ 4.405.867,— ¹⁾
Ned. Centr. Spoorwegmij.	„ 303.793,—	„ 247.399,—	„ 553.396,—	„ 452.169,— ¹⁾
Noord-Brab. Duitse Spoorwegmaatschappijen	„ 34.750,—	„ 60.910,—	„ 98.584,—	„ 79.515,— ¹⁾
Hollandsche Buurtspoorwegen	„ 10.688,20 ^{1/2}	„ 12.551,82 ^{1/2}	„ 23.980,91	„ 20.574,00 ^{1/2}
Dedemsvaartsche Stoomtramwegmaatschappij..	„ 16.014,52	„ 30.560,35	„ 48.518,90	„ 32.671,07
Tramw.mij. „de Meijerij“:.....	—	—	„ 29.105,77 ^{1/2}	„ 22.146,79
Zuid-Nederl. Stoomtramweg-maatschappij	—	—	—	—
Nederlandsche Tramwegmaatschappij	„ 76.482,85 ^{1/2}	„ 58.454,17 ^{1/2}	„ 138.346,23 ^{1/2}	„ 114.488,70
Rotterdamsche Tramwegmaatschappij	—	—	„ 192.904,65 ^{1/2}	„ 179.934,19 ^{1/2}
Westlandsche Stoomtramwegmaatschappij	„ 36.017,64	„ 25.679,09 ^{1/2}	„ 62.203,61 ^{1/2}	„ 46.000,—
Gemeentetram te Amsterdam.....	„ 614.626,09 ^{1/2}	—	„ 614.626,09 ^{1/2}	„ 514.562,82
Haagsche Tramwegmaatschappij	„ 414.253,89	—	„ 415.788,38	„ 341.706,02
Rotterdamsche Electr. Tramwegmaatschappij..	„ 303.124,95	—	„ 303.124,95	„ 239.982,71 ^{1/2}
Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij	—	—	—	—
lijn Samarang—Vorstenlanden—Willem I..	—	—	„ 719.000,—	„ 498.569,—
Oost-Java Stoomtramwegmaatschappij	—	—	—	—
lijn Modjokerto—Ngoro	—	—	„ 17.200,—	„ 14.200,—
lijn Soerabaija—Krian.....	—	—	„ 59.800,—	„ 55.100,—
Samarang—Cheribon Stoomtramwegmaatsch..	—	—	„ 392.100,—	„ 382.900,—
Samar.—Joana Stoomtramwegmaatschappij ..	—	—	„ 286.100,—	„ 242.300,—
Serajoedal Stoomtramwegmaatschappij	—	—	—	—
lijn Maos—Bandjarnegara	—	—	„ 63.900,—	„ 92.500,—
lijn Bandjarnegara—Wonosobo.....	—	—	„ 10.600,—	„ 9.000,—
Kediri Stoomtramwegmaatschappij	—	—	—	—
Malang Stoomtramwegmaatschappij	—	—	—	—
Deli-Spoorwegmaatschappij	—	—	„ 491.000,—	„ 410.014,—
Nagekomen over Mei 1918.				
Staatsspoorwegen in Ned. Indië	—	—	—	—
I. Staatsspoor- en Tramwegen op Java ..	f 1.472.072,—	f 1.921.756,—	f 3.575.518,—	f 3.470.851,—
II. Spoorweg ter Sumatra's Westkust	„ 62.659,—	„ 52.645,—	„ 124.259,—	„ 106.568,—
III. Tramwegen in Zuid-Sumatra	—	—	—	—
a. Palembanglijn.....	„ 14.109,—	„ 19.710,—	„ 34.589,—	„ 15.534,—
b. Lampongljn	„ 7.598,—	„ 4.157,—	„ 12.626,—	„ 9.517,—
IV. Atjeh Stoomtram.....	„ 64.734,—	„ 44.766,—	„ 113.292,—	„ 94.426,—

¹⁾ Definitieve opgave.

De ontvangsten der groote maatschappijen, die in de „Ingenieur“ ontbreken, zijn aan het „Maandschrift Centr. Bureau Statistiek“ ontleend.

van Chili-salpeter ten behoeve van de bemesting van oogst 1919. De prijs is vastgesteld op f 45 per 100 K.G. bruto voor netto, zoo mogelijk in origineele zakken, vrij uit schaal aan de opslagplaatsen der commissie.

Brandstoffen. Order is gegeven om 10.000 ton briketten en steenkolen uit de marine-voorraden ter beschikking te stellen van de Rijkskolendistributie.

Schoenen. Een groot aantal militaire schoenen (500.000) is ter beschikking van de burgerlijke bevolking gesteld; zij zullen als werkschoenen worden verkocht. De prijs is bepaald op f 8 per paar; voorschans kan aan de gemeenten niet meer worden toegevoerd dan één paar per 15 inwoners.

In verband met de beschikbaarstelling van militaire schoenen en de vooruitzichten op aanvoer van looistoffen, kan de rantsoeneering van schoenreparatie aanmerkelijk worden verzacht. Het ligt in de bedoeling terug te keeren tot het vroegere stelsel van distributie van goedkoop reparatieleder.

Diefstal van broodkaarten. Aangezien ondanks alle genomen maatregelen nog veelvuldig diefstal van broodkaarten voorkomt, zullen voortaan voor vermiste broodkaarten geen andere aan de gemeentebesturen ter beschikking gesteld worden, dan tegen betaling van f 25 per 1000 stuks, waardoor ook die besturen belang zullen hebben bij een behoorlijke opberging der kaarten.

Legerpaarden. Binnenkort zal een aanvang gemaakt worden met het afschaffen van de paarden, in het leger boven de vredessterkte aanwezig. De voormalige eigenaren van gevorderde paarden, die aangevoerd zijn om te worden afgeschaft, kunnen hun paarden terugkopen tegen $\frac{2}{3}$ van den bij de overneming getaxeerden prijs.

Manufacturen. Nader is bepaald, dat het vervoerbod voor manufacturen, vervat in de beschikking van 29 Augustus j.l., ook zal gelden voor papiergaren en de daarvan vervaardigde goederen.

PRODUCTIE DER KOLENMIJNEN. *)

(Ontleend aan „Maandschrift Centraal Bureau Statistiek”)

Naam van de Mijn	Augustus		September	
	1918	1917	1918	1917
<i>Staatmijnen.</i>				
„Wilhelmina”....	46.989	43.173	49.381	42.819
„Emma”.....	57.035	46.489	58.881	48.366
„Hendrik”.....	16.275	—	17.585	—
Totaal....	120.299	89.662	125.847	91.185
<i>Particul. mijnen.</i>				
Domaniale mijn..	38.380	44.922	41.859	37.523
Mijn Laura en Vereeniging.....	36.200	42.200	38.700	40.200
Oranje-Nassau mijnen.....	71.539	65.130	71.829	64.695
Mijn Willem Sophie.....	20.500	21.110	20.000	21.490
Totaal....	166.619	173.362	172.388	163.908
Totaal generaal	286.918	263.024	298.235	255.093

*) In tonnen.

Het „Maandschrift” teekent bij de cijfers aan: uit bovenstaande cijfers blijkt, dat in het 3e kwartaal van 1918 geproduceerd werd 846.674 ton, tegen 857.955 ton in het vorige, of 11.281 minder. In herinnering wordt hier gebracht, dat, zooals reeds werd medegedeeld, het heerschen van de z.g. „Spaansche griep” onder de mijnwerkers op de productie een nadeeligen invloed heeft geoeffend. Laat men de productie der Staatmijn „Hendrik” buiten beschouwing, dan werd dit kwartaal 50.492 $\frac{1}{2}$ ton meer geproduceerd dan in het overeenkomstige van het vorige jaar.

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Gulden).

	October 1918	Sedert 1 Januari 1918	Overeenkomstige periode 1917
<i>Directe belastingen.</i>			
Grondbelasting.....	715.107	13.355.355	13.177.111
Personeele belasting..	1.461.895	10.582.716	10.949.252
Inkomstenbelasting..	4.053.783	51.956.318	43.341.288
Vermogensbelasting..	20.690	2.668.092	2.312.466
<i>Accijnzen.</i>			
Suiker.....	3.618.151	35.208.732	24.897.956
Wijn.....	14.393	1.257.995	1.223.137
Gedistilleerd.....	1.403.356	16.127.207	24.921.013
Zout.....	227.248	2.436.614	1.998.765
Bier.....	94.046	976.159 ^{*)}	2.159.862
Geslacht.....	1.605.174	9.389.634	9.290.737
<i>Indirecte belastingen.</i>			
Zegelrechten.....	1.290.878 ^{*)}	10.995.248	10.393.258
Registratierechten....	3.286.191	22.255.934	12.542.351
Hypotheekrechten....	—	—	656.675
Successierechten.....	2.258.774	19.770.512	17.143.075
<i>Invoerrechten.....</i>			
Formaatzegel.....	837.094	6.943.950	9.573.870
—	—	—	1.378
<i>Gouden en zilveren werken</i>			
Belasting.....	67.242	637.934	558.004
Essaailoon.....	71	675	574
Statistiekrecht.....	96.954	880.702	1.520.214
Recht op mijnen.....	—	—	105.254
<i>Domeinen.....</i>			
—	209.052	2.467.452	2.348.240
<i>Staatsloterij.....</i>			
—	170.003	625.298	617.710
<i>Jacht en visscherij....</i>			
—	7.678	273.225	207.402
<i>Loosgeld.....</i>			
—	29.642	174.625	325.675
Totaal.....	21.467.422	208.983.377	190.265.267

OPCENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	October 1918	Sedert 1 Januari 1918	Overeenkomstige periode 1917
<i>Directe belastingen.</i>			
Grondbelasting.....	143.271	2.676.120	2.645.402
Personeele belasting..	269.112	1.900.359	2.649.305
Inkomstenbelasting..	1.752.278	20.147.206	15.138.529
Vermogensbelasting..	7.664	992.803	875.546
<i>Accijnzen.</i>			
Suiker.....	723.630	7.041.746	4.979.591
Wijn.....	2.879	251.599	244.627
Gedist. (binn.- en buitl.)	140.336	1.612.721	2.492.101
<i>Indirecte belastingen.</i>			
Zegelrecht van buitl. eff.	24.860	426.234	681.356
Registratierechten....	123	3.981	596.958
Hypotheekrechten....	—	—	65.519
Totaal....	3.064.153	35.052.769	30.368.934

BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITENGEWONE OMSTANDIGHEDEN.

	October 1918	Sedert 1 Januari 1918
Oorlogswinstbelasting.....	13.765.138	145.494.650
Verdedigingsbelasting Ia....	17.601	2.379.700
Verdedigingsbelasting Ib....	1.008.065	17.084.343
Verdedigingsbelasting II....	2.457.579	27.959.475
	17.248.383	192.918.168

¹⁾ Hieronder begrepen f 466.867 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissie-nairs in effecten, enz. (Beursbelasting). ²⁾ idem f 1.974.158.

³⁾ Hieronder begrepen de opbrengst van den accijns op azijn.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK

	September		October	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders	20.265	f 597.900.677	22.518	f 760.784.911
waarvan door de H.-bank plaatselijk...	4.976	„ 343.292.332	5.737	„ 477.847.584
Tot voldoe-ning van Rijksbelast.	911	„ 11.162.559	801	„ 11.111.166

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	16 November 1918	20 Juli 1914
Ned. Bank	Disc. Wissels. 4 1/2 sedert 1 Juli '15	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
Bel. Binn. Eff.	4 1/2 " 1 " '15	4 " 23 " '14
Vrsch. in R.C.	5 1/2 " 19 Aug. '14	5 " 29 " '14
Bank van Engeland	5 " 5 Apr. '17	3 " 23 Jan. '14
Duitsche Rijksbank	5 " 23 Dec. '14	4 " 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk	5 " 21 Aug. '14	3 1/2 " 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk.	5 " 12 Apr. '15	4 " 12 Mrt. '14
Nat. Bank v. Denem.	5 " 9 Juli '15	5 " 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk.	7 " 20 Mrt. '18	4 1/2 " 6 " '14
Bank v. Noorwegen	6 " 14 Dec. '17	4 1/2 " 11 " '14
Zwitsersche Nat. Bk.	5 1/2 " 3 Oct. '18	3 1/2 " 19 " '14
Bank van Spanje ..	4 " 22 Mrt. '17	4 1/2 " —
Bank van Italië ..	5 " 10 Jan. '18	5 " 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3 1/2-4 1/2	—
Javasche Bank....	3 1/2 " 1 Aug. '09	3 1/2 " 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call-money
	Part. disconto	Prolongatie				
16 Nov. '18	4 1/4	6	3 17/32	4-5/8	—	5 3/4-6 1)
11-16 N. '18	3 1/4-4 3/8	4 1/2-6	3 17/32	4-5/8	—	5 3/4-6
4-9 " '18	3 1/4-3/4	4	3 17/32	4-5/8	—	5-6
280-2 N. '18	3 1/2-4	3 1/2-5	3 17/32	4-5/8	—	5-6
12-17 N. '17	3	3-3 1/4	—	4-5/8	—	3 3/4-4
13-18 N. '16	2 3/8-3/4	2 3/4-3	5 19/32	4-5/8	—	2 1/4-3 1/2
20-24 Jul. '14	3 1/2-3 3/8	2 1/4-3 1/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1 1/2	2 1/4	1 3/4-2 1/2

1) Noteering van 15 November.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De verschillende politieke gebeurtenissen in binnen- en buitenland bleven niet zonder uitwerking op de wisselmarkt. De koersen voor Berlijn en Weenen waren reeds dadelijk flauw. Gegeven de groote onzekerheid, die er ontrent het verloop der revolutie in Duitschland en Oostenrijk bestaat, gevoelden slechts weinigen eenigen lust om tot speculatieve aankopen over te gaan. Toen ook de binnenlandsche toestand een vrees voor revolutie deed opkomen, waren ook die weinigen geneigd zich weder van hun bezit te ontdoen, zoodat de koers van Berlijn terugliep tot een, sedert meer dan een jaar niet meer bereikt, laag punt. Ook de ententwissels werden door de daling medegesleept. Den volgenden dag waren deze echter weder direct veel beter en in het verloop der week werd de stemming gestadig vaster. Ook de Marken en Kronen konden zich later weder ongeveer herstellen. Over het algemeen zijn de omzetten hierin echter veel geringer geworden en het is merkwaardig, dat in plaats van uitbetaling of cheque Berlijn en Weenen, nu steeds meer bankpapier gevraagd wordt. De koersen hiervan zijn dan ook beduidend hooger; de vorige week resp. ca. f 5,50 en f 2 boven de chequekoersen.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	St. Petersburg *)	New York *)
11 Nov. 1918..	11.47 1/4	44.15	32.10	17.75	—	2.40 3/4
12 " 1918..	11.35	43.90	30.80	16.90	—	2.38 1/2
13 " 1918..	11.42	44.—	30.95	17.25	—	2.40
14 " 1918..	11.40 1/4	44.—	31.90	17.75	—	2.39 1/2
15 " 1918..	11.45	44.15	33.70	19.25	—	2.40 1/4
16 " 1918..	11.46	44.20	32.75	18.50	—	2.40 1/2
Laagste d. w. 1)	11.35	43.75	30.60	16.50	—	2.38
Hoogste " " 1)	11.48	44.30	33.90	19.25	—	2.41
9 Nov. 1918..	11.45 3/4	44.—	33.32 1/2	18.60	—	2.40 1/2
2 " 1918..	11.31	43.40	34.60	17.60	—	2.37 1/2
Muntpariteit..	12.10 5/8	48.—	59.26	50.41	1.28	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Data	Stockholm *)	Kopen-hagen *)	Chrs-tianta 1)	Zwitser-land *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
11 Nov. 1918	67.20	64.35	65.90	47.95	48.50	99 1/2-100 1/2
12 " 1918	67.15	64.20	67.15	47.85	—	99 1/2-100 1/2
13 " 1918	67.50	64.25	67.40	48.—	—	99 1/2-100 1/2
14 " 1918	67.25	64.30	67.35	48.10	—	99 1/2-100 1/2
15 " 1918	67.50	64.25	67.50	48.05	—	99 1/2-100 1/2
16 " 1918	67.35	64.15	67.30	48.05	49.—	99 1/2-100 1/2
L'ste d. w. 1)	67.—	64.—	65.60	47.60	47.75	99 1/2
H'ste " " 1)	67.60	64.60	66.—	48.15	49.—	100 1/2
9 Nov. 1918	67.30	64.30	65.75	47.95	—	99 1/2-100 1/2
2 " 1918	67.35	63.40	64.70	47.75	49.25	99 1/2-100 1/2
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in £ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
16 Nov. 1918	4.76.60	5.45	nom.	41 1/2
Laagste d. week..	4.76.55	5.40 3/4	nom.	41 1/4
Hoogste " " ..	4.76.60	5.45	nom.	41 1/2
9 Nov. 1918	4.76.55	5.44 1/2	nom.	41 1/2
2 " 1918	4.76.55	5.47 1/4	nom.	41 7/8
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Londen	Noteerings-eenheden	14 Oct. 1918	31 Oct. 1918	Tijdperk 1-8 November 1918		8 Nov. 1918
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97 3/8	97 3/8	97 3/8	97 3/8	97 3/8
B. Aires ...	d.p.gd.pes.	51 1/2 2)	51 2 1/2 2)	50 7/8	52	50 1 3/8 2)
Calcutta ...	sh/d.p.rup.	1/6 1/2 2)	1/6 1/2 2)	1/6	1/6 1/16	1/6 1/8 2)
Hongkong ...	id. p. \$	3/4 3/4 2)	3/4	3/3 1/4	3/3 3/4	3/3 1/4
Lissabon ...	d.p.escudo	29	30	29 1/2	30 3/4	30
Madrid ...	Peset. p. £	23.16	23.31	23.30	23.78	23.77
Montevideo..	d.p.peso	59 1/4	60 1/4 2)	59 1/4	60 1/2	59 1/2 2)
Montreal...)	\$ per £	4.86	4.86	4.85 3/8	4.86 1/4	4.85 7/8
R.d.Janeiro 1)	d.p.milr.	12 3/16	12 3/4	12 15/16	13 1/2	13 1/2
Rome	Lires p. £	30.31	30.31	30.25	30.37 1/2	30.31
Shanghai ..	sh/d.p.tael	5/0	5 1/1 2)	5/1	5 1 1/2	5/1
Singapore ...	id. p. \$	2/3 1/2 2)	2/3 1/2 2)	2/3 2 3/8 2)	2/4 1/16	2/3 1 1/2 2)
Valparaiso 1)	d.p.pap.p.	14 3/16	13 3/16 2)	12 3/16	12 2 3/8 2)	12 3/8 2)
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/3 3/8	2/3 7/16	2/3 1/8	2/3 1 1/16	2/3 7/16

1) Noteeringen op 90 dagen. 2) Koers van 13 October.
3) Noteering van 28 October. 4) Noteering van 30 October.
5) Noteering van 7 November. 6) Noteering van 6 November.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen.		te New York	
16 Nov. 1918.....	48 3/4	101 1/8	
9 " 1918.....	49 1/2	101 1/8	
2 " 1918.....	49 1/2	101 1/8	
26 Oct. 1918.....	49 1/2	101 1/8	
19 " 1918.....	49 1/2	101 1/8	
17 Nov. 1917.....	43 3/8	85 1/2	
18 Nov. 1916.....	34 1/8	71 3/8	
20 Juli 1914.....	24 1 1/2 16	54 1/8	

N. U. M.

Weekstaat der Nederlandsche Uitvoermaatschappij. Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Bankiers	Buitent. Schat-kistbilj.	Debet Diverse reken. 1)	5 p.Ct. Schuld-brieven	Credit Diverse reken. 1)
14 Nov. 1918..	2.545	53.200	70.400	14.672	97.954
7 " 1918..	2.381	53.200	70.400	14.661	97.887
31 Oct. 1918..	2.084	53.200	70.400	14.614	97.581
24 " 1918..	2.063	53.200	70.400	14.514	97.560
17 " 1918..	1.656	53.200	70.400	14.513	97.493

1) Beide rekeningen omvatten, behalve garantiewissels in portefeuille tot het bedrag der buitent. schat-kistbiljetten, in hoofdzaak garantiewissels in depôt bij de Ned. Bank.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 16 November 1918.

Activa.

Binnenl. Wis-	H.-bk.	f 173.842.752,46 1/2	
sels, Prom.,	B.-bk.	" 4.959.091,84	
enz. in disc.	Ag.sch.	" 29.837.437,84	f 208.639.282,14 1/2
Papier o. h. Buitenl. in			
disconto			—
Idem eigen portef.		f 8.420.925,—	
Af: Verkocht maar voor			
de bk. nog niet afgel.			" 8.420.925,—
Beleeningen			
incl. vrsch.	H.-bk.	f 116.185.462,52 1/2	
in rek.-crt.	B.-bk.	" 13.844.472,08	
op onderp.	Ag.sch.	" 50.346.005,72 1/2	
			f 180.375.940,33
Op Effecten		f 179.893.840,33	
Op Goederen en Spec.		" 482.100,—	" 180.375.940,33
Voorschotten a. h. Rijk			" 11.447.310,21
Munt en Muntmateriaal			
Munt, Goud		f 79.395.080,—	
Muntmat., Goud		" 621.003.913,64 1/2	
			f 700.398.993,64 1/2
Munt, Zilver, enz.		" 8.156.869,11	
Muntmat., Zilver		" —	" 708.555.862,75 1/2
Effecten			
Bel.v. h. Res.fonds.		f 4.991.969,32	
id. van 1/2 v. h. kapit.		" 3.869.361,18	" 8.861.330,50
Geb. en Meub. der Bank			" 1.770.000,—
Diverse rekeningen			" 102.379.835,49 1/2
			f 1.230.450.486,43 1/2

Passiva.

Kapitaal		f 20.000.000,—
Reservefonds		" 5.079.402,56
Bankbiljetten in omloop		" 1.109.994.860,—
Bankassigatiën in omloop		" 1.917.107,16
Rekening-Courant saldo's:		
Van het Rijk		f —
Van anderen		" 86.001.918,99
Diverse rekeningen		" 7.457.197,72 1/2
		f 1.230.450.486,43 1/2

Beschikbaar metaalsaldo	f 468.445.935,55
Op de basis van 2/3 metaaldekking	" 228.863.158,32
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	" 2.342.229.675,—

Verschillen met den vorigen weekstand:

	<i>Meer</i>	<i>Minder</i>
Disconto's	51.264.727,62	
Buitenlandsche wissels		175.484,—
Beleeningen	59.959.872,13	
Goud		30.300,94
Zilver	28.499,29	
Bankbiljetten	91.600.120,—	
Part. Rek.-Crt. saldo's	17.101.169,34 1/2	

Voornaamste posten in duizenden guldeus.

Data	Goud	Zilwer	Bankbiljetten	Andere opelschbare schulden
16 Nov. 1918	700.399	8.157	1.109.995	87.919
9 " 1918	700.429	8.128	1.018.395	70.523
2 " 1918	701.453	8.168	1.025.572	61.473
26 Oct. 1918	706.477	8.154	985.317	96.558
19 " 1918	706.635	8.085	990.089	80.717
12 " 1918	707.517	8.065	982.137	73.964
5 " 1918	707.586	8.049	981.217	56.834
28 Sept. 1918	708.708	8.042	971.557	65.637
21 " 1918	706.810	7.997	956.250	77.383
14 " 1918	707.695	7.988	954.057	67.561
7 " 1918	707.437	7.959	953.797	61.104
31 Aug. 1918	709.316	7.953	946.392	46.733
24 " 1918	707.424	7.953	922.122	69.883
17 Nov. 1917	693.969	7.159	856.958	64.919
18 Nov. 1916	582.121	6.541	738.544	49.804
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dekking-percentage
	Totaal	Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks			
16 Nov. 1918	208.639	135.800	180.376	468.446	59
9 " 1918	157.375	128.500	120.416	490.242	65
2 " 1918	144.649	115.500	129.546	491.672	65
26 Oct. 1918	142.996	116.500	119.685	497.709	66
19 " 1918	133.696	106.000	119.279	499.995	67
12 " 1918	118.290	91.000	117.106	503.772	68
5 " 1918	110.654	89.000	112.556	507.415	69
28 Sept. 1918	117.418	98.000	112.782	508.671	69
21 " 1918	113.457	94.000	101.081	507.411	69
14 " 1918	99.258	80.000	102.049	510.661	70
7 " 1918	89.209	70.000	104.711	511.685	70
31 Aug. 1918	75.116	57.000	104.715	517.884	72
24 " 1918	72.204	55.000	100.660	516.194	72
17 Nov. 1917	74.584	63.000	93.190	515.909	76
18 Nov. 1916	73.662	56.000	67.000	430.096	75
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van 2/3 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	9 Nov. 1918	16 Nov. 1918
Aan schatkistpromessen..	f 277.570.000,—	f 284.870.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	" 128.500.000,—	" 135.800.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	" 123.720.000,—	" 123.720.000,—
Aan zilverbons	" 70.343.223,—	" 71.594.823,—

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldeus.

Naast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilwer	Bankbiljetten	Andere opelschb. schulden
9 Nov. 1918	***	***	279.000	
2 " 1918	***	***	275.100	
26 Oct. 1918	***	***	270.200	
17 Aug. 1918	103.949	12.668	185.216	73.345
10 " 1918	103.476	13.170	187.525	73.261
13 Juli 1918	101.951	12.446	193.483	62.204
10 Nov. 1917	84.327	17.006	176.288	50.838
11 Nov. 1916	71.028	22.820	158.294	54.657
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Beschikbaar metaal-saldo	Dekking-percentage
9 Nov. 1918		157.300		***	60.100	***
2 " 1918		153.100		***	59.100	***
26 Oct. 1918		153.500		***	58.700	***
17 Aug. 1918	7.580	24.259	70.855	25.947	65.082	45
10 " 1918	7.521	24.091	71.630	27.752	64.712	45
13 Juli 1918	8.036	22.995	72.369	24.643	63.401	45
10 Nov. 1917	6.964	33.123	68.568	22.609	55.908	45
11 Nov. 1916	6.264	37.536	67.398	12.858	51.258	44
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Op de basis van 2/3 metaaldekking.

SURINAAMSCH BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldeus.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opelschb. schulden	Disconto's	Dio. rekeningen ¹⁾
24 Aug. 1918	665	1.261	1.059	1.151	73
17 " 1918	660	1.284	1.015	1.156	70
10 " 1918	646	1.403	931	1.153	73
3 " 1918	632	1.431	1.006	1.153	849
25 Aug. 1917	713	1.113	995	905	730
26 Aug. 1916	715	1.035	978	891	563
25 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden p. st.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
13 Nov. 1918	74.585	64.937	***	***	***
6 " 1918	74.092	64.700	***	***	***
30 Oct. 1918	73.948	64.203	287.585	28.500	266.704
23 " 1918	73.409	63.397	285.340	28.500	264.160
14 Nov. 1917	55.605	42.359	191.353	28.500	164.621
15 Nov. 1916	56.476	36.895	138.880	28.500	107.767
22 Juli 1914	40.164	29.317

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-percentage 1)
13 Nov. '18	58.596	97.607	30.009	138.704	28.098	16,65
6 " '18	57.865	95.129	31.676	131.447	27.642	17,07
30 Oct. '18	57.752	95.356	29.634	133.978	28.195	17,23
23 " '18	45.991	95.381	32.044	120.132	28.462	18,70
14 Nov. '17	58.721	90.103	42.225	120.511	31.697	19,48
15 Nov. '16	42.188	106.234	53.738	114.925	38.031	22 1/2
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 1/8

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daaraan Goud	Kassen-scheine	Circu-latie	Dek-kings-percentage 1)
7 Nov. 1918	2.578.655	2.550.263	3.187.226	16.959.253	34
31 Oct. 1918	2.603.182	2.550.019	3.062.385	16.661.550	34
23 " 1918	2.661.357	2.547.308	2.910.884	16.420.768	34
15 " 1918	2.662.929	2.549.283	2.804.239	16.079.088	34
7 Nov. 1917	2.522.658	2.404.779	1.014.630	10.403.726	34
7 Nov. 1916	2.527.915	2.511.881	252.942	7.245.928	38
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
7 Nov. 1918	19.443.590	9.325.904	***	***
31 Oct. 1918	20.679.210	10.733.766	12.606.600	3.056.700
23 " 1918	18.732.525	9.058.939	12.173.000	2.903.000
15 " 1918	19.019.129	9.489.975	11.908.200	2.796.000
7 Nov. 1917	11.514.946	5.529.423	6.739.800	1.002.100
7 Nov. 1916	7.795.391	3.403.665	2.596.900	242.400
23 Juli 1914	750.892	943.964

RUSSISCHE STAATSBANK.

Sedert 5 November 1917 is geen bankstaat verschenen.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.ges. voorsch. a/d. Staat
14 Nov. '18	5.447.889	2.037.108	318.847	***	18.800.000
7 " '18	5.444.711	2.037.108	319.941	1.411.927	18.800.000
31 Oct. '18	5.443.298	2.037.108	320.127	1.382.407	18.800.000
24 " '18	5.441.871	2.037.108	319.828	1.434.742	18.800.000
15 Nov. '17	5.330.294	2.037.108	249.951	707.921	12.550.000
16 Nov. '16	5.023.004	—	319.187	813.610	6.400.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge-stelde Wissels	Belee-ning	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culeren.	Rek. Crt. Staat
89.356	1.051.502	839.123	30.820.345	2.945.781	77.833	
876.990	1.052.963	824.150	30.782.046	2.876.163	175.898	
824.644	1.053.616	818.662	30.721.055	2.909.131	35.202	
735.311	1.150.724	1.128.105	22.345.845	2.710.951	33.029	
618.356	1.365.961	1.354.111	15.894.282	1.730.120	72.390	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.560	

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. 1)

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. sald	Beleen. van buitenl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circu-latie	Rek. Crt. sald
17 Oct. '18	1.216.753	100.082	480.000	97.728	1.507.912	377.440
10 " '18	1.219.743	100.021	480.000	100.040	1.508.011	382.595
3 " '18	1.144.781	100.011	480.000	95.287	1.452.612	358.318
26 Sept. '18	1.145.778	99.982	480.000	101.783	1.452.948	365.452
18 Oct. '17	476.043	90.903	480.000	100.351	1.172.474	91.204
19 Oct. '16	352.872	76.033	480.000	39.834	828.739	110.068

1) Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circula-tie
20 Sept. '18	2.023.558	1.190.072	5.829	52.481	2.295.031
13 " '18	2.024.559	1.167.218	5.829	53.173	2.245.429
6 " '18	2.016.983	1.131.394	5.830	53.511	2.180.679
30 Aug. '18	2.013.794	1.103.030	5.829	53.168	2.092.708
21 Sept. '17	1.402.317	545.451	52.500	49.934	670.246

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waar- van Kapitaal	Algem. Dek-kings-percentage 1)	Percent. Goud-dekking circula-tie
20 Sept. '18	1.910.178	2.284.107	78.689	51,1	51,9
13 " '18	1.852.997	2.319.390	78.553	52,9	51,9
6 " '18	1.775.740	2.244.027	78.359	55,3	51,9
30 Aug. '18	1.660.798	2.141.553	78.168	57,9	52,7
21 Sept. '17	344.770	1.392.962	59.354	74,3	81,4

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
13 Sept. '18	734	12.960.674	1.163.163	11.315.598	1.446.947
6 " '18	735	12.999.208	1.192.072	11.368.123	1.461.373
30 Aug. '18	734	12.784.531	1.232.163	11.228.827	1.450.020
23 " '18	734	12.885.251	1.165.743	11.321.518	1.445.282
16 " '18	735	13.002.672	1.157.759	11.494.593	1.451.037

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 18 November 1918.

Het behoeft geen verwondering te wekken, dat op de internationale beurzen gedurende de afgelopen week, in tegenstelling met ons land, de effectenhandel niet die aandacht heeft getrokken, die gewoonlijk zijn deel is. De gebeurtenissen toch in de ons omringende landen, en vooral bij de Centrale Mogendheden, zijn van zoo overweldigenden aard, dat feitelijk alles hierbij in het niet valt. Het is een periode van „Umwertung aller werte“, die zich nog in het allereerste ontwikkelingsstadium bevindt, die nog geen perspectief opent, zelfs niet voor een nabije toekomst en die derhalve haar terugslag vindt in een uiterst stil verloop van den handel in fondsen.

Hierbij kwam nog voor de landen der Centrale Mogendheden de onrust, gewekt door de revolutionaire beweging, waardoor het noodzakelijk is geworden de beurzen in Duitschland gedurende enkele dagen geheel te sluiten. Thans is de handel weder geopend, doch officieele koersen worden nog niet publiceerd. Dit zou dan ook geheel onmogelijk zijn, daar, zooals wij hierboven reeds zeiden, eenig perspectief nog niet aanwezig is en zeker niet met betrekking tot de waardebepaling van de verschillende, ter beurze verhandelde, effecten. Vooral de gevolgen van het wapenstilstandsverdrag, meer nog dan die van de politieke revolutie, kunnen uiterst zwaar op verschillende objecten gaan drukken. De militaire ontruiming van Elzass-Lotharingen binnen den voorgeschreven tijd, is een taak, welke alle krachten en transportmiddelen in beslag neemt. Duitschland geeft hiermede de zeer belangrijke fabrieken en montaan-industrieën, noordwestelijk van Metz, die voor het grootste gedeelte op volle capaciteit werken, onbeschadigd in handen van den vijand over, zonder dat in het verdrag van den wapenstilstand over eenige vergoeding wordt gesproken. Ook moet hier worden vermeld, dat de ontruiming van Luxemburg medebrengt het verlaten van nieuwe fabrieken en industrieën, die door de Westfaalsche Montaan-nijverheid daar te lande waren opgericht, o.a. in Esch, Rümelingen, enz. De Entente heeft een onderscheid gemaakt tusschen de „dadelijke ontruiming der bezette gebieden“ en de „ontruiming van den linker-Rijnoever“, welke laatste tot den 11den December a.s. zal kunnen plaats vinden. Hier echter is de moeilijkheid van transport nog zeer veel grooter, daar de gansche zone ten noorden van Trier tot nu toe voor een groot deel étappengebied is geweest. M.a.w. is hier de industriële bedrijvigheid tot het laatste moment in vollen gang gebleven, hetgeen het plotseling stopzetten natuurlijk onevenredig moeilijker maakt. Van het zuiden uit zijn het ook hier weder de groote montaan-industrieën, die in handen van het occupatieleger worden gesteld (Saarbrücken, Dillingen, Neunkirchen) terwijl ten oosten van Lotharingen de Beyersche Pfalz met haar zeer groote schoenenindustrie, met Ludwigshafen en St. Ingbert door de Duitse Regeering prijs gegeven moeten worden. Alles tezamen wordt ongeveer een tiende gedeelte van de oppervlakte van Duitschland op deze wijze in pand gegeven aan de voormalige vijanden, terwijl de economische beteekenis van de aldus overgegeven deelen als veel grooter moet worden aangemerkt.

Het is dan ook niet te verwonderen, dat in Duitschland allerwegen stemmen zijn opgegaan, om deze harde voorwaarden althans eenigermate verzacht te zien te krijgen. Te dien einde zijn reeds verzoeken tot President Wilson gericht, waarop tot nu toe geen antwoord is binnengekomen, zoodat men bij onze Oosterburen nog in hoop en vreeze leeft ten aanzien van de hierboven gereleveerde industriële gebieden. Weliswaar is uitdrukkelijk bepaald, dat de Entente een en ander niet als „vuistpand“ zal beschouwen, doch daar de bezetting vermoedelijk zeer langen tijd zal duren, ten minste zoo lang, tot de vredesonderhandelingen tot een einde zijn gebracht, valt het niet te overzien, met welke wijzigingen in dien tijd rekening gehouden zal moeten worden.

Inmiddels is de omwenteling nog in vollen gang. Weliswaar is er thans eenige consolidatie in den toestand gekomen, doordat zich een voorloopige Regeering heeft geconstitueerd, doch het verloop in Rusland heeft bewezen, dat dergelijke voorloopige gouvernementen niet steeds de verdere richting der definitieve Regeering kunnen aangeven. Ter beurze weerspiegelt zich dit dadelijk in een alleruiterste terughouding, hoewel toch moet worden opgemerkt, dat de koersen, blijkens particuliere berichten, zich nog op een vrij goed peil hebben gehandhaafd. Ten deele staat dit ongetwijfeld in verband met contramine-dekkingen; de houders van dergelijke posities gaan algemeen over tot liquidatie,

hetgeen althans eenigermate wijst op een terugkeerend vertrouwen. Daarenboven zijn ook enkele bona-fide aankopen te constataren geweest, hoewel deze uiterst sporadisch zijn voorgekomen. De sluiting van de beurs heeft mede de praktische ontbinding van het Berlijnsche steun-syndicaat medegebracht; uit den aard der zaak echter had dit toch niet kunnen optreden, eenvoudig reeds wijl iedere berekening van de te besteden koersen op een wankele basis gesteld zou zijn geweest.

Ter beurze van Berlijn houdt men zich ook reeds bezig met de vraag omtrent de soliditeit der oorlogs- en andere staatsleeningen. Hoewel de revolutionaire bewindhebbers zich nog niet hebben uitgesproken met betrekking tot het toepassen van denzelfden drastischen maatregel als in Rusland is geschied, bestaat er toch een zekere vage ongerustheid te dien opzichte, alleen reeds, als men de enorme bedragen beschouwt, die jaarlijks aan rente en aflossing opgebracht zullen moeten worden. Tezamen met de laatste (negende) oorlogslening, is thans een totaal van circa 100.000.000 millioen Mark aan geconsolideerde emissies uitgegeven, welke alleen aan rente een jaarlijksch bedrag van Mk. 5 milliard vorderen. Het behoeft geen verwondering te wekken, dat in het licht van dergelijke ontzaglijke bedragen vooral in het uiterste linksche kamp stemmen opgaan, die pleiten voor een geheele of gedeeltelijke annuleering dezer schulden, waardoor de opbouwende kracht van het land althans niet zoo sterk zou worden beperkt.

Het spreekt vanzelf, dat de beurs te Weenen nagenoeg gelijken tred heeft gehouden met die te Berlijn. Weliswaar zijn de verhoudingen tusschen de voormalige Dubbel-Monarchie en het vroegere Duitse Keizerrijk door de zelfstandige ontwikkeling, die beide Rijken in de laatste weken hebben doorgemaakt, veel losser geworden, doch die belangen zijn toch wederzijdsch nog groot genoeg, om de eene plaats niet geheel onafhankelijk van de andere te doen zijn. Ook te Weenen is een geweldige beroering op de beurs ontstaan, welke echter hierin principieel van die te Berlijn verschilt, dat eerder van een min of meer aanmerkelijke stijging kan worden gesproken. Nu is het waar, dat het begin van de revolutionaire beweging in Oostenrijk-Hongarije verder naar het verleden ligt, waardoor de beurs zich reeds eenigermate aan de gewijzigde verhoudingen heeft kunnen aanpassen. Bovendien begonnen zich aan den Donau reeds de eerste flauwe grenzen van de nieuwe Staten te ontwikkelen, zoodat een tendens van groter vertrouwen ontstaan kan dan in een land, welks politieke en economische ontwikkeling nog geheel in het duister der toekomst is verborgen. Niettemin bevinden zich in de Oostenrijksch-Hongaarsche landen nog symptomen te over, die den toestand uiterst onzeker maken.

In de eerste plaats komt ook hier het vraagstuk der staatsleeningen naar voren; de in-wording-zijnde staten hebben zich niet principieel tegen overname van een relatief deel der algemeene staatsschuld verklaard, doch een definitieve regeling is nog geenszins getroffen.

Ook de toestand der Rijksbank baart bezorgdheid; een nauwkeurig overzicht kan weliswaar niet worden verkregen door het ontbreken van balansen en staten, doch algemeen is men van oordeel, dat de positie niet krachtiger is geworden door het doen circuleeren op zeer groote schaal van bankbiljetten. Niettegenstaande dezen maatregel is de geldmiddelen nood nog geenszins overwonnen, hetgeen echter voor een deel te wijten is aan het totaal gedesorganiseerde transportwezen.

Ook de devisenmarkt is thans geheel aan zichzelf overgelaten. De Rijksbank is niet meer in staat haar devisenvoorraden aan te vullen, sedert de Markcredieten in Duitschland geëxpireerd zijn en ook in het neutrale buitenland geen crediet meer te verkrijgen is, althans voorloopig. Men houdt zich dan ook niet meer aan de voorschriften der Devisen-Centrale; buitenlandsche wissels worden in het vrije verkeer verhandeld en de afleveringen van buitenlandsche valuta's vinden niet meer volgens de voorschriften plaats. Hiertegenover staat echter, dat de behoefte aan deze laatste soort van betalingsmiddelen niet zeer groot is, nu het handelsverkeer nog zeer beperkt is.

Van de markten te Londen en te Parijs vallen deze week geen feiten van bijzondere beteekenis te releveren. De algemeene tendens is vast gebleven.

Hetzelfde kan niet van de markt te New York worden gezegd. De stemming te Wallstreet is gedurende de berichtperiode niet onverdeeld gunstig gebleven; over het algemeen was men bevreesd voor een minder groote industriële bedrijvigheid na het sluiten van den vrede. Ook het niet-vlotte verloop van de onderhandelingen betreffende den verkoop van het Engelsche bezit der International Mercantile

Marine Company werkte eenigszins deprimeerend. Aan den anderen kant was het geld iets ruimer, zoodat aan het einde der week een geringe opleving kon plaats hebben, die echter in de allerlaatste dagen weder is geweken voor een meer lusteloze houding. Bepaalde oorzaken zijn hiervoor echter niet aan te wijzen.

Onze beurs heeft in de achter ons liggende dagen echter een periode medegemaakt, die zeer velen lang in de herinnering zal blijven. Gegrepen door een panischen schrik bij het vooruitzicht op een gewelddadige omwenteling ook binnen onze grenzen, is het publiek voor het grootste gedeelte overgegaan tot verkoop van zijn bezit, meestal à tout prix, zonder onderscheid en zonder redevoering of overleg. De redevoeringen van den leider der grootste arbeiderspartij in ons land, de Sociaal-Democratische Arbeiders Partij, had weliswaar, ook bij hen, die gewoon zijn over hun daden te denken, alvorens tot uitvoering te komen, de gedachte gewekt, dat het ook te onzent wel eens tot een uitbarsting zou kunnen komen, doch zelfs met deze mogelijkheid voor oogen moet toch worden geconstateerd, dat in de allergrootste overijling is gehandeld. Wanneer men de geweldige koersreacties van onze beurs in de afgelopen week vergelijkt met de variaties, die in Duitschland en Oostenrijk hebben plaats gevonden, in landen dus, waar de revolutie reeds een feit is geworden, moet men tot de conclusie komen, dat men te onzent totaal het stuur over zijn gedachten heeft verloren. Waar hier te lande van een sociale revolutie toch vermoedelijk geen sprake zou zijn geweest en alleen in het geding zou zijn, gekomen een zeer spoedige en plotselinge wijziging van de politieke constellatie, werd o.a. reeds de mogelijkheid geopd van een annuleering der staatschulden, waardoor dan ook deze laatste een buitengewoon gevoelig verlies te boek hebben gekregen. Thans is dit verlies grotendeels weder ingehaald, na de Kamerdebatten en na de demonstraties, spontaan uit verschillende lagen der bevolking voortgekomen, doch men vraagt zich af, wat zou zijn geschied, indien de stemming niet zoo spoedig zou zijn gekeerd. Hoogstwaarschijnlijk staan wij ook thans nog niet aan den aanvang van een rustigen tijd en het is daarom wel goed, in tegenstelling met de gewoonte, die in deze kolommen gewoonlijk gevolgd wordt, n.l. om alleen releveerend en beschouwend te blijven, even hierop te wijzen. Het geheugen van het publiek in het algemeen is zeer kort en het vergeet maar al te snel de lessen, die uit catastrophale gebeurtenissen toch steeds getrokken kunnen worden. Daarom is het wel goed hier even vast te leggen, dat de grondslag van onze economische en politieke samenleving absoluut ongeschokt is gebleven en dat in de eerstkomende tijden wel niemand er aan zal denken, dezen grondslag ernstig aan te randen, tenzij natuurlijk aanleidingen uit het buitenland hiertoe den stoot mochten geven. Doch zelfs dan is het uiterst twijfelachtig; of een dergelijke aanranding wel eenige kans van slagen zou hebben. Het is goed, deze waarheid even vast te leggen, opdat men bij eventuele uitpattingen, door welke oorzaak dan ook, wete, dat het bezit als zoodanig geen gevaar behoeft te loopen.

	12 Nov.	15 Nov.	18 Nov.	Rijzing of daling.
4 1/2 % Ned. W. Sch. 1916	82 3/4	86 9/10	89 7/8	+ 7 1/8
4 % " " " 1916	76 1/2	79 3/8	82	+ 5 1/2
3 1/2 % " " "	69 3/4	69 1/4	69 7/8	+ 1/8
3 % " " "	62 1/2	62 3/4	63 3/8	+ 1 1/2
2 1/2 % Cert. N. W. S.	53	53 3/10	54 3/8	+ 1 1/8
5 % Oost-Indië 1915	93 1/2	92 3/8	95	+ 1 1/2
4 % Hongarije Goud	35	32 3/8	32 3/8	- 2 3/8
4 % Oostenr. Kronenrente	28 1/4	31 11/16	30 3/10	+ 2 1/16
5 % Rusland 1906	41 1/8	39 1/4	40 1/2	- 3/8
4 1/2 % Iwongorod Dombro...	37 3/4	33 1/4	34 7/8	- 2 7/8
4 % Rusland Cons. 1880 ..	31	34	34 1/2	+ 3 1/2
4 % Rusl. bij Hope & Co....	31 3/10	36	35 1/4	+ 3 1/10
4 % Servië 1895	51 3/4	51	48	- 3 3/4
4 1/2 % China Goud 1898 ..	63 7/8	59	64	+ 1/8
4 % Japan 1899	65	51	51	- 14
4 % Argentinië Buitenl..	61 7/8	64 7/8	64 7/8	+ 3
5 % Brazilië 1895	68 1/2	67 1/4	67	- 1 1/2
5 % " " 1913	67 3/4	65	64	- 3 3/4

Enige reden had overigens de reactie ongetwijfeld, doch het is ook hier weder tekenend voor de opvattingen van het publiek, dat deze reden thans weder voor het grootste deel geëlimineerd wordt. Wij hebben het oog op het vermoedelijke tot stand komen van ingrijpende sociale hervormingen, die waarschijnlijk wel sterk op het bedrijfsleven zullen gaan drukken en derhalve het rendement van verschillende fondsen in meerdere of mindere mate zullen aantasten. Doch dit ligt nog in het verschiet, ondanks de

bedreigingen door het Congres der Arbeiders-Partij geuit en de beurs heeft thans alleen nog maar uiting gegeven aan het gevoel van ontspanning, dat na de zeer emotionele dagen van de achter ons liggende week gelukkig is doorbroken.

	12 Nov.	15 Nov.	18 Nov.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	377 1/2	400	407 1/2	+ 30
" " " " gem.eig.	355	380 1/2	391	+ 36
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij..	275	275	275	
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	177 1/2	178 1/4	176 3/4	- 3/4
Hollandsche Stoomboot-Mij.	200	216	223	+ 23
Java-China-Japan-Lijn	288	301.	300 1/2	+ 12 1/2
Kon. Hollandsche Lloyd ..	157	176 1/4	181 1/2	+ 24 1/2
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.....	214 1/2	242 1/2	246 1/4	+ 31 3/4
Kon. Paketvaart-Mij.....	227	247 1/2	254	+ 27
Maatschappij Zeevaart	280	275	325	+ 45
Nederl. Scheepvaart-Unie ..	232 1/2	250 1/2	254 3/4	+ 22 1/4
Nievel Goudriaan	445	480	515	+ 70
Rotterdamsche Lloyd.....	261 1/2	286 1/2	292 1/2	+ 28
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	370	320	360	- 10
" " „Nederland” ..	253	272 1/2	278 1/2	+ 25 1/2
" " „Noordzee” ..	191	215	221	+ 30
" " „Oostzee”	330	365	365	+ 35

Een gedetailleerd overzicht van de verschillende afdelingen van onze markt kan in dit overzicht gevoelig achterwege blijven. Geen enkele speciale voorraad had eenigen invloed, noch de toezegging van groote voorraden levensmiddelen en eerste levensbehoeften, die waarschijnlijk binnen zeer afzienbaren tijd hier te lande zullen arriveeren, noch de gedeeltelijke hervatting van het scheepvaartverkeer, noch de berichten uit Indië. Alleen de politieke factor mocht wegen en deze influenceerde iedere marktafdeeling in gelijke mate en in gelijke richting. Alleen valt te constateeren, dat de verschillende koersen zich niet alleen volkomen van hun val hebben hersteld, doch dat er zelfs enkele zijn, die het vroegere niveau hebben overschreden, o.a. aandeelen Koninklijke Petroleum-Maatschappij.

	12 Nov.	15 Nov.	18 Nov.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	188 3/4	181 1/4	181 1/4	- 7 1/2
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	164 3/4	175 1/2	175 1/2	+ 11
Rotterd. Bankvereniging ..	144 3/4	134 3/4	139 3/2	- 5 1/4
Amst. Superfosfaatfabriek ..	180 3/4	180 3/4	176 1/2	- 4 1/4
Van Berkel's Patent	130	132	138 1/2	+ 8 1/2
Insulindoliefabriek.....	204	228 1/2	237	+ 33
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	101	100	101 7/10	+ 7/10
Ned. Scheepsbouw-Mij.	176 3/4	170	169 1/2	- 7 1/4
Philips' Gloeilampenfabriek	387 1/2	367	375	- 12 1/2
R. S. Stokvis & Zonen	522 1/2	484	484	- 41 1/2
Vereenigde Blikfabrieken ..	141	135	137	- 4
Compania Mercantil Argent.	205 1/2	221	224 1/2	+ 19
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	130 1/2	142 1/2	146 1/4	+ 15 3/4
Handelsver. Amsterdam....	343	377	383	+ 40
Holl. Transatl. Handelsver.	145 1/2	140	140	- 5 1/2
Linde Teves & Stokvis	185	207	211	+ 26
Van Nierop & Co's Handel-Mij	160	169	170	+ 10
Tels & Co's Handel-Mij	161 3/4	157	159	- 2 3/4
Gecons. Holl. Petroleum-Mij	216 1/2	235	237 3/4	+ 21 1/4
Kon. Petroleum-Mij.	368	405 3/4	423	+ 55
Orion Petroleum-Mij.....	95 1/2	95 1/2	87 1/4	- 8 1/4
Steauna Romana Petr.-Mij..	159	174 1/2	177 1/2	+ 18 1/2
Amsterdam-Rubber-Mij.....	167 1/4	180	181	+ 13 3/4
Nederl.-Rubber-Mij.	98	114 1/2	112	+ 14
Oost-Java-Rubber-Mij.	190	225	225	+ 35
Deli-Maatschappij	440	493	500 1/2	+ 60 1/2
Medan-Tabak-Maatschappij..	195	219 1/2	225 1/2	+ 30 1/2
Senembah-Maatschappij....	436	459	470	+ 34

De Amerikaanse afdeeling bleef, door de overgrote belangstelling, die den localen markten ten deel is gevallen, min of meer verlaten, hoewel de algemeene stemming hier niet ongunstig kon worden genoemd. Vooral spoorwegwaarden konden zich in goede belangstelling verheugen.

	12 Nov.	15 Nov.	18 Nov.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	73	75 1/8	74 1/2	+ 1 1/2
Anaconda Copper	149	146 1/2	146	- 3
Un. States Steel Corp.....	90 1/4	89 1/4	89 15/16	- 7/16
Atchison Topeka	92 1/4	91 7/8	92	+ 1/4
Southern Pacific.....	92 3/8	95 3/10	96	+ 3 3/8
Union Pacific.....	134	132	133 1/2	- 1/2
Int. Merc. Marine afgest....	30 27/32	33 11/16	30 3/8	- 1 15/32
" " " " prefs.	117 1/4	118 15/16	115 3/8	- 1 3/8

De geldmarkt heeft in de afgelopen week een zeer groote stroefheid aan den dag gelegd. Op een andere plaats in dit

blad wordt op dit verschijnsel dieper ingegaan; hier dient volledigheidshalve slechts te worden gereleveerd, dat de Nederlandsche Bank zich bereid heeft verklaard prolongatie-posities over te nemen, indien ter beurze hiervoor geen gelegenheid wordt geboden, met dien verstande, dat een marge in het onderpand van 30 pCt. wordt verlangd en van 50 pCt., zoo het tabak- en petroleumwaarden betreft. In de laatste dagen echter is geld iets ruimer geworden, zoodat heden een middenkoers van 5½ pCt. tot stand kon komen.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

19 November 1918.

De ontwikkeling der wereldgebeurtenissen van de afgelopen week heeft tot nog toe weinig invloed op de graanmarkten uitgeoefend. In Argentinië waren de prijzen in de week, die den 9den November geëindigd is, reeds eenigszins gestegen door de zich toen snel ontwikkelende kansen op een einde van den oorlog, maar in de geheele daarop volgende week zijn de markten in Argentinië gesloten gebleven. Aanvankelijk scheen die sluiting bedoeld te zijn geweest als uiting van vreugde over het sluiten van den wapenstilstand, doch volgens berichten uit Engeland heet nu de voortzetting der sluiting het gevolg te zijn van plannen van Duitsche firma's in Argentinië, om de prijzen van lijnzaad op te zetten. Wat hiervan waar mag zijn, in ieder geval ontbreken ons nu de gegevens ter beoordeeling van de stemming aan de Argentijnsche markten. De verwachting echter, dat geleidelijk de Argentijnsche graanprijzen verder zullen stijgen, lijkt in verband met de nu met vrij groote zekerheid te verwachten verbetering in de scheepvaartkansen niet ongemotiveerd.

In Noord-Amerika waren reeds, toen de wapenstilstand naderbij kwam, de prijzen van maïs gedaald. Sedert ons vorig bericht zijn zij eerst vrij standvastig gebleven, doch later weder vrij sterk gestegen. Hetzelfde geldt voor haver. Uit deze houding der Amerikaanse prijzen volgt, dat blijkbaar andere dan uitsluitend politieke redenen den prijsloop beheerschen. Wanneer vooral de naderende vrede zijn invloed deed gelden, zou men verdere daling hebben mogen verwachten. Tot nog toe immers hebben de vredeskansen in die richting gewerkt, daar men de concurrentie vreesde van verder verwijderde uitvoerlanden, speciaal Argentinië, die nu binnen afzienbaren tijd meer dan tot

duisver als verschepers kunnen optreden. Gedurende eenige dagen der vorige week zijn de aanvoeren van tarwe en maïs aan de Amerikaanse markten zeer klein geweest, doch Zaterdag was de hoeveelheid reeds weder veel grooter. Het is niet onwaarschijnlijk, dat de oorzaak der vermindering weder ligt in een „embargo” op graanverzending per spoor tengevolge van gebrek aan opslagruimte, nu in de eerste maanden van het seizoen de tarwe in zoo enorme hoeveelheden ter markt is gebracht. Uit de Vereenigde Staten wordt bericht, dat voor wintertarwe weder op eene uitbreiding der bezaaide oppervlakte kan worden gerekend. Hierover behoeft men zich nauwelijks te verwonderen, wanneer men in aanmerking neemt, dat de Amerikaanse Regeering wel voor tarwe, doch niet voor de andere graansoorten voor den oogst van 1919 een zeer hoogen minimumprijs heeft gegarandeerd, die zelfs misschien nog verhoogd zal worden.

Uit verschillende berichten, die in den laatsten tijd in de bladen zijn verschenen, valt de gevolgtrekking te maken, dat het nog geruimen tijd zal duren voor de graanhandel weder zijne functie van vóór den oorlog zal kunnen opvatten. In Amerika en Engeland is sprake van eene nog geruimen tijd voortdurende rantsoeneering van Europa, waarvoor men wenscht te komen tot eene gelijkmatige verdeling van den beschikbaren voorraad over de landen, waar schaarschte en gebrek heerschen. De heer Hoover, de Amerikaanse Food-Administrator, schijnt reeds weder naar Europa onderweg te zijn, om de voorziening niet slechts van de geallieerden, doch ook van Duitschland en Oostenrijk en zelfs van de Oostelijker landen te regelen. Daarvoor acht men het noodig de lichamen in stand te houden, die tot nog toe gezorgd hebben voor de voorziening der geallieerde rijken en den werkring van die lichamen ook over het overige Europa uit te breiden.

Nederland. In de mededeeling van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken, in de afgelopen week bekend gemaakt, is sprake van de zoeven genoemde internationale organisatie, die voor eene billijke beschikking over de wereldvoorraden zal zorgen en prijsopdrijving voorkomen. Er schijnt kans te bestaan, dat zij zich ook met de verdeling der scheepsruimte zal bezig houden. Het voor ons voornaamste gedeelte van de mededeeling van Buitenlandsche Zaken bevat het bericht, dat wij waarschijnlijk gedurende een jaar zullen kunnen rekenen op een aanvoer van 375.000 tons broodgraan inclusief rijst en 300.000 tons maïs voor veevoeder. Het feit, dat dus blijkbaar nu nog de rantsoe-

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Nov.	Maïs Nov.	Haver Nov.	Tarwe Dec.	Maïs Dec.	Lijnzaad Febr.
16 Nov.'18	226	126½	73¾	— *)	— *)	— *)
9 Oct.'18	226	121	71½	12,15	5,95	21,80
16 Nov.'17	220	120½ ¹)	65¾ ¹)	12,55 ²)	8,70 ²)	15,50
16 Nov.'16	185¾ ¹)	95¾ ¹)	57¾ ¹)	14,95 ¹)	11,45 ¹)	26,00 ¹)
16 Nov.'15	104¾ ¹)	60¾ ¹)	38¾ ¹)	10,00 ²)	5,30 ²)	13,25 ²)
20 Juli '14	82 ¹)	56¾ ¹)	36¾ ¹)	9,40 ²)	5,38 ²)	13,70 ²)

*) Markten gesloten.

¹) per Dec. ²) per Sept. ³) per Jan. ⁴) per Nov.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	18 Nov. 1918	11 Nov. 1918	18 Nov. 1917
Tarwe (inlandsche)	25,— ¹)	25,— ¹)	—
Rogge (70 Kg. natuur gew.)	28,50 ¹)	28,50 ¹)	—
Maïs (La Plata)	—	—	380,— ¹)
Gerst (60 Kg. natuur gew.)	20,— ¹)	20,— ¹)	—
Haver (inlandsche)	23,— ¹)	23,— ¹)	—
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad)	—	—	260,— ¹)
Lijnzaad (inlandsch)	40,— ¹)	40,— ¹)	—

¹) Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	10—16 Nov. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. tijdvak 1917	10—16 Nov. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. tijdvak 1917	1918	1917
Tarwe	—	9.044	253.376	—	2.920	38.227	11.964	291.603
Rogge	—	—	8.465	—	—	—	—	8.465
Boekweit	—	—	2.314	—	—	—	—	2.314
Maïs	—	—	114.637	—	4.590	80.134	4.590	194.771
Gerst	—	—	30.600	—	—	11.886	—	42.486
Haver	—	—	12.399	—	—	27.269	—	39.668
Lijnzaad	—	—	8.322	—	—	7.560	—	15.882
Lijnkoek	—	—	34.078	—	—	27.985	—	62.063
Tarwemeel	—	756	19.988	—	6.068	3.051	6.824	23.039
Andere meelsoorten	—	19.716	—	—	4.286	—	24.002	—

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Tarwe	47.820	350.430	407.676	—	—	—	350.430	407.676
Maïs	—	90.191	28.629	—	—	—	90.191	28.629
Rogge	—	5.174	13.738	—	—	—	5.174	13.738
Tarwemeel	—	68.918	6.962	—	8.807	—	77.725	6.962
Gerst	—	24.172	667	—	—	—	24.172	667
Andere meelsoorten	—	40.465	—	—	9.510	—	49.975	—

neering voor een geheel jaar wordt vastgesteld, is eene nadere aanwijzing voor de waarschijnlijkheid, dat het de bedoeling is, het stelsel der rantsoeneering nog geruimen tijd te laten voortbestaan. Het vermelde rantsoen beteekent dus voor Nederland eene zeer groote verbetering. De 375.000 tons broodgraan maken, zelfs in vergelijking met de hoeveelheden, die Nederland vóór den oorlog uit het buitenland noodig had, een vrij goed figuur. De 300.000 ton veevoeder zijn echter nog eene zeer kleine hoeveelheid en wij zullen daarmede allermint in staat zijn om voor onzen veestapel op dezelfde wijze te zorgen als vroeger. In de laatste jaren vóór den oorlog werd in Nederland alleen reeds 6/700.000 ton maïs geïmporteerd, terwijl nog groote hoeveelheden ander veevoeder uit het buitenland werden aangevoerd. Wanneer dus buiten de beloofde 300.000 ton maïs geen verder veevoeder voor ons beschikbaar wordt gesteld, zullen wij op dit gebied nog lang met een groot tekort te rekenen hebben.

SUIKER.

In Nederland kon het oogsten en de verwerking der bieten geregeld plaats hebben. Welken invloed de revolutie in Duitschland en Oostenrijk-Hongarije op het verwerken der oogsten heeft, is nog niet bekend.

De zichtbare voorraden bedroegen volgens F. O. Licht:

		1918	1917	1916		
Duitschland	} 1 Sept.	240.000*	400.000*	250.000*	tons	
Hamburg						
Oostenrijk		1 „	200.000*	250.000*	305.000*	„
Frankrijk		1 „	35.000*	40.000*	39.012	„
Nederland		15 Oct.	7.415	49.692	3.478	„
België	1 Sept.	48.500*	50.539	13.824	„	
Engeland	1 Nov. 1)	259.929	135.699	195.267	„	
Totaal Europa		790.844	925.930	806.581	tons	
V. S. v. N. A.	15 Aug.	62.053	147.647	266.672	„	
Cubahavens	13 „	644.775	420.415	445.829	„	
Totaal		1.497.672	1.493.992	1.519.082	tons	

* Raming. 1) 1917/16/15.

De voorraden in de 3 voornaamste Britsche havens waren op 6 Oct. als volgt:

	1918	1917	1916	
Londen	173.125	63.650	45.141	tons
Liverpool	74.531	68.501	10.932	„
Clyde	75.262	33.584	9.746	„
Totaal	322.918	165.735	65.819	tons

De Javamarkt is stil. De prijs van Superieur is van f 13,— weer teruggevallen tot ongeveer f 11½, waartoe eenige afdoeningen plaats vonden.

In Amerika blijft de noteering voor Spot Centrifugals onveranderd 7,28 c. Gemeld wordt, dat het Internationaal Suikercomité met Cuba overeengekomen is om den geheelen volgenden oogst tot 5,88 c. (27s8d) c. & f. New York of 6,89 c (32s4d) Spot, dus inclusief inkomende rechten, te koop. Daarbij wordt als vrachtbasis aangenomen 38½ c. voor de Noordelijke havens op Cuba. Voor Engeland, Frankrijk, Italië en Canada zal een prijs berekend worden van 5,50 c. (25 s. 10½ d.) f.o.b. Noordelijke havens en van 5,45 c. f.o.b. Zuidelijke havens. De Cubaplanters zijn dus — ook voor het volgende jaar — zeker van een zeer mooie winst.

Cuba-statistiek:	1918	1917	1916	
Oogst	3.446.000	3.023.720	3.007.913	tons
Export d. v. tot 28 Sept.	38.230	28.465	24.406	„
Exp. U. K. 1 Jan.-28 Sept.	852.246	796.373	518.885	„
„ Frankr. 1 „ 28 „	390.453	112.060	297.176	„

* De ditjarige Cuba-oogst is dus ten slotte met ongeveer 3.450.000 tons nog zeer medegevallen.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per November	Londen			New York 96% Centrifugals.
		Tates Cubes No. 1	White Javas fob.	Americ. Granulated fob.	
15 Nov. 1918	f —	64/9	—	—	7,28
8 „ 1918	„ —	64/9	—	—	7,28
15 Nov. 1917	„ —	53/9	—	—	—
15 Nov. 1916	„ —	47/1½	25/-	31/-	6,40
21 Juli 1914	„ 11½/32	18/-	—	—	3,26

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 17 October 1918.

Hoewel de termijnmarkt in Amerikaanse katoen de vorige week sterk heeft gefluctueerd, is er toch weinig verandering in prijzen van actuele katoen gekomen. De weerberichten blijven gunstig en de oogstschattingen worden weer verhoogd. Bovendien neemt de consumptie niet toe, terwijl de grootere voorraden in Amerika de markt drukken niettegenstaande de verbeterde politieke vooruitzichten. Berichten van Alexandrië blijven gunstig en prijzen zijn onveranderd.

Amerikaansche garens zijn minder gevraagd en spinners zijn thans wel tot eenige concessie bereid. De meeste weverijen wachten liever de markt eens af, vooral omdat zij aanstaande week stil moeten staan en de vraag naar doek zeer verminderd is. Grove kettینگgarens voor de twijnerijen blijven vast, doch inslaggarens zijn moeilijk te verkoopen, terwijl ook in medio nummers voor de weverijen weinig omgaat. Egyptische garens zijn minder gevraagd, maar prijzen zijn onveranderd. De exporthandel is kalm en zal wel spoedig geïnculueerd worden door de politieke vooruitzichten.

De vraag naar manufacturen is niet verbeterd en er gaat slechts heel weinig om. Men meent algemeen, dat het hoogste punt bereikt is en kopers prefereren nog te wachten ook in verband met de lange leveringstermijnen, die thans worden gevraagd. De markten van het Verre Oosten zijn lusteloos en verkoopprijzen daar zijn dalende. De zaken, die nog gedaan worden, beperken zich hoofdzakelijk tot transacties voor Fransche en binnenlandsche rekening en enkele regeeringscontracten.

	Spotwaarden Oct.'10 Oct.'17	Oct.'10 Oct.'17
Liverpool-noteeringen	T.T. op Indië	1/6 1/6
F.G.F. Sakellaridis	29.40 29.40 T.T. op Hongkong	3/4½ 3/3¾
G.F. No. 1 Oomra	18.61 18.50 T.T. op Shanghai	5/2½ 5/2

Noteeringen voor Loco-Katoen.

(Middleing Uplands).

	18 Nov. '18	9 Nov. '18	4 Nov. '18	19 Nov. '17	18 Nov. '16
New York voor Middleing ..	29,90 c ¹⁾	30,85 c	30,70 c	30,10 c	20,50 c
New Orleans voor Middleing	29,75 c ¹⁾	30,38 c	29,50 c	28,— c	20,— c
Liverp. v. Good Midd. Texas ..	22,33 d	23,42 d	22,05 d	22,47 d ²⁾	12,08 d ³⁾

¹⁾ 16 Nov. '18 ²⁾ Good Middleing Amer. ³⁾ 17 Nov. '16 Middleing Amer.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaanse havens. (In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '18 tot 15 Nov. '18	Overeenkomstige perioden	
		1917 1)	1916
Ontvangsten Gulf-Havens..	1849	2455	3632
„ Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1355	1525	1045
„ „ 't Vasteland.			877
„ „ Japan etc...			165

¹⁾ 16 November '17.

Voorraden in duizendtallen	15 Nov. '18	16 Nov. '17	16 Nov. '16
Amerik. havens	1105	1094	1434
Binnenland	1226	923	1187
New York	?	?	112
New Orleans	?	?	429
Liverpool	70	?	635

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	IJzer Cleo. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
18 Nov. 1918	nom.	122.-/-	325.-/-	30.-/-	52.-/-
11 „ 1918	nom.	122.-/-	330.-/-	30.-/-	52.-/-
16 Nov. 1917	92/6 ¹⁾	110.5/-	262.17/6	30.-/-	52.-/-
17 Nov. 1916	nom.	139.10/-	188.17/6	30.10/-	57.10/-
20 Juli 1914	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

¹⁾ Officieele prijs voor binnenlandsch verbruik.

De N.V. Nederlandsche Huistelefoon-Maatschappij

ROTTERDAM
Telefoon 3600

's-GRAVENHAGE
Telefoon H 280, 300

GRONINGEN
Telefoon 1555

AMSTERDAM

LEEUWARDEN

levert uit voorraad TELEFOON-, SCHEL-, ELECTR. KLOK-INSTALLATIES, etc.,
in huur en koop.

Herstelt en onderhoudt onder garantie ook alle niet door haar uitgevoerde installaties.
PROSPECTUS GRATIS.

A. SAJET

ACCOUNTANT :: LEERAAR BOEKHOUDEN M.O.
Lid van de „Ned. Broederschap van Accountants”

Kazernestraat 10 Amsterdam, Tel. N 7603

Administratie :: Contrôle :: Belastingzaken

GRONINGSCHЕ CREDIET- EN HANDELSBANK

GRONINGEN, APeldoORN, APPINGEDAM, ASSEN EN VEENDAM

Kapitaal f 5.000.000,—
Geplaatst en volgestort f 2.000.000,—
Reserves ruim. f 387.000,—

VERSCHAFT BEDRIJFSKAPITAAL AAN
LANDBOUW, HANDEL EN NIJVERHEID

INCASSO — DEPOSITO — SAFE DEPOSIT

Algemeene Friesche Hypotheekbank

LEEUWARDEN

Kapitaal f 1.000.000,— Reserves ± f 147.573,—

Uitstaand bedrag Pandbrieven ruim

f 9.000.000,—

5% PANDBRIEVEN à 100½%

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD AMSTERDAM

Geregelde
Passagiers- en Vrachtdienst
met nieuwe, moderne
post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM
EN
ZUID-AMERIKA
VIA
NEW YORK

Internationale
Bank
voor
zakelijken waarborg
te Groningen.

5% pandbrieven
TOT DEN
KOERS VAN 97%

VAN DEN BERGHS, LIMITED
Margarine-Fabrikanten, Rotterdam

HEEMAF

Telefoon Nos. 54, 82 en 119

HENGELO

Telegram-Adres: HEEMAF-HENGELO

**ELECTRISCHE
APPARATEN EN
INSTRUMENTEN**

**ELECTRO-
MOTOREN EN
GENERATOREN**

COMPLETE ELECTRISCHE INSTALLATIES

MAATSCHAPPIJ

voor

Scheeps- en Werktuigbouw

„FIJENOORD”

ROTTERDAM

Kruisers — Torpedobooten
Onderzeebooten

Mailstoomschepen
Vrachstoomschepen
Baggermateriaal

Machine-installaties
tot 65000 P.K.

Scheeps-Zoelley-Turbines

Machines en apparaten voor
Suikerfabrieken, enz.

N.V. VAN DER LELY'S TOUWFABRIEKEN

ROTTERDAM, Boompjes 93. AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 16/7. GRONINGEN, Der - A - Brug.
Telefoon: 3277 en 3296. Telefoon: 7415 N. Telefoon: 1035.
Telegr.-adr.: Vanderlely. Tel.-adr.: Vanderlely-touw. Telegr.-adr.: Vanderlely.

FABRIEKEN TE MAASSLUIS.

SCHEEPSTROSSEN in alle soorten en afmetingen.
VISSCHERIJTUWWERK.
Geteerd en ongeteerd Manila-, Sisal-, Nieuw-Zeeland-,
Bombay- en Russisch henneptouw.
Cocostouw.
TRANSMISSIESNAREN met en zonder reguleerbare
koppelingen.
STAALDRAADTOUW voor Scheepsgebruik, Liften,
Mijnen- en Hijschwerktuigen. IJzerwant en Hercules.
ALLE SOORTEN PAK- EN BINDTOUW

The Standard Bank of South Africa, Ltd

ROTTERDAM - 15 COOLSINGEL

Telegr.-Adres: Africorum

(HOOFDKANTOOR: 10 CLEMENTS LANE, LONDON, E. C. 4)

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL.	Fl. 12,- = £ 1.
GESTORT KAPITAAL.	Fl. 74.329.200,-
RESERVEFONDS	Fl. 18.582.300,-
NIET GESTORT KAPITAAL. . . .	Fl. 24.000.000,-
	Fl. 55.746.900,-
	<u>Fl. 98.329.200,-</u>

Meer dan 250 Kantoren
in Zuid-Afrika
en elders.

**Behandeling van
alle Bankzaken.**

Vertegenwoordigers en
Correspondenten
over de geheele Wereld.

Wm H. MÜLLER & Co.

REEDERS EN KOOPLIEDEN

HOOFDKANTOOR: 's-GRAVENHAGE

HOLLAND-AMERIKA LIJN

GEREGELDE AFVAARTEN TUSSEN

ROTTERDAM en NEW YORK, BOSTON, PHILADELPHIA,
BALTIMORE, NEWPORT NEWS, NORFOLK, SAVANNAH,
NEW ORLEANS, CUBA, MEXICO en NEW YORK-JAVA.

Voor inlichtingen wende men zich tot de

HOLLAND-AMERIKA LIJN, WILHELMINAKADE, ROTTERDAM

Scheepvaart- en Steenkolen-Maatschappij — Rotterdam

Filialen: AMSTERDAM — IJMUIDEN — LEEUWARDEN — HARLINGEN

ENGELSCH STEENKOLEN

GEREGELDE LIJNEN VICE-VERSA:

ROTTERDAM—LONDON; ROTTERDAM—HULL/GOOLE; ROTTERDAM—NEWCASTLE;
ROTTERDAM—LEITH

VAN RIJN & Co
UTRECHT — POSTBUS 40

*EENIGE FABRIKANTEN
VAN DE UTRECHTSCH*

FIJNE TAFELMOSTERD

P. Clos & Leembruggen

LEIDEN

Opgericht 1 Mei 1766

Tel. Intercomm. 370
Telegr.-Adres: CLOS

Sajetten en Wollen
Garens voor Hand-
en Machinebreien

R. S. STOKVIS & ZONEN Ltd - ROTTERDAM
WESTZEEDIJK 594

Groote voorraden van artikelen op industriëel gebied

WEISE & Co. ROTTERDAM
AMSTERDAM

Import van en Handel in

OVERZEESCHE PRODUCTEN

speciaal RUBBER, GUTTA-PERCHA en BALATA

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

ANNO 1616

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

BLAAUWHOEDENVEEM - VRIESSEVEEM

AMSTERDAM ROTTERDAM ANTWERPEN

EXPEDITEURS

MAATSCHAPPELIJK

KAPITAAL:

f 10.000.000,—

EXPEDITIE
IN- EN UITKLARING
ASSURANTIE

PAKHUIS EN SILO-GEBOUW „ST. JOB”, ROTTERDAM
BEËEDIGDE WEGERS EN METERS

RESERVE-
FONDSEN:

f 1.639.297,15½

RUBBER-
ETABLISSEMENT
KINA-ETABLISSEMENT

BEWARING VAN KOOPMANSGOEDEREN TEGEN UITGIFTE VAN „CEDULLEN AAN TOONDER”

WELKE LEVERBAAR EN BELEENBAAR ZIJN

MODERNE KOEL- EN VRIESINRICHTINGEN TE AMSTERDAM EN ROTTERDAM VOOR HET OP LAGE
TEMPERATUREN BEWAREN VAN AAN SPOEDIG BEDERF ONDERHEVIGE LEVENSMIDDELEN EN HANDELSWAREN.

CORRESPONDENTEN:

TE LONDEN: BRITISH BLAAUWHOEDENVEEM, LTD., 1 MINCING LANE, E.C.
BIJKANTOOR TE LIVERPOOL.

IN NED. INDIË: „HET INDISCHE VEEM” EN „DE SCHEEPSAGENTUUR”, BATAVIA, ENZ.

STORK

MACHINEFABRIEK

STORK-STUMPF
Gelijkstroom-Stoommachines

STOOMBURINES
Systeem Zoelly

Suikerfabriek-Installatiën
Centrifugaalpompen

MACHINEFABR. HENGELO
749

DIRKZWAGER'S SCHEEPSAGENTUUR

MAASSLUIS EN HOEK VAN HOLLAND

Belasten zich met het rapporteren van schepen en het
behandelen van scheepszaken op den Nieuwen Waterweg

NIEUWE BERGING-MAATSCHAPPIJ

MAASSLUIS

Contracteren voor het bergen van gezonken schepen en
ladingen, op de rivieren en buitengaats; belasten zich met
het instellen van duikeronderzoek, enz. enz.

DE SPAARNE-BANK

HAARLEM

Gestort Kapitaal en Reserves f 1.184.000,—

REKENING-COURANT, CREDIETEN, INCASSEERINGEN, ASSURANTIËN,
WISSELS, EFFECTEN, COUPONS, PROLONGATIËN, DEPOSITO'S, ENZ.

MARX & Co's BANK

ROTTERDAM, Zuidblaak 56
's-GRAVENHAGE, Kneuterdijk 13

KAPITAAL f 10.000.000,— VOLGESTORT

Directie: P. J. VAN OMMEREN, Jhr. D. F. REUCHLIN, S. S. BOSMAN JR.

Raad van Commissarissen: Mr. J. A. LOEFF, J. RIJPPERDA WIERDSMA, A. C. MEES en Mr. A. J. MARX